

ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД	1
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	2
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ	3
ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ	4
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ	
1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО	5
2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО	6
3. ПРИХОДИ	61
4. ДРУГИ ДОХОДИ И ЗАГУБИ ОТ ДЕЙНОСТТА	63
5. РАЗХОДИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИАЛИ	65
6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ	66
7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА	67
8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	67
9. ОБЕЗЦЕНКА НА ТЕКУЩИ АКТИВИ	68
10. ОБЕЗЦЕНКА НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ ИЗВЪН ОБХВАТА НА МСФО 9	68
11. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	68
12. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	69
13. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	70
14. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	72
15. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ	73
16. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	75
17. ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	76
18. ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА	80
19. ИНВЕСТИЦИИ В АСОЦИИРАНИ ДРУЖЕСТВА	83
20. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ КАПИТАЛОВИ ИНВЕСТИЦИИ	84
21. ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	87
22. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ	89
23. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ	90
24. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	92
25. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ	97
26(a). ПРЕДОСТАВЕНИ ЗАЕМИ НА ТРЕТИ ЛИЦА	100
26(b). ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ	102
27. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	103
28. СОБСТВЕН КАПИТАЛ	104
29. ДЪЛГОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ	108
30. ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	110
31. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ	112
32. ДЪЛГОСРОЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА	113
33. КРАТКОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ	117
34. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	118
35. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	119
36. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ	120
37. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ	121
38. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	121
39. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	122
40. ПРЕИЗЧИСЛЕНИЯ В РЕЗУЛТАТ НА ВЛИВАНЕ НА ДЪЩЕРНО ДРУЖЕСТВО	123
41. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК	132
42. СЕГМЕНТНО ОТЧИТАНЕ	148
43. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	151
44. ЕФЕКТИ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНО ПРИЛАГАНЕ НА МСФО 9 И МСФО 15	155
45. ПОТЕНЦИАЛНИ ЕФЕКТИ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НОВИ МСФО	161
46. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД	163

1. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДРУЖЕСТВОТО

Софарма АД е търговско дружество, регистрирано в България и със седалище и адрес на управление гр. София, ул. “Илиенско шосе” 16. Дружеството е вписано в Търговския регистър на 11.04.2008 година с ЕИК 831902088.

Съдебната регистрация на дружеството е от 15.11.1991 г., решение № 1/1991 г. на Софийски градски съд.

1.1. Собственост и управление

Софарма АД е публично дружество съгласно Закона за публично предлагане на ценни книжа.

Към 31.12.2018 г. разпределението на акционерния капитал на дружеството е както следва:

	%
Донев инвестмънтс холдинг АД	25.40
Телекомплект инвест АД	20.45
Ромфарм компани ООД	6.03
Софарма АД (обратно изкупени акции)	6.59
Други юридически лица	33.97
Физически лица	7.56

Софарма АД има едностепенна система на управление със Съвет на директорите от петима членове. Ръководството на дружеството в лицето на Съвета на директорите има следния състав към 31.12.2018 г.:

Д.и.н Огнян Донев	Председател
Весела Стоева	Член
Огнян Палавеев	Член
Александър Чаушев	Член
Иван Бадински	Член

Дружеството се представлява и управлява от изпълнителния директор д.и.н. Огнян Донев.

Одитният комитет подпомага работата на Съвета на директорите, има роля на лица натоварени с общо управление, които извършват мониторинг и надзор над вътрешната контролна система, управлението на риска и системата на финансово отчитане на дружеството.

Одитният комитет има следния състав:

Васил Найденов	Председател
Цветанка Златева	Член
Кристина Атанасова - Елиът	Член

Средно – списъчният брой на персонала в дружеството за 2018 г. е 2,137 работници и служители (2017 г.: 2,182).

1.2.Предмет на дейност

Предметът на дейност на дружеството включва следните видове операции и сделки:

- производство и търговия на лекарствени субстанции и лекарствени форми;
- научно-изследователска и инженерно-внедрителска дейност в областта на лекарствените средства.

Дружеството притежава разрешение за производство на лекарствени средства/внос

№ BG / MIA -0017 от 20.03.2018 г., издаден от Изпълнителната агенция по лекарствата (ИАЛ).

1.3.Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на дружеството, за периода 2015 – 2018 г. са представени в таблицата по – долу:

Показател	2015	2016	2017	2018
БВП в млн. лева	88,575	94,130	101,043	107,987
Реален растеж на БВП	3,5%	3,9%	3,8%	3,2%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	-0,9%	-0,5%	1,8%	2,3%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1,76	1,77	1,73	1,66
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1,80	1,86	1,65	1,72
Основен лихвен процент в края на годината	0,01	0,00	0,00	0,00
Безработица (в края на годината)	10,0%	8,0%	7,1%	6,1%
Кредитен рейтинг на Р България по Standard & Poors (дългосрочен)	BB+	BB+	BB+	BBB-
Кредитен рейтинг на Р България по Moody's (дългосрочен)	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2
Кредитен рейтинг на Р България по Fitch (дългосрочен)	BBB	BBB	BBB-	BBB

- Прогноза на БНБ за 2018 г., изготвена към 21 декември 2018 г., източник: БНБ

2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА ДРУЖЕСТВОТО**2.1.База за изготвяне на индивидуалния финансов отчет**

Индивидуалният годишен финансов отчет на СОФАРМА АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2018 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката, въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти” (МСС).

За текущата финансова година дружеството е приело всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за неговата дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2018 г. за предприятията в Република България, са настъпили промени в счетоводната политика на дружеството относно принципите, правилата и критериите за отчитане на следните отчетни обекти, както и на представянето и оповестяванията на финансова информация за тях: търговски вземания, вземания от свързани лица, предоставени заеми, парични средства и парични еквиваленти, други дългосрочни капиталови инвестиции, предоставени гаранции, приходи от договори с клиенти, други приходи и пасиви по договори с клиенти.

Промените произтичат от прилагането на следните стандарти и тълкувания:

- МСФО 9 Финансови инструменти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). *Този стандарт е нов стандарт за финансовите инструменти. Крайното му предназначение е да замести изцяло МСС 39. Проектът на разработване на новия стандарт е преминал през три фази и е покрил следния обхват от основни методологически въпроси: 1. Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви; 2. Счетоводно отчитане на хеджирането; и 3. Методология на определяне на обезценката. Понастоящем МСФО 9 е издаван на четири пъти, през м.ноември 2009 г., през м.октомври 2010 г., през м.ноември 2013 г. и окончателно, отново в цялост, през м.юли 2014 г. 1. Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви – с първите издания той подменя тези части на МСС 39, които се отнасят за класификацията и оценката на финансовите инструменти. Той установява нови принципи, правила и критерии за класификация и подход за оценка, вкл. хибридните договори, като запазва почти изцяло правилата на МСС 39 за признаване и отписване на финансовите активи и пасиви. МСФО 9 въвежда изискване класификацията на финансовите активи да бъде правена на база бизнес модела на предприятието за тяхното управление и на характеристиките на договорените парични потоци на съответните активи. На тази основа се определят двете основни категории последващи оценки – по амортизирана и по справедлива стойност. Новите правила довеждат до промени основно в отчитането на финансови активи от типа на дългови инструменти и на финансови пасиви, приети за отчитане по справедлива стойност през текущите печалби и загуби (за кредитния риск). Особеност при класификацията и на оценъчния модел за финансовите активи по справедлива стойност е категорията „с последваща оценка по справедлива стойност през другия всеобхватен доход”, в която могат да попаднат при наличието на определени условия някои дългови и капиталови инструменти. 2. Счетоводно отчитане на хеджирането – в стандарта е включена нова глава, с която се въвежда нов по-облекчен подход и респ. модел за счетоводно отчитане на хеджирането, който позволява последователно и цялостно отразяване на всички финансови и нефинансови рискови експозиции, обект на операции по икономическо хеджиране, и от друга – по-добро*

представяне на дейностите по управление на риска във финансовите отчети, особено на връзката им с хеджиращите сделки и на обхвата и вида документация, която да се използва. Също така са подобрени изискванията към структурата, съдържанието и подхода на представяне на оповестяванията по хеджирането. Допълнително, въведена е опцията отчитането на промените в справедливата стойност на финансови пасиви, оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата, но в частта, дължаща се на промени в качеството на собствената кредитоспособност (собствен кредитен риск) на дружеството, този ефект да се представя в другия всеобхватен доход вместо в печалбата или загубата. 3. Методология на определяне на обезценката – промяната е кардинална и въвежда приложението на концепцията и подхода на „очаквана загуба”. Съгласно този подход всички очаквани загуби на един финансов актив по амортизирана стойност се признават по-рано, като се прилага обичайно модела на трите етапи, в зависимост от промяната на кредитното му качество, а не само при изкрystalизирането на събитие за неизпълнение, както е в сегашния модел по МСС 39. Трите етапа са: а. при първоначалното признаване на финансовия актив – обезценка за 12-месечен период, б. при завишен кредитен риск - за целия живот на актива; и съответно – в. при настъпването на неизпълнение – на фактическата обезценка. Този модел определя и правилата как да се измерват загубите от обезценка и респ. прилагането на ефективния лихвен процент при признаването на лихвения приход. Обезценката на дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, също се определя и измерва като се прилага методологията както при финансовите активи по амортизирана стойност. За търговските вземания, вземанията по лизинг и активите по договори с клиенти стандартът допуска използването на опростен модел за изчисляване на обезценката им, но се запазва и при него концепцията за „очаквани загуби”. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството по отношение на: търговски и други вземания, вземания от свързани лица, предоставени заеми и гаранции, вкл. на свързани лица, парични средства и парични еквиваленти, други дългосрочни капиталови инвестиции. Ефектите от направените от него преизчисления и рекласификации са оповестени в Приложение № 44.

- МСФО 7 (променен) Финансови инструменти: Оповестявания – относно облекчението за преизчислението на сравнителни периоди и свързаните с тях оповестявания при прилагането на МСФО 9 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). Тази промяна е свързана с въвеждане на облекчение относно необходимостта от преизчисление на сравнителните финансови отчети и възможността за предоставяне на модифицирани оповестявания при преминаването от МСС 39 към МСФО 9 към датата на прилагане на стандарта от дружеството и дали то избира опцията да преизчисли предходни периоди. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 9 и да не преизчислява сравнителните данни. (Приложение № 44)

- МСФО 15 Приходи по договори с клиенти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). *Този стандарт е изцяло нов стандарт за признаване и оценяване на приходите на предприятията от всички видове бранише. Той въвежда нова концепция и на тази основа цялостен комплекс от нови принципи, правила и подходи за признаването, отчитането и оповестяването на информацията относно вида, сумата, периода и несигурностите във връзка с приходите и паричните потоци, произхождащи от договори с клиенти. Стандартът изцяло подменя действащите до този момент стандарти, свързани с признаването на приходи, основно МСС 18 и МСС 11 и свързаните с тях тълкувания. Водещата концепция на новия стандарт е в създаването на модел от 5 стъпки, чрез който определянето на параметрите и времето на прихода са съизмерими спрямо задължението за изпълнение на всяка от страните по сделката помежду им. Ключовите компоненти са: а) договори с клиенти с търговска същност и оценка на вероятността за събиране на договорените суми от страна на предприятието съгласно условията на дадения договор; б) идентифициране на отделните задължения за изпълнение по договора за стоки или услуги – разграничаемостта им от останалите поети ангажименти по договора, от които клиентът би черпил изгоди; в) определяне на цена на сделката – сумата, която предприятието очаква, че има право да получи срещу прехвърлянето на съответната стока или услуга към клиента – особено внимание се отделя на видовете променливи компоненти в цената, вкл. финансовия компонент, както и на компонента, получаван в натура; г) разпределение на цената на операцията между отделните задължения за изпълнение по договора – обичайно на база индивидуалната продажна цена на всеки компонент (стока/услуга); и д) моментът или периодът на признаване на прихода – при успешното изпълнение на задължение по договора чрез трансфериране на контрола върху обещаната стока или услуга, било то в даден момент или за определен период във времето. Въведени са правила и критерии (а) за идентифициране на задължения за изпълнение на базата на конкретни обещания за доставката на стоки или услуги, (б) за идентифициране дали дружество е принципал или агент при предоставянето на стоки или услуги, и (в) при трансфера на лицензи. Въвеждането на този стандарт обичайно довежда до по-съществени промени: а) при комплексни договори, с обвързани продажби на стоки и услуги – ще е необходимо ясно разграничаване между стоките и услугите на всеки компонент и условие по договора; б) вероятност за промяна на момента на признаване на продажбата; в) увеличаване на оповестяванията; и г) въвеждане на допълнителни правила за признаването на приходи от определен тип договори – лицензи; консигнации; еднократно събирани предварителни такси; гаранции и др. под. Стандартът допуска както пълно ретроспективно приложение, така и модифицирано ретроспективно приложение, от началото на текущия отчетен период (2018 г.), с определени оповестявания за предходните периоди. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството по отношение на: приходи от продажба на продукцията, стоки и предоставяне на услуги и свързаните с тях активи и пасиви.*

Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 15 и да не преизчислява сравнителните данни. Няма ефекти върху началните салда от направените промени (Приложение № 44).

- КРМСФО 22 – Сделки с чуждестранна валута и авансови плащания (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., прието от ЕК). *Това разяснение се отнася за отчитането на транзакции или части от транзакции в чуждестранна валута при получаването на авансови плащания, преди признаването на самия актив, разход или приход. В тези случаи предприятията отчитат първо немонетарен актив по предплатени суми (предплащания по доставки на активи или услуги) или немонетарно задължение по отсрочени приходи (получени аванси от клиенти по продажби). При получаването на такива авансови плащания в чужда валута датата на транзакцията се използва за определяне на обменния курс, а ако има множество плащания – дата на транзакцията се определя за всяко отделно плащане. След това разяснението уточнява, че при първоначалното признаване на съответния актив, разход или приход, в резултат на транзакция по авансово плащане/получаване или на серията от транзакции от плащания/получаване в чуждестранна валута, датата на транзакцията е датата на първоначалното признаване на немонетарния актив или пасив (при еднократно плащане/получаване) или е датата на всяко плащане/получаване. Това тълкувание може да се прилага с пълна ретроспекция или перспективно, в два варианта: а) от началото на отчетния период, за който то се прилага за първи път; или б) от началото на предходния период преди периода, през който за първи път то се прилага.*

За останалите стандарти и тълкувания, посочени по-долу, ръководството е проучило възможния им ефект и е определило, че те не биха имали ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството поради това, че то не разполага/оперира с такива обекти и/или не реализира подобни сделки и транзакции:

- МСФО 2 (променен) Плащане на базата на акции – Класификация и оценяване на транзакциите базирани на плащания с акции (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). *Тези промени уточняват три основни въпроса: (а) третирането на условията и ефектите, свързани с придобиване на безусловни права при оценката и отчитането на сделки с плащане на базата на акции, уреждани с парични средства; (б) подход за класификация на споразуменията за плащане на базата на акции с елементи на нетен сетълмент за целите на удържане на личен данък на лицата от самото предприятие (под формата на инструменти на собствения капитал) – въвеждане на изключение от общото правило за постигане на практическо улеснение тези транзакции да се класифицират така, както биха се отчели без опцията за нетен сетълмент; и (в) ново правило за отчитане при модификации на условията на транзакции за плащане на базата на акции, уреждани с парични средства към акции, уреждани чрез издаване на инструменти на собствения капитал.*

- МСФО 4 (променен) Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). *Тази промяна е свързана с необходимостта от синхронизиране на отчитането при дружества, които издават застрахователни договори и които попадат и в обхвата на МСФО 9, но преди въвеждането на предстоящия МСФО 17. Тя установява две опции на подход – подход на покриване и подход на временно отсрочване (при определени условия) на МСФО 9. И двете опции са валидни до влизането в сила на новия МСФО 17.*
- Подобрения в МСФО Цикъл 2014-2016 (м. декември 2016 г.) – подобрения в МСФО 1 и МСС 28 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приети от ЕК). *Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) отменяне на някои изключения за прилагане на МСФО 1 по отношение на МСФО 7, МСС 19 и МСФО 10; и б) изборът на фондове за рисков капитал или други подобни предприятия относно оценката на техните участия в асоциирани или съвместни дружества по справедлива стойност в печалбата или загубата следва да бъде правен на ниво индивидуална инвестиция в асоциирано или съвместно дружество, при първоначалното ѝ признаване (МСС 28).*
- МСС 40 (променен) – Инвестиционни имоти – относно трансфери на инвестиционни имоти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК). *Тази промяна е свързана с предоставяне на допълнително пояснение относно условията и критериите, които допускат трансфер на имоти, вкл. такива в процес на изграждане и/или реконструкция и преустройство, към и от категория „инвестиционни имоти“. Такива трансфери са допустими, само когато са изпълнени или респ. когато вече не са изпълнени критериите и дефиницията за инвестиционни имоти и когато са налице доказателства за смяната в употребата им. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна. Промяната може да се прилага перспективно или ретроспективно, при спазването на определените с промяната правила.*

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2018 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от дружеството. От тях ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на дружеството за следващи периоди, а именно:

- МСФО 16 Лизинги (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). *Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване и представяне на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достовърно и адекватно представяне на тези сделки най-вече при лизингополучателя. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17.*

- *а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване”, който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществената промяна спрямо текущата отчетна практика. За краткосрочни или на много ниска цена лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика; б) При лизингодателите няма да има съществени промени в отчетната практика и те ще продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството по отношение на: отношение на част от договорите за оперативен лизинг, по които дружеството е лизингополучател. Ефектите от направените от него анализи и предварителни преизчисления и рекласификации са оповестени в Приложение № 45. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 16 и да не преизчислява сравнителните данни.*
- *КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., прието от ЕК). Това разяснение дава насоки за счетоводното третиране и отчитане на данъците върху дохода по МСС12, когато са налице определени несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции, асоциирани с несигурности по данъци. Разяснението покрива следните въпроси: а) дали предприятието да преценява отделно несигурности по данъчното третиране; б) допусканията, които предприятието прави за проверка и оценка на данъчното третиране от данъчните власти; в) как предприятието определя данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити; г) как предприятието преценява и третира промените във фактите и обстоятелствата; и д) подходът на предприятието дали ще преценява отделните несигурности на данъчното третиране поотделно или в комбинация с други.*
- *МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсации при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК). Тази промяна покрива два въпроса:*

- а) изменя настоящите изискванията на МСФО 9, като позволява класифицирането на определени финансови активи по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви, но тази негативна компенсация трябва да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. важно е да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент, и спрямо него - сумата на предплащането може да е и в полза на страна, иницирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци” съгласно бизнес модела на предприятието; б) потвърждава, че когато даден финансов пасив, отчитан по амортизирана стойност, е модифициран без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент.
- Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. декември 2017 г.) – подобрения в МСС 23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО 11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., не са приети от ЕК). Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятията. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си дялове в този бизнес при прилагане на МСФО 3. Също така се уточнява, че когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО 11; б) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденди (т.е. при разпределение на печалбата) следва да се посочат в печалбата или загубата независимо как са възникнали – при прилагането на МСС 12; и в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив, останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми стават част от финансиращите средства с общо предназначение, когато се изчислява нормата за капитализация по реда на МСС 23.
- МСС 19 (променен) – Доходи на наети лица (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., не е приет от ЕК). Тази промяна уточнява, че в случаи на промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане, в определянето на разходите за текущ трудов стаж и разходите за лихви за периода след преоценката, дружеството е длъжно да използва заложените в нея предположения.

Допълнително са включени изменения в оповестяването на ефекта при промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане във връзка с горната граница(тавана) на актив по плана.

- Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не са приети от ЕК). Тези промени включват преработени дефиниции за „актив” и „пасив”, както и нови насоки за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19, КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва да се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или новата ревизирана рамка от 2018 г.), други изрично посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката. МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не е приет от ЕК). Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес” и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели: а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт; б) да се стеснят дефинициите за „бизнес” и за „продукт”, като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиента и като се отнеме фокусът върху способността за намаляване на разходите; в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес; г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не.
- Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г. – не са приети от ЕК). Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост”, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие”. Налице са три нови аспекта от определението, които следва да бъдат отбелязани: а) ”прикриване” – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключениеето на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация;

б) „очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните потребители” – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе”, което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе” върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и в) ”основни потребители” – настоящото определение се отнася само до „потребители”, което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести. Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация: а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен; б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети; в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно; г) сходни елементи, сделки и събития, които неподходящо са представени самостоятелно; и д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена.

Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от направените промени в Концептуалната рамка и горепосочените стандарти (с изключение на МСФО16), които ще окажат влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификациите на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството в следващите отчетни периоди.

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2018 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на дружеството, а именно:

- МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., не е приет от ЕК). *Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща правила за признаване и оценяване, за представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти. Той не е приложим за дейността на дружеството.*
- МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. не е приет от ЕК). *Тази промяна уточнява, че предприятието следва да прилага МСФО 9, включително изискванията за обезценка, относно участията в асоциирани или съвместни предприятия, които формират нетната инвестиция с тези дружества, и за които не се прилага отчитането по метода на собствения капитал. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна.*
- МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС).

Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФОЗ. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес“ инвеститорът признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорът признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СММС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време.

Индивидуалният финансов отчет на дружеството е изготвен на база историческата цена с изключение на имотите, машините и оборудването, инвестиционните имоти и финансовите активи под формата на капиталови инвестиции през друг всеобхватен доход, които са оценени на база преоценена респ. справедлива стойност.

Дружеството води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в индивидуалния финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в *Приложение № 2.31, Приложение № 15, Приложение № 17 и Приложение № 20.*

2.2. Консолидиран финансов отчет на дружеството

Дружеството е започнало процеса на изготвяне на своя консолидиран годишен финансов отчет за 2018 г. в съответствие с МСФО в сила за 2018 г., в който отчет ще е включен и настоящият индивидуален годишен финансов отчет. Съгласно планираните дати ръководството очаква консолидираният годишен финансов отчет да бъде одобрен за издаване не по-късно от 30.04.2019 г. от Съвета на директорите на дружеството, след която дата отчетът ще бъде публично на разположение на трети лица.

2.3. Вливане на Унифарм АД и Медика АД в Софарма АД

а) правна форма на вливанията

Вливането на Унифарм АД (преобразуващо се дружество) в Софарма АД (приемащо дружество) е реализирано чрез правната форма на преобразуване, регламентирана в Търговския закон. Вливането е вписано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията на 13.09.2018 г. В резултат на сделката цялото имущество на Унифарм АД преминава в Софарма АД, а Унифарм АД се прекратява без ликвидация.

На 17.05.2018 г. е подписан договор за преобразуване чрез вливане между Софарма АД (приемащо дружество) и Унифарм АД (преобразуващо се дружество), с който се урежда начинът, по който ще се извърши преобразуването. Справедливата цена на акциите на участващите в преобразуването дружества е определена на базата на общоприетите оценъчни методи, въз основа на които се формира съотношение на замяната от 0,951317.

Договорът за преобразуване и докладът на проверителя са били одобрени от Общото събрание на приемащото дружество на 01.08.2018 г.

Вливането на Медика АД (преобразуващо се дружество) в Софарма АД (приемащо дружество) е реализирано чрез правната форма на преобразуване, регламентирана в Търговския закон. Вливането е вписано в Търговския регистър към Агенцията по вписванията на 08.08.2017 г. В резултат на сделката цялото имущество на Медика АД преминава в Софарма АД, а Медика АД се прекратява без ликвидация.

На 31.01.2017 г. е подписан договор за преобразуване чрез вливане между Софарма АД (приемащо дружество) и Медика АД (преобразуващо се дружество), с който се урежда начинът, по който ще се извърши преобразуването. Справедливата цена на акциите на участващите в преобразуването дружества е определена на базата на общоприетите оценъчни методи, въз основа на които се формира съотношение на замяната от 0,9486.

Договорът за преобразуване и докладът на проверителя са били одобрени от Общото събрание на приемащото дружество на 31.01.2017 г.

Целта на сделката по преобразуването на двете дружества е била:

- реструктуриране на дружествата в групата Софарма, за да се елиминират дублиращи се дейности;
- фокусиране на усилията към производствената и търговската дейност, съответно до оптимизиране на административните разходи;
- увеличаване на ефективността и постигане на синергиен ефект както за управлението и извършването на производствената и търговска дейност, така и за оптимизиране на разходите.

б) счетоводен метод на отчитане на вливанията

При вливането на Унифарм АД за счетоводни цели е била приета за дата на вливането датата 01.01.2018 г., а за Медика АД – датата 01.01.2017 г.

И двете дружества до момента на вливанията са били дъщерни дружества на Софарма АД. Извършените сделки са третирани като реструктуриране на дейността на двете дружества.

Вливанията са отчетени счетоводно като е приложен методът на „обединяване на участия”. Съгласно изискванията и правилата на този метод дейността и имуществата на дружествата са представени в настоящия финансов отчет така, сякаш те винаги са били обединени от началото на най-ранния представен във финансовите отчети период (01.01.2016 г. – за Медика АД и 01.01.2017 г. – за Унифарм АД), независимо от правните събития и процедури и техните ефекти върху правния статут и живот на приемащото и преобразуващите се дружества. Елиминирани са ефектите от всички стопански операции между приемащото и преобразуващите се дружества, включително разчетите между тях, без значение дали са настъпили преди или след датата на реструктурирането. Всички разлики от операцията по вливанията, са отчетени в собствения капитал – компонент „неразпределена печалба” (*Приложение № 40*).

2.4. Сравнителни данни

Дружеството представя обичайно сравнителна информация във финансовите си отчети за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

Изключение от това правило е представянето на ефектите от приложението за първи път на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* и МСФО 9 *Финансови инструменти*. Дружеството е избрало модифицирано ретроспективно прилагане за първи път на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти*. При приемането на МСФО 9 *Финансови инструменти* дружеството е приложило изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане. Всички корекции, произтичащи от първоначалното прилагане на този стандарт, са отчетени в собствения капитал (към „неразпределената печалба”) към 1 януари 2018 г. Сравнителната информация за 2017 г. не е преизчислена. Тя е представена и оповестена съгласно изискванията на МСС 39 *Финансови Инструменти: Признание и Оценка* (отменен), МСФО 7 *Финансови Инструменти: Оповестяване*, МСС 18 *Приходи (отменен)* и МСС 11 *Договори за строителство (отменен)* и свързаните с тях разяснения.

Ефектите от първоначалното прилагане на новите МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* и МСФО 9 *Финансови инструменти* са представени в *Приложение № 44*.

Сравнителната информация за 2017 г., представена в индивидуалния отчет за финансовото състояние, индивидуалния отчет за всеобхватния доход, индивидуалния отчет за паричните потоци и индивидуалния отчет за собствения капитал на дружеството, е изготвена на база обединените данни от индивидуалните годишни финансови отчети на Софарма АД и Унифарм АД във връзка с извършеното вливане при унифицираната счетоводна политика и елиминирани вътрешни разчети, транзакции и разплащания между тях. В отчета за финансово състояние са включени два съпоставими периода - 31.12.2017 г. и 01.01.2017 г., доколкото обединяването на данните от отчетите на двете дружества води до показатели, които са значително различни спрямо индивидуалните показатели на самото дружество Софарма АД за тези периоди.

2.5. Функционална валута и признаване на курсови разлики

Функционална и отчетна валута на представяне на финансовия отчет на дружеството е българският лев. От 1.07.1997 г. левът е фиксиран в съответствие със Закона за БНБ към германската марка в съотношение BGN 1 : DEM 1, а с въвеждането на еврото като официална валута на Европейския съюз - с еврото в съотношение BGN 1.95583 : EUR 1.

При първоначално признаване, сделка в чуждестранна валута се записва във функционалната валута, като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства, вземанията и задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ за последния работен ден на съответния месец. Към 31 декември те се оценяват в български лева, като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделки в чуждестранна валута, или отчитането на търговски сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им, като се третираат като “други доходи/(загуби) от дейността” (в печалбата или загубата за годината) и се представят нетно.

2.6. Приходи

2.6.1. Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Приходи по договори с клиенти

Обичайните приходи на дружеството са от дейностите оповестени в *Приложение № 3.1.*

2.6.1.1. Признаване на приходи по договори с клиенти

Приходите в дружеството се признават, когато контролът върху обещаните в *договора с клиента* стоки и/или услуги се прехвърли на клиента. Контролът се прехвърля на клиента при удовлетворяване на задълженията за изпълнение по договора чрез прехвърляне на обещаните стоки и/или извърши обещани услуги.

Оценка на договор с клиент

Договор с клиент е налице само когато при влизането му в сила той: а) има търговска същност и мотив, б) страните са го одобрили (устно, писмено или на база „установена и общопризната стопанска практика“) и са се ангажирали да го изпълнят, в) правата на всяка страна могат да бъдат идентифицирани и г) условията за плащане могат да бъдат идентифицирани, и д) съществува вероятност възнаграждението, на което дружеството има право при изпълнение задълженията си за изпълнение, да бъде получено.

При оценка на събираемостта се вземат предвид всички релевантни факти и обстоятелства по сделката, вкл. минал опит, обичайни бизнес практики, публикувани правила и направени изявления от страна на дружеството, обезпечения и възможности за удовлетворяване.

Договор, за който някой от горепосочените критерии все още не е изпълнен, подлежи на нова оценка всеки отчетен период. Получените възнаграждения по такъв договор се признават като задължение (*пасив по договор*) в отчета за финансовото състояние, докато: а) всички критерии за признаване на договор с клиент не бъдат изпълнени; б) дружеството изпълни задълженията си за изпълнение и е получило цялото или почти цялото възнаграждение (което не подлежи на възстановяване); и/или в) когато договорът е прекратен и полученото възнаграждение не подлежи на възстановяване.

При първоначалната оценка на договорите си с клиенти дружеството прави допълнителен анализ и преценка дали два или повече договора трябва да бъдат разглеждани в тяхната комбинация и да бъдат отчетени като един, и респ. дали обещаните стоки и/или услуги във всеки отделен и/или комбиниран договор трябва да бъдат отчетени като едно и/или повече задължения за изпълнение.

Всяко обещание за прехвърляне на стоки и/или услуги, които са разграничими (сами по себе си и в контекста на договора), се отчита като едно задължение за изпълнение.

Дружеството признава приход за всяко *отделно задължение за изпълнение* на ниво *индивидуален договор с клиент* като се анализират вида, срока и условията за всеки конкретен договор. При договори със сходни характеристики приходите се признават на портфейлна база само ако групирането им в портфейл не би имало съществено различно въздействие върху финансовите отчети.

Когато при изпълнение на задълженията за изпълнение участва друга (трета) страна, дружеството определя дали действа в качеството на принципал или агент като оценява естеството на обещанието си към клиента: да предостави самостоятелно определените стоки или услуги (принципал) или да се уреди друга страна да ги предоставя (агент). Дружеството е принципал и признава приход като брутната сума на възнаграждението, ако контролира обещаните стоки и/или услуги преди да ги прехвърли към клиента. Ако, обаче, дружеството не получава контрол върху обещаните стоки и/или услуги и неговото задължение е единствено да организира трета страна да предостави тези стоки и/или услуги, то дружеството е агент и признава приходите от сделката в размер на нетната сума, която задържа за предоставените като агент услуги.

2.6.1.2. Измерване/(оценяване) на приходите по договори с клиенти

Приходите се измерват въз основа на определената за всеки договор *цена на сделката*.

Цената на сделката е размерът на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право, с изключение на сумите, събрани от името на трети страни. При определянето на цената на сделката, дружеството взема предвид условията на договора и обичайните си търговски практики, вкл. влиянието на променливи възнаграждения, наличието на съществен финансов компонент, непарични възнаграждения и възнаграждения, дължими на клиента (ако има такива). При договори с повече от едно задължение за изпълнение цената на сделката се разпределя към всяко задължение за изпълнение на база индивидуалните продажни цени на всяка стока и/или услуга, определени по един от допустимите в МСФО 15 методи, като приоритет се дава на метода на „наблюдаемите продажни цени”.

Промяната в обхвата или цената (или и в двете) на договора се отчита като отделен договор и/или като част от съществуващия договор в зависимост от това дали промяната е свързана с добавяне на стоки и/или услуги, които са разграничими, и от определената за тях цена.

В зависимост от това: а) модификацията се отчита като отделен договор, ако обхвата на договора се разширява поради добавянето на стоки и/или услуги, които са разграничими, и промяната в договорната цена отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; б) модификацията се отчита като прекратяване на съществуващия договор и сключване на нов договор (прилагане в бъдещето), ако оставащите стоки и/или услуги са разграничими от прехвърлените преди модификацията, но промяната в договорната цена не отразява индивидуалните продажни цени на добавените стоки и/или услуги; в) модификацията се отчита като част от съществуващия договор (кумулятивно коригиране), ако оставащите стоки и/или услуги не са разграничими от прехвърлените преди модификацията и следователно са част от едно задължение за изпълнение, което уредено частично.

2.6.1.3. Задължения за изпълнение по договори с клиенти

Продажби на продукция

Продажбите на едро на лекарствени субстанции и лекарствени форми са в страната и чужбина, както по спецификация (технология) на дружеството, така и по спецификация (технология) на клиента. Като цяло дружеството е достигнало до заключение, че действа като принципал при договореностите си с клиентите, освен ако изрично не е оповестено друго за определени транзакции, тъй като обичайно дружеството контролира стоките и/или услугите преди да ги прехвърли към клиента.

Продажби на продукция по спецификация на дружеството

При продажба на продукция по спецификация на дружеството контролът се прехвърля към клиента в *точно определен времеви момент*.

При *продажби в страната* това обичайно става с предаването на продукцията и физическото владение върху нея на клиента, когато клиентът може да се разпорежда със стоките, като управлява употребата им и получава по същество всички останали ползи.

При *продажби в чужбина* преценката за момента, в който клиентът получава контрол върху породената продукция се прави на базата на договорените условия на продажба по ИНКОТЕРМС.

Продажби на продукция по спецификация на клиента

За продукцията, произвеждана по спецификация на клиента, дружеството има законово и договорно ограничение за пренасочване за друга употреба (продажба на друга страна) и тя няма алтернативна употреба. Начинът за прехвърляне на контрола в тези случаи се определя конкретно за всеки договор с клиент (на ниво индивидуален договор). За целта се определя дали дружеството има право да получи плащане за извършената до момента работа, която най-малко да го компенсира за направените разходи плюс разумен марж, в случай, че договорът бъде прекратен поради причини, различни от неизпълнение от страна на дружеството (юридически упражняемо право на плащане).

В случай, че за конкретния договор дружеството *има юридически упражняемо право* на плащане, приходите се признават *в течение на времето*, като за измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, отчитащ постигнатите резултати*. Този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като постигнатите резултати най-добре описват дейността на дружеството към пълно удовлетворяване на задължението за изпълнение. Напредъкът се измерва *на базата на произведените единици спрямо общо поръчаните от клиента*.

Оценките за приходите, разходите и/или степента на напредък към пълно удовлетворяване на задълженията се преразглежда в края на всеки отчетен период, вкл. при промяна на обстоятелствата и/или настъпване на нови такива.

Всяко последващо увеличение или намаление на очакваните приходи и/или разходи се отразява в печалбата или загубата в периода, в който обстоятелствата, довели до преразглеждането, станат известни на ръководството.

Ако дружеството няма юридически упражняемо право на плащане, приходите се признават в точно определен времеви момент, когато контролът върху продадената продукция се прехвърли към клиента: с предаването на продукцията и физическото владение върху нея на клиента (при продажби в страната) и съгласно условия на продажба по ИНКОТЕРМС (при продажби в чужбина).

Транспорт на продадената продукция

Обичайно при продажба в чужбина дружеството има ангажимент да транспортира стоката до уговорено местоназначение, като транспортът се организира от дружеството, а стойността на транспорта се включва (калкулира) в продажната цена. В зависимост от договорените с клиента условия услугата по транспорт може да се изпълнява и след като контролът върху продадената продукция е прехвърлен на клиента. До момента на прехвърляне на контрола върху продукцията продажбата на продукцията и услугата по транспорт се отчитат като *едно задължение за изпълнение*, тъй като са част от една интегрирана услуга.

Услугата по транспорт след прехвърляне на контрола върху продукцията се отчита като *отделно задължение за изпълнение*, тъй като транспортът може да се извърши от друг доставчик (т.е. клиента може да се възползва от продадената продукция с други лесно достъпни ресурси) и услугата по транспорт не модифицира и не видоизменя по никакъв начин продадената продукция. В този случай, възнаградението, на което дружеството очаква да има право (цената на сделката), се разпределя между отделните задължения за изпълнение на база индивидуалните им продажни цени. Индивидуалната продажна цена на продадената продукция се определя съгласно действащата към датата на сделката ценова листа, а за услугата по транспорт индивидуалната продажна цена се определя приблизително като се използва метода разходи плюс марж.

За извършване на услугата по транспорт се използват транспортни фирми - подизпълнители. Дружеството е определило, че контролира конкретните услуги, преди те да бъдат предоставени на клиента и следователно действа в качеството си на принципал, тъй като: а) то носи основната отговорност, че услугите са извършени и са приемливи за клиента (т.е. дружеството носи отговорност за изпълнението на обещанието в договора, независимо дали самото дружество извършва услугите или ангажира доставчик на услуги - трета страна, която да ги извърши; и б) то договаря цената на услугите самостоятелно и без намеса от страна на клиента.

Приходите от продажба на транспортна услуга се признават *в течение на времето*, тъй като не е необходимо извършената до момента работата да се преповтори, ако друга страна трябва да извърши оставащата част от работата и следователно клиента получава и консумира ползите едновременно с изпълнение на услугата.

За измерване на напредъка по договора (етапа на завършеност) се използва *метод, свързан с вложените ресурси* този метод е определен като най-подходящ за измерване на напредъка, тъй като най-добре описва дейността на дружеството по прехвърляне на контрола и удовлетворяване на задълженията и съответно най-точно отразява нивото на изпълнение на задълженията, доколкото между усилията на дружеството (направените разходи) и прехвърлянето на услугата към клиента съществува пряка връзка. Напредъкът се измерва *на базата на направените разходи спрямо общо планираните разходи за изпълнение на договора*.

Цена на сделката и условия за плащане

Продажните цени са фиксирани по обща или клиентска ценова листа и са определени индивидуално за всеки конкретен продукт. Обичайният кредитен период е от 30 до 270 дни. В определени случаи дружеството събира краткосрочни аванси от клиенти, които нямат съществен компонент на финансиране. Събраните авансово плащания от клиента се представят в отчета за финансовото състояние като пасиви по договори с клиенти.

Променливо възнаграждение

Променливото възнаграждение се включва в цената на сделката само доколкото е много вероятно, че няма да настъпи съществена корекция в размер на признатите кумулативно приходи. Формите на променливо възнаграждение, приложими за дружеството включват:

- ***Отстъпки за обем:*** Ретроспективни търговски отстъпки, които се предоставят на клиента за достигане на предварително определен месечен, тримесечен и/или годишен оборот, определени като единен праг и/или като прогресираща бонус схема. При оценка на променливото възнаграждение, дружеството определя какъв е очаквания от клиента оборот като използва метода на най-вероятна стойност. Предоставените отстъпки се компенсират срещу дължимите от клиента суми.
- ***Ценова защита:*** за продажбите на българския пазар дружеството има ангажимент, в случай на намаляване на цените, наложена от държавен регулаторен орган, да компенсира купувача и/или негови клиенти за закупената на по-висока цена от дружеството продукция, която не е продадена на крайни клиенти. Плащането на това възнаграждение зависи от държавната политика за регулация на цените на лекарствените продукти и е извън контрола на дружеството.
- ***Компенсация за скрити дефекти:*** клиента може да предявява рекламации за скрити дефекти (рекламации за качество) през целия срок на годност на продадените стоки, който може да варира от една до пет години. Предявените рекламации за качество се уреждат чрез предоставяне на нова годна стока или чрез възстановяване на заплатената от клиента сума. При определяне на дължимите към края на отчетния период компенсации за скрити дефекти се взема предвид въведената от дружеството система за гарантиране качеството на производството и натрупания опит.
- ***Неустойки, дължими на клиента:*** при неточно изпълнение на задълженията по договор от страна на дружеството, обичайно във връзка с неспазване на договорения срок за доставка. Те се включват в намаление на цената на сделката, само ако плащането им е твърде вероятно. Опитът на дружеството показва, че исторически договорените срокове се спазват и дружеството не е начислявало задължения за плащане на неустойки.

- *Неустойки, дължими от клиента:* променливо възнаграждение под формата на неустойки поради забавено плащане от страна на клиента. Получаването на тези възнаграждения зависи от действията на клиента и е извън контрола на дружеството. Те се включва като част от цената на сделката, само когато несигурността за получаването им е разрешена. Включването на неустойките (дължими от и на клиента) като част от цената на сделката се преценява за всеки отделен договор и подлежи на преразглеждане в края на всеки отчетен период.

Очакваното променливо възнаграждение под формата на различни отстъпки, неустойки и компенсации се определя и оценява на база натрупания исторически търговски опит с клиентите и се признава като корекция за целите на цената по сделката и съответно на приходите (като компонент “увеличение” или “намаление”) само до степента, до която е много вероятно, че няма да настъпи съществена обратна промяна в размера на кумулативно признатите приходи, включително поради наличието на ограничения за оценка. Всички последващи промени в размера на променливото възнаграждение се признават като корекция на приходите (като увеличение или намаление) към датата на промяната и/или разрешаване на несигурността. В края на всеки отчетен период дружеството актуализира цена на сделките, в т.ч. дали приблизителната оценка съдържа ограничения, така че да представи вярно съществуващите и настъпилите през отчетния период обстоятелства. При оценка на променливото възнаграждение, дружеството използва метода на най-вероятната стойност. Начислените, но неуредени към края на отчетния период отстъпки, за които клиента все още няма безусловно право на получаване, се представят като задължение за възстановяване в отчета за финансовото състояние.

2.6.1.4. Разходи по договори с клиенти

Като разходи по договори с клиенти дружеството третира:

- допълнителните и пряко обвързани разходи, които то поема при сключване на договор с клиент и които не биха възникнали ако договорот не беше сключен и очаква тези разходи да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за получаване на договор с клиент*) и
- разходите, които то поема при изпълнение на договор с клиент и които са пряко свързани с конкретния договор, спомагат за генерирането на ресурси за използване при самото изпълнение на договора и се очаква да бъдат възстановени за период по-дълъг от дванадесет месеца (*разходи за изпълнението на такива договори*).

В обичайната си дейност дружеството не поема директни и специфично направени разходи за получаване на договори с клиенти и разходи за изпълнение на такива договори, които не биха възникнали, ако съответните договори не бяха сключени.

2.6.1.5. Салда по договори с клиенти

Търговски вземания и активи по договори

Активът по договор е правото на дружеството да получи възнаграждение в замяна на стоките или услугите, които е прехвърлило на клиента, но което не е безусловно (начисление за вземане).

Ако чрез прехвърляне на стоките и/или предоставянето на услугите дружеството изпълни задължението си преди клиента да заплати съответното възнаграждение и/или преди плащането да стане дължимо, актив по договор се признава за заработеното възнаграждение (което е под условие). Признатите активи по договор се рекласифицират като търговско вземане, когато правото на възнаграждение стане безусловно. Правото на възнаграждение се счита за безусловно, ако единственото условие за това, плащането на възнаграждението да стане дължимо, е изтичането на определен период от време.

Пасиви по договори

Като пасив по договор дружеството представя получените от клиента плащания и/или безусловно право да получи плащане, преди да е изпълнило задълженията си за изпълнение по договора. Пасивите по договор се признават като приход, когато (или като) удовлетвори задълженията за изпълнение.

Активите и пасивите по договор се представят към другите вземания и задължения в отчета за финансовото състояние. Те се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или участват в обичайния оперативен цикъл на дружеството, а останалите – като нетекущи. Активите и пасивите, произтичащи от един договор се представят нетно в отчета за финансовото състояние, дори ако те са резултат от различни договорни задължения по изпълнението на договора.

След първоначалното признаване, търговските вземания и активите по договора се подлагат на преглед за обезценка в съответствие с правилата на МСФО 9 *Финансови инструменти*.

2.6.1.6. Задължения за възстановяване по договори с клиенти

Задължението за възстановяване включват задължението на дружеството да възстанови част или цялото получено (или подлежащо на получаване) от клиента възнаграждение по договори с условия за право на връщане - за очакваните ретроспективни отстъпки за обем и/или компенсации за качество. Първоначално задължението за възстановяване се оценява в размер на сумата, на която дружеството не очаква да има право и която дружеството очаква да върне на клиента. В края на всеки отчетен период дружеството актуализира оценката на задълженията за възстановяване, съответно на цената на сделката и на признатите приходи.

Задълженията за възстановяване по договори с клиенти се представят към „други текущи задължения” в отчета за финансово състояние.

Други приходи

Другите приходи включват реализираните приходи от предоставени инвестиционни имоти и дълготрайни материални активи на оперативен лизинг и се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към позиция/статия “приходи”.

2.6.2. Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 година

Приходите в дружеството се признават на база принципа за начисляване и до степента, до която и по начина, по който стопанските изгоди се придобиват от дружеството и респ. стопанските рискове се носят, както и доколкото приходите могат надеждно да се измерят.

При продажбите на продукция, стоки и материали приходите се признават, когато всички съществени рискове и ползи от собствеността на стоките преминават у купувача.

При предоставянето на услуги, приходите се признават, отчитайки етапа на завършеност на сделката към датата на отчета за финансовото състояние, ако този етап може да бъде надеждно измерен, както и разходите, извършени по сделката и разходите за приключването ѝ.

Приходите се оценяват на база справедливата цена на продадените продукция, стоки и услуги, нетно от косвени данъци (акциз и данък добавена стойност) и предоставени отстъпки и рабати.

Нетните разлики от промяна на валутни курсове, свързани с парични средства, търговски вземания и задължения, деноминирани в чуждестранна валута, се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се представят нетно към “други доходи/(загуби) от дейността”.

Приходите от преценка на инвестиционни имоти до справедлива стойност се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на ред “други доходи/(загуби) от дейността”. В същата статия от отчета се отчитат и реализираните приходи от предоставени инвестиционни имоти на оперативен лизинг.

При продажби на изплащане, приходът се признава на датата на продажбата без инкорпорираните лихви.

2.7. Разходи

Разходите в дружеството се признават в момента на тяхното възникване и на база принципите на начисляване и съпоставимост, и до степента, до която това не би довело за признаване на активи/пасиви, които не отговарят на определенията за такива съгласно МСФО.

Разходите за бъдещи периоди се отлагат за признаване като текущ разход за периода, през който договорите за които се отнасят, се изпълняват.

Загубите, възникнали в резултат на преценка на инвестиционни имоти до справедлива стойност се представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на ред “други доходи/(загуби) от дейността”.

2.8. Финансови приходи и разходи

2.8.1. Финансови приходи

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Финансовите приходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, приходи от лихви по вземания по специални договори, приходи от лихви по просрочени вземания, дивиденди от капиталови инвестиции, нетна печалба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, приходи от операции по уреждане на дълг, печалба от преценка до справедлива стойност на дългосрочни капиталови инвестиции, които са част от поетапно придобиване на дъщерно дружество.

Приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху брутната балансова стойност на финансовите активи, с изключение на финансовите активи, които са кредитно обезценени (Етап 3), за които приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху тяхната амортизирана стойност (т.е. брутната балансова стойност, коригирана за провизията за загуби).

Счетоводна политика приложима до 31 декември 2017 година

Финансовите приходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, и се състоят от: приходи от лихви по предоставени заеми и срочни депозити, приходи от лихви по вземания по специални договори, приходи от лихви по просрочени вземания, приходи/печалби от сделки с дългосрочни капиталови инвестиции, в т.ч. дивиденди, нетна печалба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, приходи от операции по уреждане на дълг, печалба от оценка по справедлива стойност на инвестиции на разположение и за продажба, които са част от поетапно придобиване на дъщерно дружество.

Приходите от лихви се изчисляват чрез прилагане на ефективния лихвен процент върху brutната балансова стойност на финансовите активи.

Финансовите приходи се представят отделно от финансовите разходи на лицевата страна на отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.8.2. Финансови разходи***Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година***

Финансовите разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато възникнат, като се посочват отделно от финансовите приходи и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, банкови такси по заеми и гаранции, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута и обезценки на предоставени търговски заеми.

Счетоводна политика приложима до 31 декември 2017 година

Финансовите разходи се представят отделно в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) и се състоят от: разходи за лихви по получени заеми, банкови такси по заеми и гаранции, нетна загуба от курсови разлики по заеми в чуждестранна валута, разходи/загуби от сделки с инвестиции в ценни книжа и дялове и обезценки на предоставени търговски заеми.

Финансовите разходи се представят отделно от финансовите приходи на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.9.1. Имоти, машини и оборудване

Имотите, машините и оборудването, вкл. трайни насаждения (дълготрайни материални активи) са представени по преоценена стойност, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

Първоначално придобиване

При първоначално придобиване дълготрайните материални активи се оценяват по цена на придобиване (себестойност), която включва покупната цена, митническите такси и всички други преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи основно са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци, разходи за капитализирани лихви за квалифицирани активи и др.

При придобиване на дълготрайни материални активи при условията на разсрочено плащане, покупната цена е еквивалентна на сегашната стойност на задължението, дисконтирано на база на лихвеното равнище по привлечените от дружеството кредитни ресурси с аналогичен матуритет и предназначение.

Дружеството е определило стойностен праг от 500 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се изписват като текущ разход в момента на придобиването им.

Последващо оценяване

Избраният от дружеството подход за последваща балансова оценка на дълготрайните материални активи е модела на преоценената стойност по МСС 16 – преоценена стойност, намалена с последващо начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

Преоценка на имотите, машините и оборудването е прието да се извършва от лицензирани оценители обичайно на период от 5 години. Когато тяхната справедлива стойност се променя съществено на по-кратки интервали от време, преоценката може да се извършва по-често.

Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части и агрегати, или на преустройство и реконструкция, се капитализират към балансовата стойност на съответния актив и се преразглежда остатъчния му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част на заменените компоненти се изписва от балансовата стойност на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

Методи на амортизация

Дружеството използва линеен метод на амортизация на имотите, машините и оборудването. Амортизирането на активите започва, когато те са на разположение за употреба. Земята не се амортизира. Полезният живот по групи активи е съобразен с физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване.

Срокът на ползване по групи активи е както следва:

- сгради – 20-70 г.
- съоръжения и предавателни устройства – 5-25 г.
- машини и оборудване – 7-34 г.
- компютри и мобилни устройства – 2-5 г.
- сървъри и системи – 4-18 г.
- транспортни средства – 5-12 г.
- стопански инвентар – 3-12 г.

Определените срокове на полезен живот на дълготрайните материални активи се преглеждат в края на всеки отчетен период и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира перспективно.

Обезценка на активи

Балансовите стойности на имотите, машините и оборудването подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че балансовата стойност би могла да се отличава трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната балансова стойност, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имотите, машините и оборудването е по-високата от двете: справедлива стойност без разходи за продажба или стойност при употреба. За определянето на стойността при употреба на активите бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако за дадения актив не е формиран преоценъчен резерв. Тогава обезценката е за сметка на този резерв и се представя в отчета за всеобхватния доход (към статиите на другите компоненти на всеобхватния доход), освен ако тя не надхвърля неговия размер (на резерва), и надвишението се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Печалби и загуби от продажба

Дълготрайните материални активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат, към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “имоти, машини и оборудване” се определят чрез сравняването на възнаградението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата, на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи/(загуби) от дейността, нетно” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината). Частта от компонента “преоценъчен резерв”, отнасяща се за продадения актив, се прехвърля директно към компонента “неразпределена печалба” в отчета за промените в собствения капитал.

2.9.2. Биологични активи

Биологичните активи се оценяват по справедлива стойност, намалена с приблизителната оценка на разходите за продажба. Те включват трайни насаждения.

Справедливата стойност на биологичните активи се определя въз основа на тяхното настоящо местонахождение и състояние на база цена, котирана на активен пазар. Печалбата или загубата, възникнала при първоначалното признаване на биологичен актив по справедлива стойност, намалена с приблизителната оценка на разходите за продажба и от промени в справедливата му стойност, намалена с приблизителната оценка на разходите за продажба, се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в периода, в който са възникнали и се представят към “други доходи/(загуби) от дейността, нетно”.

Когато справедливата стойност на определен биологичен актив не може да бъде надеждно оценена, той се оценява по неговата себестойност, намалена с натрупаната амортизация или загуби от обезценка. Впоследствие, когато вече стане възможно справедливата стойност на този биологичен актив да може надеждно да бъде оценявана, дружеството променя подхода си и започва да оценява актива по справедлива стойност, намалена с приблизителната оценка на разходите за продажба.

2.10. Нематериални активи

Репутация

Репутацията представлява превишението на цената на придобиване (предоставеното възнаграждение) над справедливата стойност на дела на Софарма АД в нетните разграничими активи на дъщерните дружества (Българска роза – Севтополис АД, Медика АД и Унифарм АД) към датата на придобиването му (бизнес комбинацията). Тази репутация при вливането на дъщерните дружества в компанията-майка е призната в индивидуалния отчет за финансовото състояние на компанията-майка. Репутацията е представена към групата на “нематериалните активи”.

Репутацията се оценява по цена на придобиване (себестойност), определена към датата на същинската бизнескомбинация минус натрупаните загуби от обезценки. Тя не се амортизира. Подлежи на ежегоден преглед за наличие на индикатори за обезценка. Загубите от обезценка на репутация се представят в индивидуалния отчет за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към позицията “обезценка на нетекущи активи”.

Други нематериални активи

Нематериалните активи са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка. В дружеството се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи.

Срокът на ползване по групи активи е както следва:

- програмни продукти – 2 - 8 г.
- патенти и лицензии – 2 - 10 г.
- търговски марки – 5 – 13 г.
- други – 5 – 7 г

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Нематериалните активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат, към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи/(загуби) от дейността, нетно” на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.11. Инвестиционни имоти

Инвестиционни имоти са тези имоти, които дългосрочно се държат от дружеството за доходи от наеми и/или заради вътрешното увеличение на тяхната стойност. Те са представени в отчета за финансовото състояние по тяхната справедлива стойност (*Приложение 2.30*). Печалбите или загубите от промените в справедливата стойност на инвестиционните имоти се отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статия “други доходи/(загуби) от дейността, нетно” за периода, през който са възникнали. Реализираните приходи от инвестиционни имоти се представят в същата статия от отчета.

Инвестиционните имоти се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат, към датата на прехвърляне на контрола към получателя на актива. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на възнаграждението, на което дружеството очаква да има право (приходите от продажбата) и балансовата стойност на актива към датата на която получателят получава контрол върху него. Те се посочват нетно, към “други доходи/(загуби) от дейността, нетно” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Трансфери от и към групата “инвестиционни имоти” се прави, когато има промяна във функционалното предназначение и цели на даден имот. В случай на прехвърляне от “инвестиционни имоти” към “имоти за използване в собствената дейност” активът се завежда в новата си група по намерена историческа цена, която представлява справедливата му стойност към датата на прехвърлянето. Обратно, когато от “имоти за използване в собствената дейност” има прехвърляне към “инвестиционни имоти”, активът се оценява по справедливата му стойност към датата на прехвърлянето, като разликата до балансовата му стойност се представя като компонент на отчета за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и се представя към “преоценъчен резерв – имоти, машини и оборудване” в отчета за промените в собствения капитал.

2.12. Инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества

Дългосрочните инвестиции, под формата на акции и дялове в дъщерни и асоциирани дружества, са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията, намалена с натрупаната обезценка.

Притежаваните от дружеството инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества подлежат на ежегоден преглед за обезценка. При установяване на условия за обезценка, същата се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

При покупка и продажба на инвестиции в дъщерни и асоциирани дружества се прилага “датата на сключване” на сделката.

Инвестициите се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху стопанските изгоди от съответния конкретен тип инвестиции. Печалбата/(загубата) от продажбата им се представя съответно към “финансови приходи” или “финансови разходи” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.13. Други дългосрочни капиталови инвестиции

Другите дългосрочни капиталови инвестиции представляват недеривативни финансови активи, под формата на акции и дялове от капитала на други дружества (малцинствено участие), държани с дългосрочна перспектива.

Първоначално оценяване

Първоначално капиталовите инвестиции се признават по цена на придобиване, която е справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, включително преките разходи по придобиване на инвестицията (финансовият актив) (*Приложение № 2.24*).

Всички покупки и продажби на капиталови инвестиции се признават на “датата на търгуване” на сделката, т.е. датата, на която дружеството се ангажира да закупи или продаде актива.

Последващо оценяване

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Притежаваните от дружеството капиталови инвестиции се оценяват последващо по справедлива стойност (*Приложение № 2.30*), установена със съдействието на независим лицензиран оценител.

Ефектите от последващата преоценка до справедлива стойност се представят в отделен компонент на отчета за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и респ. в резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход

Тези ефекти се прехвърлят в неразпределената печалба при освобождаване (продажба) от съответната инвестиция.

Счетоводна политика приложима до 31 декември 2017 година

Ефектите от последващата преоценка на капиталовите инвестиции до тяхната справедлива стойност се представят в отделен компонент на отчета за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход) и респ. в резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. Те се признават (рециклират) в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) при освобождаване (продажба) от съответната инвестиция, като се посочват към статията “финансови приходи” или “финансови разходи”.

Притежаваните капиталови инвестиции се преглеждат към всяка дата на всеки отчетен период и при установяване на условия за перманентна обезценка, същата се отразява в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статия “финансови разходи”. При установяване на условия за обезценка същата се определя като разлика между балансовата стойност и възстановимата стойност на инвестицията и се отразява в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) освен ако през предходни периоди има формиран положителен резерв за тези инвестиции – тогава първо обезценката се покрива за сметка на този резерв и се представя нетно в отчета за всеобхватния доход (в други компоненти на всеобхватния доход).

Приходи от дивиденди

Приходите от дивиденди, свързани с дългосрочните капиталови инвестиции, представляващи акции в други дружества (неконтролиращо участие), се признават като текущи приходи и представят в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „финансови приходи”.

При отписването на акции поради продажба се използва методът на средно-претеглена цена, определена към края на месеца, в който се извършва отписването.

2.14. Материални запаси

Материалните запаси са оценени във финансовия отчет както следва:

- суровини, материали и стоки - по по-ниската от: доставната цена на придобване(себестойност) и нетната реализируема стойност;
- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство - по по-ниската от: производствената себестойност и нетната реализируема стойност.

Разходите, които се извършват, за да доведат даден продукт от материалните запаси в неговото настоящо състояние и местонахождение, се включват в цената на придобиване (себестойността), както следва:

- суровини, материали и стоки – всички доставни разходи, които включват покупната цена, вносни мита и такси, транспортни разходи, невъзстановяеми данъци и други разходи, които допринасят за привеждане на материалите и стоките в готов за тяхното използване/продажба вид;
- готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство – всички необходими производствени разходи, които формират производствената себестойност, като в нея се включват преките разходи за материали и труд и приспадащата се част от общопроизводствените разходи (променливи и постоянни), с изключение на административните разходи, курсовите разлики и разходите по привлечени финансови ресурси. Включването на условно постоянните общопроизводствени разходи в производствената себестойност на произвежданата готова продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство се извършва на базата на нормален капацитет, определен на база обичаен средно поддържан обем, потвърждаван с плана по производството. Избраната база за разпределението им на ниво отделни продукти е нормата на човеко часовете на пряко заетия персонал в производството на конкретния продукт.

Дружеството прилага като текуща оценка „стандартна производствена себестойност” по отношение на готовата продукция, полуфабрикатите и незавършеното производство, и респективно „стандартната доставна себестойност” – за основните суровини и материали за производството.

В края на всеки отчетен период ръководството извършва анализ на факторите, довели до формиране на отклонения при: а) доставка на суровини и материали за производството - чрез сравнение между фактическите и стандартните доставни разходи и б) производството на готова продукция, полуфабрикати и незавършено производство - чрез сравнение между фактическите и стандартните производствени разходи.

При необходимост се извършват корекции на оценката на наличните материални запаси във финансовия отчет. На база проучвания на добри отчетни практики във фармацевтичния отрасъл, са възприети прагове на същественост за: а) отклонението при доставка на суровини и материали за производството – до 2 % и б) производствено отклонение – до 1 %, в рамките на които, не се коригира текущата оценка на наличните крайни запаси от суровини и материали, готова продукция и незавършеното производство за целите на финансовия отчет (*Приложение № 2.31*).

При употребата (влагане и продажбата) на материалните запаси те се изписват текущо като се използва методът на средно-претеглената стойност (себестойност).

Нетната реализируема стойност представлява приблизително определената продажна цена на даден актив в нормалния ход на стопанската дейност, намалена с приблизително определените разходи по довършването в търговски вид на този актив и приблизително определените разходи за реализация.

2.15. Търговски вземания

Търговските вземания представляват безусловно право на дружеството да получи възнаграждение по договори с клиенти и други контрагенти (т.е. то е обвързано само с изтичане на време преди изплащането на възнаграждението).

Първоначално оценяване

Търговските вземания се представят и отчитат първоначално по справедлива стойност на база цената на сделката, която стойност е обичайно равна на фактурната им стойност, освен ако те съдържат съществен финансиращ компонент, който не се начислява допълнително. В този случай те се признават по сегашната им стойност, определена при дисконтова норма в размер на лихвен процент, преценен за присъщ на клиента - длъжник.

Последващо оценяване

Дружеството държи търговските вземания единствено с цел събиране на договорни парични потоци и ги оценява последващо по амортизирана стойност, намалена с размера на натрупаната обезценка за кредитни загуби. (Приложение № 2.24).

Обезценка

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Дружеството прилага модела на очакваните кредитни загуби за целия срок на всички търговски вземания, използвайки опростения подход, допускан от МСФО 9, и на база матричен модел за процента на загубата (Приложение № 2.24.1 и Приложение № 2.31).

Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 година

Обезценката на търговски вземания се оценява на базата на модела на понесени загуби. Приблизителната оценка за загуби от съмнителни и несъбираеми вземания се прави, когато за събираемостта на цялата сума или част от нея съществува висока несигурност.

Несъбираемите вземания се изписват, когато правните основания за това настъпят.

Обезценката на вземанията се начислява и отчита чрез съответна кореспондентна корективна сметка за всеки вид вземане към статията други разходи за дейността на лицевата страна на отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

2.16. Лихвоносни заеми и други предоставени финансови ресурси

Всички заеми и други предоставени финансови ресурси се представят първоначално по цена на придобиване (номинална сума), която се приема за справедлива стойност на предоставеното по сделката, нетно от преките разходи, свързани с тези заеми и предоставени ресурси. След първоначалното им признаване лихвоносните заеми и други предоставени ресурси последващо се оценяват и представят в отчета за финансово състояние по амортизирана стойност, определена чрез прилагане на метода на ефективната лихва. Те са класифицирани в тази група тъй като бизнес моделът на дружеството е единствено с цел събиране на договорни парични потоци на главница и лихви. Амортизираната стойност е изчислена като са взети предвид всички видове такси, комисионни и други суми, асоциирани с тези заеми. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи (лихви) или разходи през периода на амортизация или когато вземанията се погасят, отпишат или редуцират.

Приходите от лихви се признават в съответствие с етапа, в който е класифициран съответният заем или друго вземане по предоставен финансов ресурс на база метода на ефективния лихвен процент.

Лихвоносните заеми и други предоставени финансови ресурси се класифицират като текущи, освен за частта от тях, за която дружеството има безусловно право да уреди задължението си в срок над 12 месеца от края на отчетния период (*Приложение № 2.24*).

2.17. Парични средства и парични еквиваленти

Паричните средства включват касовите наличности и наличностите по разплащателните сметки, а паричните еквиваленти - депозити в банки с оригинален матуритет до три месеца и средствата на депозитите с по-дълъг матуритет, които са свободно разполагаемиза дружеството съгласно условията на договореностите с банките по време на депозита.

Последващо оценяване

Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена с натрупаната обезценка за очаквани кредитни загуби (*Приложение № 2.24*).

Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 година

Паричните средства и еквиваленти в банки се представят последващо по амортизирана стойност намалена натрупаната обезценка за реално понесени кредитни загуби.

За целите на изготвянето на отчета за паричните потоци:

- паричните постъпления от клиенти и паричните плащания към доставчици са представени брутно, с включен ДДС (20%);
- лихвите по получени инвестиционни кредити се включват като плащания за финансова дейност, а лихвите, свързани с кредити, обслужващи текущата дейност (за оборотни средства), се включват в оперативна дейност;
- получените лихви от депозити в банки се включват в състава на паричните потоци от инвестиционна дейност;

- платеният ДДС по покупки на дълготрайни активи от чуждестранни доставчици се посочва на позиция “платени данъци”, а при доставка на дълготрайни активи от страната се посочва на позиция “плащания към доставчици” към паричните потоци от оперативна дейност, доколкото той участва и се възстановява заедно и в оперативните потоци на дружеството за съответния период (месец).

- постъпленията и плащанията от и по овърдрафти са показани нетно от дружеството.

- трайно блокираните парични средства над 3 месеца не се третираат като парични средства и еквиваленти.

- постъпленията по договори за факторинг се представят към парични потоци от финансова дейност.

2.18. Търговски и други задължения

Търговските и другите текущи задължения в отчета за финансово състояние се представят по стойността на оригиналните фактури (цена на придобиване), която се приема за справедливата стойност на сделката и ще бъде изплатена в бъдеще срещу получените стоки и услуги. В случаите на разсрочени плащания над обичайния кредитен срок, при които не е предвидено допълнително плащане на лихва или лихвата значително се различава от обичайния пазарен лихвен процент, задълженията се оценяват първоначално по тяхната справедлива стойност на база сегашната им стойност при дисконтова норма, присъща за дружеството, а последващо – по амортизирана стойност (*Приложение № 2.24*).

2.19. Лихвоносни заеми и други привлечени финансови ресурси

В отчета за финансово състояние всички заеми и други привлечени финансови ресурси се представят първоначално по цена на придобиване (номинална сума), която се приема за справедлива стойност на полученото по сделката, нетно от преките разходи, свързани с тези заеми и привлечени ресурси. След първоначалното им признаване лихвоносните заеми и други привлечени ресурси последващо се оценяват и представят в отчета за финансово състояние по амортизирана стойност, определена чрез прилагане на метода на ефективната лихва. Амортизираната стойност е изчислена като са взети предвид всички видове такси, комисионни и други разходи, вкл. дисконт или премия, асоциирани с тези заеми. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като финансови приходи или финансови разходи (лихви) през периода на амортизацията или когато задълженията се отпишат или редуцират (*Приложение № 2.24*).

Разходите за лихви се признават за срока на финансовия инструмент на база метода на ефективния лихвен процент.

Лихвоносните заеми и други привлечени финансови ресурси се класифицират като текущи, освен за частта от тях, за която дружеството има безусловно право да уреди задължението си в срок над 12 месеца от края на отчетния период.

2.20. Капитализиране на разходи по заеми

Разходите по заеми, които пряко се отнасят към придобиването, строителството или производството на отговарящ на условията /квалифициран/ актив, се капитализират като част от стойността на този актив. Отговарящ на условията /квалифициран/ актив е актив, който непременно изисква поне 12-месечен период от време, за да стане готов за предвижданата му употреба или продажба.

Размерът на разходите по заеми, които могат да се капитализират в стойността на един отговарящ на условията /квалифициран/ актив, се определя чрез коефициент /норма/ на капитализация. Коефициентът на капитализация е среднопретеглената величина на разходите по заеми, отнесени към заемите на дружеството, които са непогасени през периода, с изключение на заемите, извършени специално с цел придобиване на един отговарящ на условията /квалифициран/ актив.

Капитализирането на разходите по заеми като част от стойността на един отговарящ на условията /квалифициран/ актив започва, когато са изпълнени следните условия: извършват се разходите за актива, извършват се разходите по заеми и в ход са дейности, които са необходими за подготвяне на актива за предвижданата му употреба или продажба.

Разходите по заеми се намаляват и с всякакъв инвестиционен доход от временното инвестиране на средствата от тези заеми.

2.21. Лизинг

Финансов лизинг

Лизингополучател

Финансовият лизинг, при който се трансферира към дружеството съществената част от всички рискове и стопански ползи, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се капитализира в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя, като се представя като имоти, машини и оборудване под лизинг по цена на незабавна продажба или ако е по-ниска - по сегашната стойност на минималните лизингови плащания.

Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и приспадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като “финансови разходи” - лихва, на база метода на ефективен лихвен процент (*Приложение № 2.24*).

Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

Лизингодател

Финансовият лизинг, при който се трансферира извън дружеството съществената част от всички рискове и стопански изгоди, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се изписва от състава на активите на лизингодателя при прихвърляне към лизингополучателя на актива и се представя в отчета за финансовото състояние като вземане със стойност, равна на нетната инвестиция от лизинга. Нетната инвестиция в лизинговия договор представлява разликата между сбора от минималните лизингови плащания по договора за финансов лизинг и негарантираната остатъчна стойност, начислена за лизингодателя, и незаработеният финансов доход.

Разликата между балансовата стойност на отдадения под финансов лизинг актив и незабавната (справедливата му продажна) стойност се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) в началото на лизинговия договор (при предаването на актива) като доход от продажба на активи.

Признаването на заработения финансов приход като текущ лихвен приход се основава на прилагането на метода на ефективната лихва.

Оперативен лизинг***Лизингополучател***

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга.

Лизингодател

Наемодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на неговите имоти, машини и оборудване като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът от наеми от оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг. Първоначално направените преки разходи във връзка с договарянето и уреждането на оперативния лизинг, се добавят към балансовата стойност на отдадените активи и се признават на базата на линейния метод в продължение на срока на лизинга.

2.22. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство

Трудовите и осигурителни отношения с работниците и служителите в дружеството се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

Краткосрочни доходи

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналот е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удръжки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет дружеството прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсирани отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите за самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

Тантиеми и бонусни схеми

Съгласно Устава на дружеството и при взето решение на Общото събрание на акционерите изпълнителният директор има право да получи еднократно възнаграждение (тантием) в размер на до 1 % от нетната печалба на дружеството както и да бъде оправомощен да определи кръга на служителите, между които да бъде разпределена като бонус парична сума в размер на до 2 % от стойността на печалба на дружеството за всяка календарна година. Когато определена част се изисква да бъде разсрочена за по-дълъг от 12-месечен период, тази част се оценява по нейната сегашна стойност към датата на финансовия отчет и се посочва към нетекущите пасиви в отчета за финансовото състояние, статия „задължения към персонала”.

*Дългосрочни доходи при пенсиониране**Планове с дефинирани вноски*

Основно задължение на дружеството като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд “Пенсии”, допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд “Общо заболяване и майчинство” (ОЗМ), фонд “Безработица”, фонд “Трудова злополука и професионална болест” (ТЗПБ), фонд “Гарантиране вземания на работниците и служителите” (ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават всяка година със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от дружеството в качеството му на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд “Пенсии”, фонд “ОЗМ”, фонд “Безработица”, фонд “ТЗПБ”, както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към дружеството няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от дружеството вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

Планове с дефинирани доходи

Съгласно Кодекса на труда дружеството в качеството му на работодател в България е задължено да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на финансовия отчет, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в отчета за всеобхватния доход като: а) разходите за текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, по статия „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет дружеството назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матурирета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиращи в България, където функционира и самото дружество.

Плащания на базата на акции

Плащанията на базата на акции на наети лица и други лица, които предоставят сходни услуги, се оценяват по справедливата стойност на капиталовите инструменти към датата на предоставяне. За възнаграждения за плащане на базата на акции с условия, които не са придобили права, справедливата стойност на датата на отпускане на плащането на базата на акции се измерва така, че да отразява тези условия и да няма реални разлики между очакваните и действителните резултати.

Доходи при напускане

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, дружеството като работодателят има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Дружеството признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

2.23. Акционерен капитал и резерви

Дружеството е акционерно и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на дружеството. Акционерите отговарят за задълженията на дружеството до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност. Дружеството отчита основния си капитал по номинална стойност на регистрираните в съда акции.

Съгласно изискванията на Търговския закон и устава, дружеството е длъжно да формира и резерв **“фонд Резервен”**, като източници на фонда могат да бъдат:

- най-малко една десета от печалбата, която се отделя докато средствата във фонда достигнат една десета част от акционерния капитал или по-голяма част, определена по решение на Общото събрание на акционерите;
- средствата, получени над номиналната стойност на акциите при издаването им (премиен резерв);
- други източници, предвидени по решение на Общото събрание.

Средствата от фонда могат да се използват само за покриване на годишната загуба и на загуби от предходни години. Когато средствата във фонда достигнат определения в устава минимален размер, средствата над тази сума могат да бъдат използвани за увеличаване на акционерния капитал.

Обратно изкупените собствени акции са представени в отчета за финансово състояние по себестойност (цена на придобиване) като с тяхната стойност е намален собственият капитал на дружеството. Печалбите или загубите от продажбата на обратно изкупени собствени акции са за сметка на неразпределената печалба и се представят директно в собствения капитал на дружеството към компонента **“неразпределена печалба”**.

Преоценъчният резерв – имоти, машини и оборудване е формиран от:

- положителната разлика между балансовата стойност на имотите, машините и оборудването и техните справедливи стойности към датата на извършване на всяка преценка; и
- положителната разлика между балансовата стойност на имоти, отчитани в групата **“имоти, за използване в собствена дейност”**, и тяхната справедлива стойност на датата, на която те се трансферират в групата на **“инвестиционни имоти”**.

Ефектът на отсрочените данъци върху преоценъчния резерв е отразен директно за сметка на този резерв.

Преоценъчният резерв се прехвърля към компонента **„ натрупани печалби”**, когато активите се отписват от отчета за финансовото състояние или са напълно амортизирани.

Преоценъчният резерв покрива обезценки на активите, с които той е свързан. Той може да бъде използван при реализацията на дивидентната и капиталова политика на дружеството само след прехвърлянето му към компонента **”неразпределена печалба”**.

Резервът по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е формиран от ефектите от оценка по справедлива стойност на другите дългосрочни капиталови инвестиции. При отписване на тези инвестиции, формираният резерв не се рециклира през отчета за всеобхватния доход (през печалбата или загубата за годината) - от 1 януари 2018 г.

Преди прилагането на МСФО 9 наименованието на този резерв е било **Резерв по финансови активи на разположение и за продажба** и при отписването на инвестицията е подлежал на отчитане (рециклиране) през отчета за всеобхватния доход (през печалбата или загубата за годината) – до 31 декември 2017 г.

2.24. Финансови инструменти

2.24.1. Счетоводна политика, приложима от 1 януари 2018 година

Финансов инструмент е всеки договор, който поражда едновременно както финансов актив в едно предприятие, така и финансов пасив или инструмент на собствения капитал в друго предприятие.

Финансови активи

Първоначално признаване, класификация и оценяване

При първоначалното им признаване финансовите активи се класифицират в три групи, според които те впоследствие се оценяват по амортизирана стойност, по справедлива стойност през другия всеобхватен доход и по справедлива стойност през печалбата или загубата.

Дружеството първоначално оценява финансовите активи по справедлива стойност, а в случай на финансови активи, които не се отчитат по справедлива стойност в печалбата или загубата, се добавят преките разходи по сделката. Изключение са търговските вземания, които не съдържат съществен компонент на финансиране - те се оценяват на база цената на сделката, определена съгласно МСФО 15 (*Приложение № 2.6.1.1*).

Покупките или продажбите на финансови активи, чиито условия изискват доставка на активите в рамките на даден период от време, установен обикновено с нормативна разпоредба или действаща практика на съответния пазар (редовни покупки), се признават на датата на търгуване (сделката), т.е. на датата, на която дружеството се е ангажирало да закупи или продаде актива.

Класификацията на финансовите активи при първоначалното им признаване зависи от характеристиките на договорните парични потоци на съответния финансов актив и бизнес модела на дружеството за неговото управление. За да бъде класифициран и оценяван по амортизирана стойност или по справедлива стойност в друг всеобхватен доход, условията на даден финансов актив трябва да породят парични потоци, които представляват "само плащания по главницата и лихвата (СПГЛ)" по неиздължената сума на главницата. За целта се извършва анализ чрез тест на СПГЛ на нивото на инструмента.

Бизнес моделът на дружеството за управление на финансовите активи отразява начина, по който дружеството управлява финансовите си активи за генериране на парични потоци. Бизнес моделът определя дали паричните потоци са резултат на събирането на договорни парични потоци, на продажба на финансовите активи, или и двете.

Последващо оценяване

За целите на последващото оценяване финансовите активи на дружеството са класифицирани в следните категории:

- Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)
- Финансови активи по справедлива стойност през другия всеобхватен доход без "рециклиране" на кумулативните печалби и загуби (капиталови инструменти)

Класификационни групи

Финансови активи по амортизирана стойност (дългови инструменти)

Дружеството оценява финансовите активи по амортизирана стойност когато са удовлетворени и двете условия по-долу:

- финансовият актив се държи и използва в рамките на бизнес модел, имащ за цел неговото държане с оглед получаване на договорните парични потоци от него, и
- условията на договора за финансовия актив пораждат парични потоци на конкретни дати, които представляват само плащания по главницата и лихвите върху неиздължената сума на главницата.

Финансовите активи по амортизирана стойност впоследствие се оценяват на база метода на ефективния лихвен процент (ЕЛП). Те подлежат на обезценка. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато активът бъде отписан, модифициран или обезценен.

Финансовите активи по амортизирана стойност на дружеството включват: парични средства и парични еквиваленти в банки, търговски вземания, в т.ч. от свързани лица, предоставени заеми на свързани предприятия и заеми на трети лица (*Приложение № 21, Приложение № 22, Приложение № 24, Приложение № 25, Приложение № 26 (а) и Приложение № 27*)

Финансови активи по справедлива стойност в другия всеобхватен доход (капиталови инструменти)

При първоначалното им признаване дружеството може да направи неотменим избор да класифицира определени капиталови инструменти като такива, определени по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, но само когато те отговарят на определението за собствен капитал съгласно МСС 32 *Финансови инструменти: представяне* и не се държат с цел търгуване. Класификацията се определя на база индивидуално ниво, инструмент по инструмент.

При отписване на тези активи печалбите и загубите от оценка до справедлива стойност, отчетени в другия всеобхватен доход не се рециклират през печалбата или загубата. Дивидентите се признават като “финансови приходи” в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато правото върху плащането бъде установено, с изключение на случаите, когато дружеството извлича ползи от тези постъпления като възстановяване на част от цената на придобиване на финансовия актив, в който случай печалбите се отчитат в другия всеобхватен доход. Капиталовите инструменти, определени като такива по справедлива стойност в другия всеобхватен доход, не са обект на тест за обезценка.

Дружеството е направило неотменим избор да класифицира в тази категория малцинствените си капиталови инвестиции, които то държи дългосрочно и във връзка със своите бизнес интереси в тези дружества. Част от тях се търгуват на капиталови пазари, а друга – не. Те са представени в отчета за финансово състояние към статията „други дългосрочни капиталови инвестиции”.

Отписване

Финансов актив (или, когато е приложимо, част от финансов актив или част от група от сходни финансови активи) се отписва от отчета за финансовото състояние на дружеството когато:

- правата за получаване на паричните потоци от актива са изтекли, или
- правата за получаване на парични потоци от актива са прехвърлени или дружеството е поело задължението да плати напълно получените парични потоци, без съществена забава, към трета

страна чрез споразумение за прехвърляне; при което: или а) дружеството е прехвърлило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива; или б) дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху актива, но не е запазило контрола върху него

Когато дружеството е прехвърлило правата си за получаване на парични потоци от актива или е встъпило в споразумение за прехвърляне, то прави оценка на това дали и до каква степен е запазило рисковете и ползите от собствеността. Когато дружеството нито е прехвърлило, нито е запазило в значителна степен всички рискове и ползи от собствеността върху финансовия актив, нито е прехвърлило контрола върху него, то продължава да признава прехвърления актив до степента на продължаващото си участие в него. В този случай дружеството признава и свързаното с това задължение. Прехвърленият актив и свързаното задължение се оценяват на база, която отразява правата и задълженията, които дружеството е запазило.

Продължаващо участие, което е под формата на гаранция върху прехвърления актив, се оценява по по-ниската от: първоначалната балансова стойност на актива и максималната сума на възнаграждението, което може да се изиска дружеството да изплати.

Обезценка на финансови активи

Дружеството признава коректив (провизия за обезценка) за очаквани кредитни загуби за всички дългови инструменти, които не се отчитат по справедлива стойност през печалбата или загубата. Очакваните кредитни загуби се изчисляват като разлика между договорните парични потоци, дължими съгласно условията на договора, и всички парични потоци, които дружеството очаква да получи, дисконтирани с първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *предоставени заеми на свързани и трети лица вкл. паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия подход за обезценка, определен от МСФО 9. Съгласно този подход дружеството прилага “тристепенен“ модел за обезценка въз основа на промени спрямо първоначалното признаване на кредитното качество на финансовия инструмент (актив).

Очакваните кредитни загуби се признават на два етапа:

а. Финансов актив, който не е кредитно обезценен при първоначалното му възникване/придобиване, се класифицира в Етап (Stage) 1. Това са заеми, предоставени: на длъжници с нисък риск от неизпълнение и стабилни като тенденции добри ключови показатели (финансови и нефинансови), редовно обслужвани, и, и без наличие на дължими суми, които са в просрочие.

От първоначалното му признаване неговият кредитен риск и качества са обект на непрекъснато наблюдение и анализи. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 1 се определят на база на кредитни загуби, които са резултат от възможни събития на неизпълнение, които биха могли да настъпят в рамките на следващите 12 месеца от живота на съответния актив (12-месечни очаквани кредитни загуби за инструмента).

б. В случаите, когато след първоначалното признаване на финансов актив, кредитният му риск нарасне значително и в резултат от това неговите качества се влошат, той се прехвърля в в Етап (Stage) 2. Очакваните кредитни загуби на финансовите активи, класифицирани в Етап 2 се определят за целия оставащ живот (срок) на съответния актив, независимо от момента на настъпването на неизпълнението (очаквани кредитни загуби за целия живот (срок) на инструмента).

Ръководството на дружеството е разработило политика и комплекс от критерии за анализ, установяване и оценка настъпване на състояние на „значително нарастване на кредитния риск”. Основни въпроси от тях са оповестени в *Приложение № 2.31*.

В случаите, когато кредитният риск на финансов актив нарасне до ниво, което индикира, че има настъпило събитие на неизпълнение, той се счита за обезценен и се класифицира в Етап (Stage) 3. На този етап се установяват и изчисляват понесените загуби по съответния актив за целия му оставащ живот (срок).

Ръководството на дружеството е извършило съответни анализи, на база на които е определило комплекс от критерии за събития на неизпълнение, съобразно спецификата на съответния финансов инструмент. Един от тях е просрочия на дължими договорни плащания повече от 90 дни, освен ако за определен инструмент не са налице обстоятелства, които правят оборимо това твърдение. Наред с него, се наблюдават и други събития, въз основа на вътрешна и външна информация, които са индикатор, че длъжникът не е в състояние да заплати (възстанови) всички все още дължими от него суми по договор, вкл. като се вземат предвид и всички кредитни улеснения предоставени от дружеството. Основни въпроси от политиката и комплекса от критерии са оповестени в *Приложение № 2.31*.

Дружеството коригира очакваните кредитни загуби, определени на база исторически данни, с прогнозни макроикономически показатели, за които е установено, че има корелация и се очаква да окажат влияние върху размера на очакваните кредитни загуби в бъдеще.

За изчисляване на очакваните кредитни загуби на *търговските вземания и активите по договори с клиенти* дружеството е избрало и прилага опростен подход на база матрица за изчисление на очаквани кредитни загуби и не проследява последващите промени в кредитния им риск. При този подход то признава коректив (провизия за обезценка) въз основа на очакваната кредитна загуба за целия срок на вземанията към всяка отчетна дата. Дружеството е разработило и прилага матрица за провизиране, която се базира на историческия опит по отношение на кредитните загуби, коригирани с прогнозни фактори, специфични за длъжниците и за икономическата среда и за които е установена корелационна връзка с процента на кредитните загуби. (*Приложение № 41.*)

Отписване

Обезценените финансови активи се отписват, когато не съществува разумно очакване за събиране на паричните потоци по договора.

Финансови пасиви

Първоначално признаване, класификация и оценяване

Финансовите пасиви на дружеството включват търговски и други задължения, заеми и други привлечени средства, включително и банкови овърдрафти. При първоначално им признаване обичайно те се класифицират като пасиви по амортизирана стойност.

Първоначално всички финансови пасиви се признават по справедлива стойност, а в случая на заеми и привлечени средства и търговски и други задължения, нетно от пряко свързаните разходи по сделката.

Последващо оценяване

Последващото оценяване на финансовите пасиви зависи от тяхната класификация. Обичайно те се класифицират и оценяват по амортизирана стойност.

Класификационни групи

Получени заеми и други привлечени средства

След първоначалното им признаване, дружеството оценява лихвоносните заеми и привлечени средства по амортизирана стойност, чрез метода на ефективния лихвен процент. Печалбите и загубите се признават в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато съответният финансов пасив се отписва, както и чрез амортизацията на база ефективен лихвен процент.

Амортизираната стойност се изчислява като се вземат под внимание каквито и да било дисконти или премии при придобиването, както и такси или разходи, които представляват неразделна част от ефективния лихвен процент. Амортизацията се включва като "финансов разход" в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Отписване

Финансовите пасиви се отписват, когато задължението бъде погасено, или прекратено, или изтече. Когато съществуващ финансов пасив бъде заменен с друг от същия кредитодател при по същество различни условия, или условията на съществуващ пасив бъдат съществено променени, тази размяна или модификация се третира като отписване на първоначалния пасив и признаване на нов. Разликата в съответните балансови суми се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината).

Компенсирание на финансови инструменти

Финансовите активи и финансовите пасиви се компенсират и в отчета за финансовото състояние се отразява нетната сума, ако съществува приложимо законно право за компенсиране на признатите суми и ако е налице намерение за уреждане на нетна основа, или за едновременно реализиране на активите и уреждане на пасивите.

Това изискване произтича от идеята на реалната стопанска същност на отношенията на дружеството с даден контрагент, че при едновременното съществуване на тези две изисквания очакваният фактически бъдещ паричен поток и ползи от тези разчети за предприятието е нетният поток, т.е. нетната сума отразява реалното право или задължение на дружеството от тези финансови инструменти - при всички обстоятелства да получи или плати единствено и само нетната сума. Ако не са налице едновременно и двете условия се приема, че правата и задълженията на дружеството по повод тези

насрещни разчети (финансови инструменти) не се изчерпват при всички ситуации само и единствено с получаването или плащането на нетната сума.

Политиката за нетирането е свързана и с оценката, представянето и управлението на реалния кредитен и ликвиден риск, свързан с тези насрещни разчети.

Критериите, които се прилагат за установяване на "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" са:

- да не зависи от бъдещо събитие, т.е да не е приложимо само при настъпване на някакво бъдещо събитие;
- да бъде възможно за упражняване и защитимо с правни способности в хода на (кумулятивно):
  - обичайната дейност,
  - в случай на неизпълнение/просрочие, и
  - в случай на неплатежоспособност или несъстоятелност.

Приложимостта на критериите се оценява спрямо изискванията на българското законодателство и установените договорености между страните. Условието за "наличие на текущо и правно приложимо право за нетиране" винаги и задължително се оценява заедно с второ условие - за "задължително намерение за уреждане на тези разчети на нетна база".

2.24.2. Счетоводна политика, приложима до 31 декември 2017 година

2.24.2.1. Финансови активи

Дружеството класифицира своите финансови активи в следните категории: "заеми (кредити) и вземания" и "финансови активи на разположение и за продажба". Класификацията е в зависимост от същността и целите и предназначението на финансовите активи към датата на тяхното придобиване. Ръководството определя класификацията на финансовите активи на дружеството към датата на първоначалното им признаване в отчета за финансовото състояние.

Обичайно дружеството признава в отчета за финансовото състояние финансовите активи на "датата на търгуване" - датата, на която то е поело ангажимент да закупи съответните финансови активи. Всички финансови активи се оценяват по тяхната справедлива стойност плюс преките разходи по транзакцията.

Финансовите активи се отписват от отчета за финансовото състояние на дружеството, когато правата за получаване на парични средства от тези активи са изтекли, или са прехвърлени и дружеството е прехвърлило съществената част от рисковете и ползите от собствеността върху актива на друго дружество (лице). Ако дружеството продължава да държи съществената част от рисковете и ползите, асоциирани със собствеността на даден трансфериран финансов актив, то продължава да признава актива в отчета за финансовото си състояние, но признава също и обезпечено задължение (заем) за получените средства.

Кредити и вземания

Кредити и вземания са недеривативни финансови активи с фиксирани или установими плащания, които не се котират на активен пазар. Те се оценяват в отчета за финансовото състояние по тяхната амортизируема стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена с направена обезценка. Тези активи се включват в групата на текущите активи, когато матуритетът им е в рамките на 12 месеца или в обичаен оперативен цикъл на дружеството, а останалите – като нетекущи.

Тази група финансови активи включва: предоставени заеми, търговски вземания, други вземания от контрагенти и трети лица, и паричните средства и парични еквиваленти от отчета за финансовото състояние (*Приложения № 2.15, № 2.16 и № 2.17*). Лихвеният доход по “кредитите и вземанията” се признава на база ефективна лихва, освен при краткосрочните вземания под 3 месеца, където признаването на такава лихва е неоснователно като несъществено и в рамките на обичайните кредитни условия. Той се представя в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), към статията „финансови приходи”.

На датата на всеки отчет за финансовото състояние дружеството оценява дали са настъпили събития и обстоятелства, които показват наличието на обективни доказателства, налагащи обезценка на кредитите и вземанията (*Приложение № 2.31*).

Финансови активи на разположение и за продажба

Финансовите активи на разположение и за продажба са недеривативни активи, които са придобити с такава цел или не са класифицирани в друга група. Обичайно те представляват акции или дялове в други дружества, придобити с инвестиционна цел (инвестиции на разположение и за продажба) и се включват към нетекущите активи, освен ако намерението на дружеството е да ги продава в рамките на следващите 12 месеца и активно търси купувач (*Приложение № 2.13*).

Финансовите активи на разположение и за продажба се оценяват първоначално по цена на придобиване, която е справедливата стойност на възнаграждението, което е платено, включително разходите по придобиване, включени в инвестицията.

Последващата оценка на финансовите активи на разположение и за продажба е по справедлива стойност, освен за акции/дялове на затворени, нетъргувани на борсов пазар дружества (*Приложение 2.13*).

Ефектите от преоценката до справедливата стойност, печалби или загуби, на държаните инвестиции на разположение и за продажба се отчитат в отчета за всеобхватния доход (към други компоненти на всеобхватния доход) по статия “нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба” и се натрупват към самостоятелен компонент на собствения капитал - ”резерв по финансови активи на разположение и за продажба”.

При установяване на последваща трайна обезценка или при продажба на инвестиция на разположение и за продажба, сумата на обезценката и всички натрупани преди това загуби (нетно) към резерва, се представят към другите компоненти на всеобхватния доход (по статия “нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба”).

Ефектите от рециклирането на натрупаните ефекти от промяна в справедливата стойност на държаните инвестиции на разположение и за продажба се представят към другите компоненти на всеобхватния доход (по статия “нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба”), нетно от тези на новите преоценки за периода.

Дивиденди по акции и дялове, класифицирани като финансови активи на разположение и за продажба, се признават и отчитат в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината), когато се установи, че дружеството е придобило правото върху тези дивиденди. Притежаваните инвестиции на разположение и за продажба се преглеждат към всяка дата на отчета за финансовото състояние дали са настъпили събития и обстоятелства, които показват наличието на обективни доказателства, че за отделен финансов актив или група активи има обезценка. Те се обезценяват, ако балансовата стойност е по-висока от очакваната им възстановима сума. Сумата на признатата загуба от

обезценка е равна на разликата между цената на придобиване, намалена с плащанията и възстановимата им сума, която се приема за равна на сегашната стойност на очакваните прогнозируеми бъдещи парични потоци, дисконтирани по текущ пазарен лихвен процент или чрез нормата на доходност за сходни финансови активи.

2.24.2.2. Финансови пасиви и инструменти на собствен капитал

Дружеството класифицира дългови инструменти и инструменти на собствен капитал или като финансови задължения или като собствен капитал в зависимост от същността и условията в договор със съответния контрагент относно тези инструменти.

Финансови пасиви

Финансовите пасиви включват заеми (кредити), задължения по финансов лизинг и задължения към доставчици и други контрагенти. Първоначално те се признават в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо – по амортизируема стойност по метода на ефективната лихва (Приложение № 2.18, Приложение № 2.19 и Приложение № 2.21).

2.24.3. Референтна връзка на класификацията и последващото оценяване на финансовите активи и пасиви съгласно МСФО 9 и МСС 39

Референтната връзка между класификациите по МСФО 9 и МСС 39 на финансовите активи и пасиви е представена в таблицата по-долу.

	МСФО 9		МСС 39	
	Класификация	Последваща оценка	Класификация	Последваща оценка
Финансови активи				
Акции и дялове в капитала на други дружества (с дългосрочна перспектива)	Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Справедлива стойност през друг всеобхватен доход	На разположение за продажба	Справедлива стойност през друг всеобхватен доход
Търговски вземания	Финансови активи по амортизирана стойност	Амортизирана стойност	Кредити и вземания	Амортизирана стойност
Лихвоносни заеми и други предоставени финансови ресурси	Финансови активи по амортизирана стойност	Амортизирана стойност	Кредити и вземания	Амортизирана стойност
Парични средства и парични еквиваленти	Финансови активи по амортизирана стойност	Амортизирана стойност	Кредити и вземания	Амортизирана стойност

	МСФО 9		МСС 39	
	Класификация	Последваща оценка	Класификация	Последваща оценка
Финансови пасиви				
<i>Търговски и други задължения</i>	<i>Финансови пасиви по амортизирана стойност</i>	<i>Амортизирана стойност</i>	<i>Кредити и задължения</i>	<i>Амортизирана стойност</i>
<i>Лихвоносни заеми и други привлечени финансови ресурси</i>	<i>Финансови пасиви по амортизирана стойност</i>	<i>Амортизирана стойност</i>	<i>Кредити и задължения</i>	<i>Амортизирана стойност</i>
<i>Задължения по финансов лизинг</i>	<i>Финансови пасиви по амортизирана стойност</i>	<i>Амортизирана стойност</i>	<i>Кредити и задължения</i>	<i>Амортизирана стойност</i>

Ефектите от първоначалното прилагане на МСФО 9 са оповестени в *Приложение № 44*.

2.25. Договори за финансова гаранция

Договорът за финансова гаранция представлява договор, който изисква от издателя да направи определени плащания, за да възстанови на притежателя загубата, която е претърпял, тъй като даден длъжник не е направил плащане, когато е било дължимо, в съответствие с първоначалните или променени условия на дългов инструмент.

Договорите за финансова гаранция първоначално се признават като финансово задължение по справедлива стойност, която се определя на базата на настоящата стойност на разликата в паричните потоци между договорените плащания, изисквани съгласно дълговия инструмент, и плащанията, които биха се изисквали без гаранцията, или прогнозната сума, която би била платима на трета страна за поемане на задълженията към момента на издаване на гаранцията.

Последващата оценка на задълженията по финансови гаранции се извършва по по-високата от следните стойности:

- сумата, определена в съответствие с модела на очаквани кредитни загуби, и
- първоначално признатата сума минус, когато е приложимо, кумулативната стойност на прихода, признат съгласно принципите на МСФО 15 Приходи от договори с клиенти.

Очакваната загуба по договори за финансови гаранции се включва в отчета за финансово състояние към „други текущи задължения“.

2.26. Данъци върху печалбата

Текущите данъци върху печалбата на дружеството са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2018 г. е 10 % (2017 г.: 10%).

Отсрочените данъци върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на дружеството към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизполваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспаднат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Отсрочени данъчни активи на дружеството се представят нетно срещу негови отсрочени данъчни пасиви, когато и доколкото то се явява за тях данъчния платец в съответната юрисдикция (РБългария), и то тогава и само тогава, когато дружеството има законно право да извършва или получава нетни плащания на текущи данъчни задължения или вземания по данъците върху печалбата.

Към 31.12.2018 г. отсрочените данъци върху печалбата на дружеството са оценени при ставка, валидна за 2019 г., която е в размер на 10% (31.12.2017 г.: 10%).

2.27. Правителствени финансираня

Правителственото финансиране представлява различни форми на предоставяне на безвъзмездни средства от държавата (местни и централни органи и институции) и/или междуправителствени споразумения и организации.

Правителствените финансираня (общински, държавни и международни, вкл. по реда на използване на Европейските фондове и програми) се признава първоначално като отсрочен доход (финансиране), когато е налице разумна сигурност, че то ще бъде получено от дружеството, и че последното е спазило и спазва условията и изискванията по дарението.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на направени разходи, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за същия период, през който са признати и разходите.

Правителствено финансиране, свързано с компенсиране на инвестиционни разходи за придобиване на актив, се признава в текущите печалби и загуби на систематична база за целия период на полезен живот на актива, пропорционално на размера на признатата в разходите амортизация.

2.28. Нетна печалба или загуба на акция

Основната нетна печалба или загуба на акция се изчислява като се раздели нетната печалба или загуба за периода, подлежаща на разпределение между акционерите, притежатели на обикновени акции, на средно-претегления брой на държаните обикновени акции за периода.

Средно-претегленият брой акции представлява броят на държаните обикновени акции в началото на периода, коригиран с броя на обратно изкупените обикновени акции и на новоиздадените такива през периода, умножен по средно-времевия фактор. Този фактор изразява броя на дните, през които конкретните акции са били държани, спрямо общия брой на дните през периода.

При капитализация, бонус емисия или разделяне, броят на обикновените акции, които са в обръщение до датата на това събитие, се коригира, за да се отрази пропорционалната промяна в броя на обикновените акции в обръщение така, сякаш събитието се е случило в началото на представения най-ранен период.

Нетна печалба или загуба на акции с намалена стойност не се изчисляват, тъй като няма издадени потенциални акции с намалена стойност.

2.29. Сегментно отчитане

Дружеството идентифицира своите отчетни сегменти и оповестява информация по сегменти в съответствие с организационната и отчетна структура, използвана от ръководството. Оперативните сегменти са компоненти на бизнеса, които се оценяват редовно от членовете на ръководството, вземащи оперативни решения - като се използва финансова и оперативна информация, изготвена конкретно за сегмента, за целите на текущото наблюдение и оценяване на резултатите от дейността (изпълнението) и разпределението на ресурсите на дружеството.

Оперативните сегменти на дружеството текущо се наблюдават и направляват поотделно, като всеки оперативен сегмент представлява отделна бизнес област, която предлага различни продукти и е носител на различни бизнес ползи и рискове. Оперативните сегменти на дружеството включват бизнес областите по отделни основни видове производство на лекарствени форми – таблетни форми, ампулни форми, медицински продукти, други форми и други приходи.

Информация по оперативни сегменти

Дружеството използва един основен измерител – брутен марж (печалба) при оценяването на резултатите в оперативните сегменти и за разпределянето на ресурси между тях. Той се определя като разлика между сегментните приходи и сегментните разходи, пряко съотнесими към съответния сегмент.

Сегментните активи, пасиви, респ. приходи, разходи и резултати включват тези, които са и могат да бъдат директно относими към съответния сегмент, както и такива, които могат да бъдат разпределени на разумна база. Обичайно това са: а) за приходите - продажби на продукция; б) за разходите - за основни суровини и материали, за амортизации и за възнагражденията на производствения персонал; в) за активите - имоти, машини и съоръжения, и материални запаси; г) за пасивите - задължения към персонала и за обществено осигуряване. Капиталовите разходи (инвестиции) по бизнес сегменти са отграничени разходи, извършени през периода за придобиване или изграждане на секторни нетекущи активи, които се очаква да бъдат използвани през повече от един период.

Дружеството управлява инвестициите в ценни книжа, търговските разчети и предоставените, респ. получените финансови ресурси, както и данъците на ниво предприятие и те не се разпределят на сегментно ниво.

Резултатите от дейности, които се считат за случайни спрямо основните типове операции (дейности) на дружеството, както и неразпределяемите приходи, разходи, пасиви и активи, се отчитат отделно в позиция „обща на ниво дружество“. Тези суми по принцип включват: други доходи от дейността, освен ако не произтичат от дейността на конкретен сегмент, административни разходи, лихвени приходи и разходи, реализирани и нереализирани печалби и загуби от сделки с валута и инвестиции, инвестиции в други дружества, търговски и други вземания, търговски задължения и получени заеми, разчети по данъци, производствено и административно оборудване с общо предназначение.

Прилаганата счетоводна политика за отчитането по сегменти, се основава на тази, използвана от дружеството за изготвяне на публичните му отчети по закон.

2.30. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на дружеството се оценяват и представят и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са: а) на повтаряща се (ежегодна) база – другите дългосрочни капиталови инвестиции (предходен отчетен период - Финансови активи на разположение и за продажба), инвестиционните имоти, предоставени и получени банкови заеми и заеми на/от трети лица, определени търговски и други вземания и задължения, вземания и задължения по финансов лизинг; и други б) на неповтаряща се (периодична) база – нефинансови активи като имоти, машини и оборудване.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които дружеството задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

Дружеството прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. да минимизира използването на ненаблюдаема информация. То използва и трите допустими подхода, *пазарния, приходния и разходния подход*, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котиран пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци, вкл. на база капитализиран доход от наем.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват в финансовия отчет по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;
- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на определени корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

За тези активи и пасиви, които се оценяват по справедлива стойност във финансовия отчет на повтаряема база, дружеството прави преценка към датата на всеки финансов отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

В дружеството са разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви. За целта е определено специално лице по оценките на подчинение на финансовия директор на дружеството, което организира осъществяването на целия оценъчен процес, вкл. координира и наблюдава работата на външните оценители.

Дружеството използва експертизата на външни лицензирани оценители за определяне на справедливите стойности на следните активи и пасиви: *финансовите активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (предходен отчетен период – Финансови активи на разположение и за продажба)* Ниво 2 и Ниво 3, *инвестиционни имоти* - Ниво 2, *имоти, машини и оборудване* - Ниво 2 и Ниво 3. Изборът на такива оценители се прави на годишна база, като се използват следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители – на всеки три-пет години. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и специално определеното лице по оценките, както и приемането на издаваните оценителски доклади – особено по отношение на съществените предположения и крайните заключения и предложения за размера на справедливата стойност. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от финансовия директор и/или главен счетоводител, изпълнителния директор и Съвета на директорите на дружеството.

На датата на всеки финансов отчет съобразно счетоводната политика на дружеството специално определеното лице по оценките прави общ анализ на предварително събрана информация за движението в стойностите на активите и пасивите на дружеството, които подлежат на оценка или оповестяване по справедлива стойност, за типа налични данни и възможните фактори за наблюдаваните промени, и предлага за одобрение пред финансовия директор подхода за измерване на справедливите стойности на съответните активи и пасиви към тази дата. При необходимост това се консултира изрично с използваните външни оценители.

Резултатите от оценъчния процес на измерване на справедливата стойност се представят на одитния комитет и на независимите одитори на дружеството.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, дружеството е определило съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на йерархичното ниво на справедливата стойност.

2.31. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на дружеството. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.

Оценка на справедливата стойност на капиталови инвестиции

Когато справедливата стойност на капиталовите инвестиции, отчетени в отчета за финансовото състояние, не може да бъде получена на база котираните цени на активни пазари, тяхната справедлива стойност се определя чрез използване на други оценъчни модели и техники, включително модела на дисконтираните парични потоци. Използваната входяща информация в тези модели се събира от наблюдавани пазари, където това е възможно, но когато това не може да бъде направено, за определянето на справедливите стойности предполага приложението на определена степен на преценка. Такава преценка включва разглеждането, анализа и оценката за входящите данни като например, за ликвиден риск, кредитен риск и волатилност. Промените в предположенията за тези фактори могат да повлияят върху размера на отчетената справедлива стойност на финансовите инструменти. Основните ключови предположения и компоненти на модела са оповестени в *Приложение № 20*.

Изчисление на очаквани кредитни загуби за предоставени заеми и гаранции, търговски вземания, вкл. от свързани лица и парични средства и парични еквиваленти

Измерването на очакваната кредитна загуба за финансови активи, отчетани по амортизирана стойност (предоставени заеми, вземания и активи по договори с клиенти, парични средства и парични еквиваленти), както и за предоставени финансови гаранции е област, която изисква използването на комплексни модели и съществени предположения за бъдещи икономически условия и кредитно поведение на клиенти и длъжници (например вероятността контрагентите да не изпълнят задълженията си и произтичащите от тях загуби).

За прилагането на тези изисквания ръководството на дружеството прави редица съществени преценки, като: а) определяне на критерии за идентифициране и оценка на значително увеличение на кредитния риск; б) избор на подходящи модели и предположения за измерване на очакваните кредитни загуби; в) формиране на групи от сходни финансови активи (портфейли) за целите на измерването на очакваните кредитни загуби, г) установяване и оценка за зависимостта между историческите проценти на просрочие и поведението на определени макропоказатели, за да се отразят ефектите от прогнозите за тези макропоказатели в бъдеще при изчисленията на очакваните кредитни загуби. (*Приложение № 41*).

За търговските вземания, вкл. от свързани лица

Дружеството използва матрици за провизии за изчислението на очакваните кредитни загуби от търговските вземания и активите по договор. Процентите на провизиите се базират на дните просрочие за групи от различни клиентски сегменти (портфейли), които имат сходни модели на загуба (тип клиент като сектор).

Всяка матрица за провизии първоначално се основава на детайлни исторически наблюдения за проценти на несъбираемост на вземанията на дружеството и движението на вземанията по групи просрочия. Обичайно се използват исторически данни поне за три години спрямо датата на финансов отчет. Допълнително матрицата се калибрира така, че да коригира исторически установените зависимости за кредитните загуби с прогнозната информация, използвайки и вероятностни сценарии. Ако се очаква дадени прогнозни икономически условия, измерени чрез определени макропоказатели да се влошат или подобрят през следващата година, което може да доведе до установено корелационно увеличение на просрочията в дадения сектор (тип клиент), историческите проценти на неизпълнение се коригират. Към всяка отчетна дата наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение се актуализират и се отчитат ефектите от промените в прогнозните оценки.

Оценката на съотношението между наблюдаваните исторически проценти на неизпълнение, прогнозните икономически условия и очакваните кредитни загуби е съществена счетоводна оценка. Стойността на очакваните кредитни загуби е чувствителна към промени в обстоятелствата и прогнозните условия. Историческите кредитни загуби на дружеството и прогнозните икономически условия могат да се отклоняват спрямо действителната несъбираемост в бъдеще.

Информацията за очакваните кредитни загуби от търговските вземания, вкл. от свързани лица с натрупване са оповестени в *Приложение № 24* и *Приложение № 25*.

През 2018 г. е отчетена обезценка в размер на 3,617 х.лв (На 1.01.2018 г.: 880 х.лв) (*Приложение № 9, Приложение № 24* и *Приложение № 25*).

За предоставените заеми и гаранции

Дружеството е възприело общия подход за изчисляване на обезценката от очакваните бъдещи кредитни загуби на предоставените заеми, съгласно МСФО 9. За целта дружеството прилага избран от него модел. Неговото приложение минава през няколко стъпки. Първо се определя кредитен рейтинг на длъжника посредством методологии на водещи рейтингови агенции за съответните сектори в икономиката и съотношения, количествени и качествени параметри на показатели за даденото дружество. Като второ стъпка, чрез статистически модели, включващи исторически данни за вероятности за неизпълнение (PD), преходи между различни рейтинги, макроикономически данни и прогнози, се пресмятат релевантните маргинални PD по години за всеки рейтинг. На трето място, на база на този анализ и определения рейтинг, както и на комплекс от показатели за характеристики на инструмента към датата на всеки финансов отчет, се определят: етапът на инструмента (Етап 1, Етап 2 или Етап 3), нужните PD за срока на инструмента, както и загубата при неизпълнение (LGD). Основната формула за изчисление на очакваните кредитни загуби е: $ECL = EAD \times PD \times LGD$, където:

ECL е показателя за очаквани кредитни загуби

EAD е показателя на сума на експозицията при неизпълнение

PD е показателя за вероятност за неизпълнение

LGD е показателя за загубата при неизпълнение.

При определянето на загубата се вземат предвид всички гаранции и/или обезпечения и/или застраховки. По този начин, като последна стъпка, използвайки всички тези параметри, и след дисконтиране, се достига до калкулация на оценката на очакваната кредитна загуба за съответния период на съответния финансов актив.

В Етап 1 се включват предоставени заеми, които са класифицирани като „редовни” съгласно вътрешно разработена рискова класификационна схема. Това са заеми, предоставени на длъжници с нисък риск от неизпълнение, редовно обслужване, без значителни влошавания в ключови показатели (финансови и нефинансови), и не са налице дължими суми, които са в просрочие. Очакваната загуба от обезценка за тези заеми се изчислява на база на PD (вероятност за неизпълнение) за следващите 12 месеца и очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение в следващите 12 месеца.

В Етап 2 се включват предоставени заеми, които са класифицирани като „предоговаряни”. Това са заеми, при които е налице установено (на база комплекс от показатели) съществено влошаване на кредитния риск, свързан с длъжника, спрямо първоначалното признаване на експозицията. Очакваната загуба от обезценка за тези заеми се изчислява на база вероятност за неизпълнение за целия живот на предоставения заем, който се счита за кредитно-необезценен и очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение за целият ѝ жизнен цикъл.

В Етап 3 попадат предоставени заеми, които са класифицирани като „трудносьбираеми”. Това са заеми, при които са налице доказателства, че вземането е вече кредитно-обезценено, т.е. настъпило е кредитно събитие (съгласно приетата политика за състав на събития за неизпълнение). За целта се извършва анализ на система от показатели, използвани като индикатори за настъпили кредитни загуби. Загубата от обезценка за тези заеми се изчислява на база вероятностно-претеглени сценарии за очакването на дружеството за размера на загуба при кредитно-обезценена експозиция в неизпълнение за целия ѝ жизнен цикъл.

Предостаен заем е с кредитна обезценка, когато са настъпили едно или повече събития, оказващи неблагоприятно въздействие върху очакваните бъдещи парични потоци от този заем, респективно финансов актив.

Същият модел дружеството използва за определяне на очакваните кредитни загуби при предоставените гаранции и определени индивидуални вземания.

Основни въпроси от политиката и комплекса от критерии за оценка на експозицията на дружеството към кредитен риск, свързан с предоставените заеми, са оповестени в *Приложение № 41*.

Информацията за очакваните кредитни загуби от предоставените заеми и гаранции са оповестени в *Приложение № 21, Приложение № 22, Приложение № 24, Приложение № 26 (а) и Приложение № 38*.

През 2018 г. е отчетена обезценка в размер на 166 х.лв (На 1.01.2018 г.: 278 х.лв) (*Приложение № 12 и Приложение № 21, Приложение № 22, Приложение № 24, Приложение № 26 (а)*) и са начислени очаквани кредитни загуби за гаранции в размер на 30 х.лв (На 1.01.2018 г.: 297 х.лв (*Приложение № 38*)).

Парични средства

За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти в банки*, дружеството прилага общия „триетапен” подход за обезценка, определен от МСФО 9. За целта се прилага модел, базиран на публикуваните рейтинги на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody’s, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg. На тази база, от една страна, се определят показателите за PD (вероятности за неизпълнение), като се използват публичните данни на PD рефериращи към рейтинга на съответната банка, а от друга, чрез промяната на рейтинга на съответната банка от период в период, дружеството оценява наличието на завишен кредитен риск. Загубите при неизпълнение се оценяват по горепосочената формула. При определянето на LGD се взема предвид наличието на гарантирани и/или обезпечени суми по съответните банкови сметки

През 2018 г. и на 01.01.2018 г не е отчетена обезценка .

Приблизителни оценки до 31 декември 2017 година

Приблизителната оценка за загуби от съмнителни и несъбираеми вземания се прави към датата на всеки отчет, на индивидуална база. Вземанията, при които са констатирани трудности при тяхното събиране, подлежат на анализ за определяне на частта от тях, която е реално събираема, а останалата част до номинала на съответното вземане се признава в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината) като загуба от обезценка на финансови активи (*Приложение № 9*).

След 180 дни закъснение вече се счита, че може да има индикатори за обезценка. При преценката на събираемостта на вземанията ръководството прави анализ на цялата експозиция от всеки контрагент с оглед установяване на реалната възможност за събирането им, а не само на ниво просрочени индивидуални вземания от контрагента, включително потенциалните възможности за събиране на евентуални лихви за компенсиране на просрочията. При установяване на висока несигурност относно събираемостта на дадено вземане (група вземания) се прави преценка каква част от него (тях) е обезпечена (залог, ипотека, поръчителства, банкова гаранция) и по този начин е гарантирана събираемостта им (чрез бъдещо възможно реализиране на обезпечението или плащане от поръчител). Вземанията или частта от тях, за които ръководството преценява, че съществува много висока несигурност за събирането им и не са обезпечени, се обезценяват на 100 %.

Приходи от договори с клиенти

При признаване на приходите и изготвяне на годишния финансов отчет ръководството прави различни преценки, приблизителни оценки и предположения, които оказват влияние върху отчетените приходи, разходи, активи и пасиви по договори и съответстващите им оповестявания. В резултат на несигурността по отношение на тези предположения и приблизителни оценки, е възможно да възникнат съществени корекции в балансовата стойност на засегнатите активи и пасиви в бъдеще, и респ. отчетените разходи и приходи.

Ключовите преценки и предположения, които оказват съществено влияние върху размера и срока за признаване на приходите от договори с клиенти са свързани с определянето на момента във времето, когато контролът върху обещаните в договора с клиента стоки и/или услуги се прехвърля на клиента и оценката на променливото възнаграждение за върнати стоки и работи за обем (*Приложение № 2.6.1*).

Материални запаси***Нормален капацитет***

Нормалният производствен капацитет на дружеството е определен на база преценките на ръководството (след направени анализи) за оптимално натоварване на неговите производствени мощности и възвръщаемост на инвестициите в тях, при продуктова структура на производството, приета за обичайна.

Когато фактически реализираният обем за отделни производства е под определения от дружеството обем нормален производствен капацитет, се правят съответните преизчисления на постоянните разходи, включени в себестойността на запасите от продукцията и незавършеното производство.

Обезценка

В края на всяка финансова година дружеството извършва преглед на състоянието, срока на годност и използваемостта на наличните материални запаси. При установяване на запаси, които съдържат потенциална вероятност да не бъдат реализирани по съществуващата им балансова стойност в следващите отчетни периоди, дружеството обезценява материалните запаси до нетна реализируема стойност.

В резултат на направените прегледи и анализи през 2018 г. е отчетена обезценка на материалните запаси в размер на 2,762 х.лв. (2017 г.: 2,578 х.лв.) (*Приложение № 5 и Приложение № 8*).

Преоценка на имоти, машини и оборудване

Дружеството използва експертизата на външни лицензирани оценители за определяне на справедливите стойности на имоти, машини и оборудване. Изборът на такива оценители се прави на годишна база, като се използват следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители – на всеки три - пет години. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и специално определеното лице по оценките, както и приемането на издаваните оценителски доклади – особено по отношение на съществените предположения и крайните заключения и предложения за размера на справедливата стойност. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от финансовия директор и изпълнителния директор на дружеството.

На датата на всеки финансов отчет съобразно счетоводната политика на дружеството специално определеното лице по оценките прави общ анализ на предварително събрана информация за движението в стойностите на активите и пасивите, които подлежат на оценки или оповестяване по справедлива стойност, за типа налични данни и възможните фактори за наблюдаваните промени, и предлага за одобрение пред финансовия директор подхода за измерване на справедливите стойности на съответните активи и пасиви към тази дата. При необходимост това изрично се консултира с назначените външни оценители.

Резултатите от оценъчния процес на измерване на справедливата стойност се представят на одитния комитет и на независимите одитори на дружеството.

През 2018 г. и 2017 г. дружеството не е предприело преценка на своите имоти, машини и оборудване тъй като наблюденията на ръководството показват, че не е налице значителна промена в ценовите равнища и поведението на пазарите на активите от същите групи, към които по характеристики се отнасят дълготрайните материални активи на дружеството (*Приложение № 15*).

Актюерски изчисления

При определяне на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани изчисления на сертифицирани актюери, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор. Те са оповестени в *Приложение № 32*

В резултат на направените изчисления е отчетено задължение за дългосрочни доходи на персонала в размер на 4,100 х.лв. (31.12.2017 г.: 3,890 х.лв.) (*Приложение № 32*).

Оперативен лизинг

До 31.12.2017 г. дружеството е класифицирало към групата “имоти, машини и съоръжения ” сграда, от която част се предоставя на оперативен лизинг на свързани лица. Тъй като значителна част от сградата се е използвала и от него в собствената му дейност, ръководството е преценило тази сграда да не се третира като инвестиционен имот. От 01.01.2018 г сградата и прилежащото оборудване към нея е класифицирано в инвестиционни имоти, тъй като не се използва от дружеството.

Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители.

В резултат на направените изчисления през 2018 г. е установена необходимост от признаване на обезценка на определени инвестиции в дъщерни предприятия в размер на 76 х.лв. (2017 г.: 3,913 х.лв.) (*Приложение № 10*).

Активи по отсрочени данъци

Не са признати активи по отсрочени данъци в размер на 3,527 х.лв. (31.12.2017 г.: 3,520 х.лв.), свързани с обезценка на инвестиции в дъщерни дружества, тъй като ръководството не предвижда да се освободи от тези инвестиции и съответно е преценило, че не съществува вероятност временната разлика да се прояви в предвидимо бъдеще. Размерът на временната разлика, върху която не е признат данъчен актив е 35,273 х.лв. (31.12.2017 г.: 35,197 х.лв.).

Провизии за съдебни дела

По откритите заведени съдебни дела срещу дружеството ръководството е преценило, съвместно с адвокатите му, че на настоящия етап вероятността и рисковете за негативен изход от тях е все още под 50 %, поради което не са признати провизии за задължения по дела в отчета за финансовото състояние към 31 декември 2018 г.

3. ПРИХОДИ

Приходите на дружеството включват:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Приходи от договори с клиенти	210,784	217,485
Други приходи	1,634	1,594
Общо	212,418	219,079

3.1. Приходите от договори с клиенти са от продажби на произведени лекарствени средства и включват:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Приходи от продажби в чужбина	118,905	128,139
Приходи от продажби в България	91,879	89,346
Общо	210,784	217,485

Приходите от продажби в чужбина по продукти са както следва:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Таблетни форми	91,539	98,289
Ампулни форми	12,182	12,968
Унгвенти	5,826	7,022
Сиропни форми	5,566	6,127
Лиофилни продукти	1,135	1,405
Лечебна козметика	1,024	691
Супозитории	562	555
Превързочни продукти	454	217
Пластири	338	421
Капки	271	234
Санитарно - хигиенни продукти	8	142
Други	-	68
Общо	118,905	128,139

Приходите от продажби в България по продукти са както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Таблетни форми	47,648	49,192
Ампулни форми	20,813	17,376
Превързочни продукти	5,885	4,979
Лиофилни продукти	5,146	4,186
Пластири	2,736	2,672
Унгвенти	2,070	1,923
Сиропни форми	2,029	1,887
Концентрати за хемодиализа	1,945	1,824
Инхалатори	1,128	2,161
Капки	801	1,132
Санитарно - хигиенни продукти	738	1,465
Супозитории	393	424
Сашета	327	29
Лечебна козметика	220	95
Други	-	1
Общо	91,879	89,346

Разпределението по географски региони на приходите от продажби е както следва:

	2018	Относителен	2017	Относителен
	BGN '000	дял	BGN '000	дял
Европа	97,580	46%	104,995	48%
България	91,879	44%	89,346	41%
Други страни	21,325	10%	23,144	11%
Общо	210,784	100%	217,485	100%

Общите приходи от сделки с най-големите клиенти на дружеството са както следва:

	2018	% от	2017	% от
	BGN '000	приходите	BGN '000	приходите
Клиент 1	90,298	43%	80,158	37%
Клиент 2	57,050	27%	65,841	30%
Клиент 3	20,442	10%	20,301	9%

Салдата по договори с клиенти са както следва:

	31.12.2018	01.01.2018
	BGN '000	BGN '000
Вземания по договори с клиенти – трети лица, нетно от обезценка (Приложение № 25 и Приложение № 44)	18,868	21,500
Вземания по договори с клиенти - свързани лица, нетно от обезценка (Приложение № 24 и Приложение № 44)	71,806	64,471

Увеличението/намалението на търговските вземания по договори с клиенти, в т.ч. вземанията от свързани лица, е в резултат на увеличение/намаление на обемите на дейността.

Задълженията за възстановяване към 31.12.2018 г. в размер на 324 х.лв. (01.01.2018 г.: 137 х.лв) включват задължения за ретроспективни търговски отстъпки за обем, дължими по договори с клиенти, които ще бъдат възстановени в следващия отчетен период (Приложение № 38 и Приложение № 44).

3.2. Другите приходи в размер на 1,634 х.лв. са приходи от инвестиционни имоти и предоставени дълготрайни материални активи на оперативен лизинг (2017 г.: 1,594 х.лв).

4. ДРУГИ ДОХОДИ И ЗАГУБИ ОТ ДЕЙНОСТТА

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Приходи от предоставяне на услуги	2,612	1,877
Отписани задължения	1,398	213
Приходи от финансираня по европейски проекти	588	847
Приходи от продажба на дълготрайни активи	540	475
Балансова стойност на продадени дълготрайни активи	<u>(392)</u>	<u>(253)</u>
Печалба от продажба на дълготрайни активи	148	222
Приходи от продажба на стоки	1,480	1,366
Отчетна стойност на продадени стоки	<u>(1,366)</u>	<u>(1,313)</u>
Печалба от продажба на стоки	114	53
Приходи от продажба на материали	1,009	971
Отчетна стойност на продадени материали	<u>(937)</u>	<u>(898)</u>
Печалба от продажба на материали	72	73
Печалби /(Загуби) от преценка на инвестиционни имоти до справедлива стойност (Приложение № 17)	58	(34)
Нетни загуби от курсови разлики по търговски вземания и задължения и текущи разплащателни сметки	(226)	(335)
Други приходи	146	164
Общо	<u>4,910</u>	<u>3,080</u>

Отписаните задължения са основно от отписани тантиеми през 2018 г в размер на 1,137 х.лв. (2017 г. няма отписани тантиеми)

Приходите от продажба на материали са основно от продажба на субстанции, химикали и опаковъчни материали.

Приходите от услуги включват:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Услуги по изработка	1,070	432
Социална дейност	910	897
Гама облъчване	195	145
Услуги по лабораторни анализи	99	107
Регулаторни услуги	63	98
Организиране на транспорт	28	24
Други	247	174
Общо	2,612	1,877

Приходите от стоки включват:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Хранителни продукти	1,211	1,037
Козметични продукти	205	274
Стоки с техническо предназначение	55	34
Медицински изделия	9	-
Хранителни добавки	-	21
Общо	1,480	1,366

Отчетната стойност на продадените стоки по видове е както следва:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Хранителни продукти	1,129	962
Козметични продукти	185	287
Стоки с техническо предназначение	44	47
Медицински изделия	8	-
Хранителни добавки	-	17
Общо	1,366	1,313

5. РАЗХОДИ ЗА СУРОВИНИ И МАТЕРИАЛИ

Разходите за суровини и материали включват:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Основни материали	56,238	57,429
Електроенергия	5,673	5,087
Топлоенергия	3,647	3,237
Лабораторни материали	3,100	2,568
Спомагателни материали	1,691	2,448
Технически материали	1,552	1,432
Резервни части	1,276	1,629
Работно облекло и лични предпазни средства за труд	838	726
Вода	655	644
Горива и смазочни материали	621	857
Обезценка на материали (Приложение № 9)	269	601
Брак на материали	192	248
Общо	75,752	76,906

Разходите за основни материали включват:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Субстанции	23,648	25,571
Опаковъчни материали	11,469	10,703
Течни и твърди химикали	8,530	8,651
Билки	3,476	3,837
Санитарно-хигиенни и превързочни материали	2,778	2,610
Ампули	2,010	2,175
Туби	1,924	1,508
Алуминиево и ПВЦ фолио	1,298	1,563
Флакони	1,105	811
Общо	56,238	57,429

6. РАЗХОДИ ЗА ВЪНШНИ УСЛУГИ

Разходите за външни услуги включват:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Реклама и маркетинг	9,072	4,949
Поддръжка на сгради и оборудване	4,470	3,707
Изработка на медикаменти	3,798	3,464
Транспортни и спедиторски услуги	3,141	3,603
Наеми	2,346	2,036
Консултантски услуги	2,316	2,336
Логистични услуги (вътрешен пазар)	1,619	1,706
Местни данъци и такси	1,402	1,433
Държавни и регулаторни такси	1,390	1,199
Абонаментни такси	1,196	1,035
Охрана	1,149	1,175
Услуги по граждански договори	944	930
Медицинско обслужване	842	792
Застраховки	578	577
Данъци върху разходите	565	514
Ремонт и поддръжка на автомобили	441	541
Лицензионни възнаграждения и такси	399	444
Съобщения и комуникации	373	402
Преводи на документация	364	263
Логистични услуги (износ)	337	507
Услуги по регистрации на медикаменти	296	716
Услуги по унищожаване на лекарства	228	342
Такси за обслужване на текущи сметки в банки	171	207
Куриерски услуги	141	130
Комисионни възнаграждения	67	106
Други	1,009	807
Общо	38,654	33,921

Начислените разходи за годината за задължителен одит на индивидуалния годишен отчет са в размер на 93 х.лв (2017 г.: 151 х. лв.)

7. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛА*Разходите за персонала включват:*

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Текущи възнаграждения	36,256	36,266
Вноски по социално осигуряване	6,839	6,528
Социални придобивки и плащания	2,678	3,766
Тантиеми	1,276	778
Плащания на базата на акции (<i>Приложение № 28</i>)	1,224	-
Начислени суми за неизползвани отпуски	1,153	1,219
Начислени суми за осигуровки върху отпуски	205	202
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране (<i>Приложение № 32</i>)	516	474
Общо	50,147	49,233

8. ДРУГИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА*Другите разходи включват:*

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Представителни мероприятия	2,916	2,385
Начислени обезценки на готова продукция и незавършено производство (<i>Приложение № 9</i>)	2,491	1,919
Начислени/(възстановени) обезценки за кредитни загуби на вземания, вкл.от свързани лица , нетно (<i>Приложение № 9</i>)	1,147	251
Командировки	837	969
Брак на готова продукция и незавършено производство	488	516
Брак на дълготрайни активи	321	128
Дарения	289	386
Други данъци и плащания към бюджета	287	56
Обучение	269	268
Непризнат данъчен кредит по ЗДДС	223	113
Брак на стоки	40	5
Отписани вземания	7	36
Начислени обезценки на стоки (<i>Приложение № 9</i>)	2	58
Други	262	135
Общо	9,579	7,225

9. ОБЕЗЦЕНКА НА ТЕКУЩИ АКТИВИ

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Обезценки на готова продукция и незавършено производство (Приложение № 8)	2,491	1,919
Обезценка за кредитни загуби на вземания, вкл. от свързани лица	3,617	1,431
Възстановена обезценка за кредитни загуби на вземания, вкл. от свързани лица	<u>(2,470)</u>	<u>(1,180)</u>
Нетно изменение на провизията за обезценка за кредитни загуби (Приложение № 8)	1,147	251
Обезценка на материали (Приложение № 5)	269	601
Обезценка на стоки (Приложение № 8)	<u>2</u>	<u>58</u>
Общо	<u>3,909</u>	<u>2,829</u>

10. ОБЕЗЦЕНКА НА НЕТЕКУЩИ АКТИВИ ИЗВЪН ОБХВАТА НА МСФО 9

Обезценките на нетекущи активи включват:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества (Приложение № 18)	76	3,913
Обезценка на дълготрайни материални активи (Приложение № 15)	<u>-</u>	<u>43</u>
	<u>76</u>	<u>3,956</u>

11. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ

Финансовите приходи включват:

	2018 BGN'000	2017 BGN'000
Приходи от дялово участие	8,789	7,314
Приходи от лихви по предоставени заеми	1,579	1,699
Нетна печалба от курсови разлики по вземане от продажба на дъщерно дружество	152	-
Обезценка на вземания по предоставени търговски заеми	-	(504)
Възстановена обезценка на вземания по предоставени търговски заеми	<u>-</u>	<u>1,929</u>
Нетно изменение на обезценките по вземания по предоставени търговски заеми	-	1,425
Нетна печалба от операции с инвестиции в ценни книжа и дялове в т.ч. печалба от продажба на дъщерни дружества	-	1,239
Приходи от ликвидация на дъщерни дружества	<u>-</u>	<u>7</u>
Общо	<u>10,520</u>	<u>11,684</u>

12. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ*Финансовите разходи включват:*

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Разходи за лихви по получени заеми	1,255	1,358
Банкови такси по заеми и гаранции	222	217
<i>Обезценка за кредитни загуби по предоставени заеми</i>	<i>166</i>	<i>-</i>
<i>Възстановена обезценка за кредитни загуби по предоставени търговски заеми</i>	<i>(12)</i>	<i>-</i>
Нетно изменение на обезценката по предоставени заеми	154	-
Ефекти от деривативи	47	74
Обезценка на инвестиции на разположение и за продажба	-	4
Провизия по финансови гаранции	30	-
Разходи за лихви по финансов лизинг	1	6
Нетна загуба от курсови разлики по вземане от продажба на дъщерно дружество	-	443
Общо	1,709	2,102

13. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

<i>Отчет за всеобхватния доход (печалба или загуба за годината)</i>	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	40,410	43,473
Преоценъчен резерв, включен като увеличение в ГДД	(928)	(427)
Данъчна печалба за годината	39,482	43,046
Текущ разход за данък върху печалбата за годината - 10% (2017 г. :10 %)	3,948	4,305
<i>Отсрочени данъци върху печалбата от:</i>		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	(713)	(41)
Общо разход за данък от печалбата, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	<u>3,235</u>	<u>4,264</u>
 <i>Равнение на разхода за данъци върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат</i>		
<i>Счетоводна печалба за годината</i>	36,533	48,492
Данък върху печалбата – 10% (2017 г.: 10%)	3,653	4,849
 <i>От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:</i>		
увеличения – 6,439 х.лв. (2017 г.: 6,553 х.лв.)	644	655
намаления – 10,351 х.лв. (2017 г.: 12,601 х.лв)	(1,035)	(1,260)
Признати отсрочени данъци възникнали в предходни периоди	(27)	20
Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в отчета за всеобхватния доход (в печалбата или загубата за годината)	<u>3,235</u>	<u>4,264</u>

Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2018			2017		
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък
Компоненти, които нама да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Печалби(загуби) по преоценки на имоти, машини и оборудване	341	(34)	307	(42)	4	(38)
Нетна промяна в справедливата стойност на капиталови инвестиции определени за оценяване по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(792)	-	(792)	-	-	-
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи	(30)	-	(30)	(564)	-	(564)
Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата						
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба	-	-	-	1,298	-	1,298
Общо друг всеобхватен доход за годината	(481)	(34)	(515)	692	4	696

14. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Другият всеобхватен доход включва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Последващи преоценки на имоти, машини и оборудване	341	(42)
Нетна промяна в справедливата стойност на капиталови инвестиции определени за оценяване по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(792)	-
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи	(30)	(564)
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба:		
<i>Печалби възникнали през годината</i>	-	1,310
<i>Намалени с: Рекласификационни корекции на (печалби)/загуби, включени в печалбата или загубата за текущата година</i>	-	(12)
	(481)	692
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	(34)	4
Общ всеобхватен доход за годината	<u>(515)</u>	<u>696</u>

15. ИМОТИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ

	<i>Земи и сгради</i>		<i>Машины, съоръжения и оборудване</i>		<i>Други</i>		<i>В процес на придобиване</i>		<i>Общо</i>	
	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
<i>Отчетна стойност</i>										
Салдо на 1 януари	172,843	168,075	186,029	179,889	24,273	25,821	4,282	2,471	387,427	376,256
Придобити	382	252	930	2,368	403	606	11,899	11,872	13,614	15,098
Трансфер към имоти, машини и оборудване	3,376	4,643	7,078	5,136	952	224	(11,406)	(10,003)	-	-
Трансфер към инвестиционни имоти	(11,248)	-	(2,511)	-	(1,328)	-	-	-	(15,087)	-
Ефект от преценка до справедлива стойност	34	-	232	-	75	13	-	-	341	13
Отписани	(82)	(127)	(1,568)	(1,364)	(2,425)	(2,391)	-	(58)	(4,075)	(3,940)
Салдо на 31 декември	165,305	172,843	190,190	186,029	21,950	24,273	4,775	4,282	382,220	387,427
<i>Натрупана амортизация</i>										
Салдо на 1 януари	30,538	25,761	98,857	89,609	18,311	18,281	-	-	147,706	133,651
Начислена амортизация за годината	4,682	4,832	10,351	10,378	1,456	2,156	-	-	16,489	17,366
Трансфер към инвестиционни имоти	(3,230)	-	(1,325)	-	(1,091)	-	-	-	(5,646)	-
Обезценка	-	-	-	42	-	-	-	-	-	42
Отписана амортизация	(2)	(55)	(1,385)	(1,172)	(1,898)	(2,126)	-	-	(3,285)	(3,353)
Салдо на 31 декември	31,988	30,538	106,498	98,857	16,778	18,311	-	-	155,264	147,706
Балансова стойност на 31 декември	133,317	142,305	83,692	87,172	5,172	5,962	4,775	4,282	226,956	239,721
Балансова стойност на 1 януари	142,305	142,314	87,172	90,280	5,962	7,540	4,282	2,471	239,721	242,605

Земите и сградите на дружеството към 31 декември са както следва:

- Земи на стойност 43,627 х.лв. (31.12.2017 г.: 45,060 х.лв.);
- Сгради с балансова стойност 89,690 х.лв. (31.12.2017 г.: 97,245 х.лв.).

Другите дълготрайни материални активи на дружеството към 31 декември включват:

- Транспортни средства с балансова стойност – 1,713 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,905 х.лв.);
- Стопански инвентар с балансова стойност 2,522 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,918 х.лв.);
- Трайни насаждения - насаждения от жълта акация в размер на 937 х.лв. (31.12.2017 г.: 139 х.лв.).

Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи към 31 декември включват:

- разходи по изграждане на нови сгради - 2,369 х.лв. (31.12.2017 г.: 1,012 х.лв.);
- предоставени аванси за покупка на машини и оборудване – 1,023 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,511 х.лв.);
- реконструкция на сгради – 191 х.лв. (31.12.2017 г.: 262 х.лв.);

- други – 1,192 х.лв. (31.12.2017 г.: 497 х.лв.).

Към 31 декември балансовата стойност на машини, съоръжения и оборудване включва и машини и оборудване, закупени по договори за финансиране по оперативна програма „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007-2013 г.” и оперативна програма „Енергийна ефективност” (*Приложение №31*), както следва:

- за таблетно производство на стойност 8,341 х.лв. (31.12.2017 г.: 9,266 х.лв.);
- за ампулно производство на стойност 4,648 х.лв. (31.12.2017 г.: 5,053 х.лв.);
- общообменни инсталации за вентилация и климатизация при производство на медицински продукти на стойност 715 х.лв. (31.12.2017 г.: 776 х.лв.);
- за производство на иновативни капки за очи тип „изкуствени сълзи“ на стойност 238 х.лв (31.12.2017 г.: 264 х.лв.).

Оперативен лизинг

Дружеството е предоставило за използване под наем дълготрайни материални активи на свързани лица с балансова стойност към 31.12.2018 г. в размер на 1,065 х.лв. (31.12.2017 г: 6,184 х.лв.). Също така са предоставени под наем на трети лица дълготрайни материални активи с балансова стойност към 31.12.2018 г. в размер на 224 х.лв. (31.12.2017 г.: 234 х.лв.).

Финансов лизинг

Към 31.12.2018 г. активи с балансова стойност 124 х.лв. са придобити по договори за финансов лизинг (31.12.2017 г.: 242 х.лв.).

Други данни

Отчетната стойност на напълно амортизираните дълготрайни материални активи, които се ползват в дейността на дружеството по групи активи е както следва:

- Сгради – 722 х.лв. (31.12.2017 г.: 449 х.лв.);
- Машини, съоръжения и оборудване – 52,119 х.лв. (31.12.2017 г.: 42,590 х.лв.);
- Други – 11,331 х.лв. (31.12.2017 г.: 13,286 х.лв.).

Към 31.12.2018 г. има учредени тежести върху дълготрайни материални активи на дружеството във връзка с получени заеми както следва:

- Земи и сгради с балансова стойност съответно 21,594 х.лв. и 46,328 х.лв. (31.12.2017 г.: съответно 22,316 х.лв. и 54,363 х.лв.) (*Приложение № 29, Приложение № 33 и Приложение № 39*);
- Залози на оборудване – 33,328 х.лв. (31.12.2017 г.: 39,234 х.лв.) (*Приложение № 29, Приложение № 33 и Приложение № 39*).

Периодична преоценка по справедлива стойност

Последната преоценка на имотите, машините и оборудването е извършена към 31.12.2016 г със съдействието на независими лицензирани оценители с цел определяне на справедливата стойност на активите, в съответствие с изискванията на МСФО13 и МСС16.

От направената преценка е признат преоценъчен резерв в размер на 2,629 х.лв. нетно от обезценка.

Към 31.12.2018 г ръководството на дружеството е определило, че не са налице основания за извършване на нова преоценка на активите преди изтичане на приетия обичаен период от пет години (Приложение № 2.9.1).

16. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	<i>Репутация</i>		<i>Права върху интелектуална собственост</i>		<i>Програмни продукти</i>		<i>В процес на придобиване</i>		<i>Общо</i>	
	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Отчетна стойност										
Салдо на 1 януари	6,698	6,698	11,145	10,845	4,420	3,919	109	72	22,372	21,534
Придобити	-	-	564	236	58	33	187	740	809	1,009
Трансфер	-	-	31	140	52	479	(83)	(619)	-	-
Отписани	-	-	(43)	(76)	(29)	(11)	(206)	(84)	(278)	(171)
Салдо на 31 декември	6,698	6,698	11,697	11,145	4,501	4,420	7	109	22,903	22,372
Нагрупана амортизация										
Салдо на 1 януари	-	-	7,123	6,125	2,792	2,584	-	-	9,915	8,709
Начислена амортизация за годината	-	-	858	1,072	322	219	-	-	1,180	1,291
Отписана амортизация	-	-	(41)	(74)	(32)	(11)	-	-	(73)	(85)
Салдо на 31 декември	-	-	7,940	7,123	3,082	2,792	-	-	11,022	9,915
Балансова стойност на 31 декември	6,698	6,698	3,757	4,022	1,419	1,628	7	109	11,881	12,457
Балансова стойност на 1 януари	6,698	6,698	4,022	4,720	1,628	1,335	109	72	12,457	12,825

Обезценка на репутация

Репутацията резултат от вливането на дъщерни дружества (Българска роза – Севтополис АД, Медика АД и Унифарм АД) в компанията-майка е призната в индивидуалния отчет за финансовото състояние на дружеството (*Приложение № 2.10*).

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на съществуващата репутация със съдействието на независими лицензирани оценители.

Ключовите предположения, използвани при изчисленията на възстановимата стойност към 31.12.2018 г. са:

- норма на растеж – 1,31 %;
- ръст в следпрогнозния период при изчисление на терминална стойност – 2,03%;
- лихвен процент /цена на дълга/ - 1,7% на база финансиране от дружеството;
- дисконтова норма (на база WACC) – от 5,7 % до 7,7 %.

През 2018 г. не е установена необходимост от признаване на обезценка на отчетените репутации.

Правата върху интелектуална собственост включват основно продукти от развойна дейност и търговски марки.

Разходите за придобиване на дълготрайни нематериални активи към 31 декември включват разходи за придобиване на лицензии и разрешения за употреба на лекарствени продукти в размер на 7 х.лв. (31.12.2017 г.: 109 х.лв.).

Отчетната стойност на напълно амортизираните нематериални дълготрайни активи, които се ползват в дейността на дружеството по групи активи е както следва:

- права върху интелектуална собственост – 4,596 х.лв. (31.12.2017 г.: 1,923 х.лв.);
- програмни продукти – 1,755 х.лв. (31.12.2017 г.: 1,818 х.лв.).

17. ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	24,799	22,840
Трансфер от имоти, машини и съоръжения	9,441	-
Придобити	3,306	1,993
Нетна печалба (загуба) от корекция до оценка по справедлива стойност, включена в печалбата или загубата	58	(34)
Отписани	(153)	-
Салдо на 31 декември	37,451	24,799

Инвестиционните имоти представляват сгради и прилежащи земи към тях, специално обособени части от сгради за самостоятелна експлоатация, предназначени за отдаване дългосрочно под наем на дъщерни дружества и трети лица. По група активи са както следва:

<i>Група активи</i>	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Складови помещения	29,271	19,450
Офиси	2,847	2,403
Производствени сгради	1,010	1,065
Социални обекти	416	410
Разходи за придобиване на инвестиционни имоти	3,907	1,471
Общо	37,451	24,799

Към 31.12.2018 г. има учредени тежести върху инвестиционни имоти както следва:

- ипотeka на складово помещение – 13,007 х.лв. (31.12.2017 г.: 8,286 х.лв.) (*Приложение № 33 и Приложение № 39*);
- залози на прилежащо оборудване – 5,132 х.лв. (31.12.2017 г.: 5,476 х.лв.) (*Приложение № 33*).

Оценки по справедлива стойност

Йерархия на справедливите стойности

Оценките по справедлива стойност на групите инвестиционни имоти са категоризирани като справедливи стойности от ниво 2 на базата на входящите данни, използвани при техниката за оценяване.

Направената преоценка на инвестиционните имоти до справедлива стойност е повтаряема (ежегодна) и се дължи на прилагането на модела на справедливата стойност по МСС 40. Тя се извършва регулярно към датата на всеки годишен финансов отчет. Измерването на справедливата стойност е реализирано със съдействието на независими лицензирани оценители.

Таблицата по – долу показва равнение между началните и крайните салда на справедливите стойности на инвестиционните имоти, оценени на ниво 2:

	<i>Складови помещения</i>	<i>Офиси</i>	<i>Производствени сгради</i>	<i>Социални обекти</i>	<i>Разходи за придобиване</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN'000</i>
Салдо на 1 януари 2017 година	18,671	2,342	1,032	407	388	22,840
Придобити	-	-	29	-	1,964	1,993
Трансфер	881	-	-	-	(881)	-
Преоценка до справедлива стойност през печалбата или загубата	(102)	61	4	3	-	(34)
Салдо на 31 декември 2017 година	19,450	2,403	1,065	410	1,471	24,799
Придобити	9,441	-	-	-	3,306	12,747
Трансфер	792	-	78	-	(870)	-
Отписани	(13)	-	(140)	-	-	(153)
Преоценка до справедлива стойност през печалбата или загубата	(399)	444	7	6	-	58
Салдо на 31 декември 2018 година	29,271	2,847	1,010	416	3,907	37,451

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави анализ и оценка на справедливите стойности на групата активи в обхвата на инвестиционните имоти. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители.

Техника за оценяване и значими ненаблюдаеми входящи данни

Таблицата по-долу представя описание на техниките за оценяване, използвани при определянето на справедливата стойност на всички групи от състава на инвестиционните имоти ниво 2, както и използваните значими ненаблюдаеми входящи данни:

Групи активи Ниво 2	Подходи и техники за оценяване	Значими ненаблюдаеми входящи данни
Складови помещения	<i>а. Приходен подход</i> Оценъчна техника: Метод на капитализирания доход от наем като схема за прилагане на дисконтирани парични потоци (основна оценъчна техника)	а. Претеглена норма на възвращаемост б. Срок на реализация на наемни сделки
	<i>б. Разходен метод</i> Оценъчна техника: Метод на база разходи за създаване или подмяна - амортизирана възстановима стойност (като помощна оценка)	*Коригирани цени на изграждане на идентични обекти и на доставни цени на аналози на машини и съоръжения
Офиси, производствени сгради и социални обекти	<i>Приходен подход</i> Оценъчна техника: Метод на капитализирания доход от наем като схема за прилагане на дисконтирани парични потоци (основна оценъчна техника)	а. Претеглена норма на възвращаемост б. Срок на реализация на наемни сделки

Ключовите предположения, използвани при изчисленията на справедливата стойност на инвестиционните имоти към 31.12.2018 г. са:

- норма на възвращаемост – от 5,25 % до 8,75 %;
- срок на реализация на наемни сделки - от 3 до 12 месеца;

В резултат на направените изчисления през 2018 г. е установена необходимост от признаване на печалби, нетно от загубите от преценка до справедлива стойност в размер на 58 х.лв. (2017 г.: нетна загуба в размер на 34 х.лв.) (Приложение № 4).

18. ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА

Балансовата стойност на инвестициите по дружества е както следва:

		31.12.2018	Участие	31.12.2017	Участие
		BGN '000	%	BGN '000	%
Софарма Трейдинг АД	България	30,792	72.96	30,547	72.86
Бриз ООД	Латвия	22,270	66.13	22,270	66.13
Софарма Украйна ЕООД	Украйна	9,669	100.00	9,669	100.00
Вета Фарма АД	България	9,666	99.98	9,666	99.98
Биофарм Инженеринг АД	България	8,384	97.15	8,384	97.15
Момина крепост АД	България	4,229	93.56	4,229	93.55
Витамина АД	Украйна	1,127	99.56	1,127	99.56
Фармалогистика АД	България	961	89.39	961	89.39
Аромания АД	България	750	76.00	750	76.00
Софарма Казахстан ЕООД	Казахстан	502	100.00	502	100.00
Софарма Билдингс АДСИЦ	България	491	40.38	567	40.38
Електронкомерс ЕООД	България	384	100.00	384	100.00
Софарма Варшава ЕООД	Полша	323	100.00	323	100.00
Рап Фарма Интернешънъл ООД	Молдова	293	51.00	293	51.00
Фито Палаузово АД	България	104	95.00	57	95.00
Общо		89,945		89,729	

Към 31.12.2018 г. съставът на инвестициите в дъщерни дружества обхваща и инвестицията в дъщерното дружество Софарма Поланд ООД - в ликвидация, Полша, която е напълно обезценена (31.12.2017 г.: напълно обезценена инвестиция в Софарма Поланд ООД - в ликвидация, Полша).

Софарма АД осъществява пряк контрол върху изброените по-горе дружества.

Предметът на дейност на дъщерните дружества и датата на придобиване е както следва:

- Фармалогистика АД - предмет на дейност: вторична опаковка и отдаване под наем на недвижими имоти. Дата на придобиване – 15.08.2002 г.
- Софарма Поланд ООД - в ликвидация- предмет на дейност: изследване на пазара и общественото мнение. Дата на придобиване – 16.10.2003 г. Дружеството е в процедура на ликвидация.
- Електронкомерс ЕООД - предмет на дейност: търговия, транспортиране и разфасовка на радиоактивни материали и ядрена техника, битова електроника и електротехника. Дата на придобиване – 09.08.2005 г.
- Биофарм Инженеринг АД - предмет на дейност: производство и търговия с инфузионни разтвори. Дата на придобиване – 10.03.2006 г.
- Софарма – Трейдинг АД - предмет на дейност: търговия с лекарствени средства. Дата на придобиване – 08.06.2006 г.
- Момина крепост АД – предмет на дейност: разработване, внедряване и производство на медицински изделия за хуманната и ветеринарната медицина. Дата на придобиване 01.01.2008 г.

- Витамина АД – предмет на дейност: производство и търговия на фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 18.01.2008 г.

- Софарма Билдингс АДСИЦ - предмет на дейност: инвестиране на парични средства набрани чрез издаване на ценни книжа в недвижими имоти (секюритизация на недвижими имоти) посредством покупка на право на собственост и други вещни права върху недвижими имоти, отдаване под наем, лизинг, аренда и/или продажбата им. Дата на придобиване – 04.08.2008 г.

- Бриз ООД - предмет на дейност: търговия с фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 10.11.2009 г.

- Софарма Варшава ЕООД - предмет на дейност: изследване на пазара и общественото мнение. Дата на придобиване – 23.11.2010 г.

- Софарма Украйна ЕООД – предмет на дейност: търговия с фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 07.08.2012 г.

- Фито Палаузово АД – предмет на дейност: производство, събиране добив и реализация на билки и лечебни растения. Дата на придобиване (от вливане на дъщерно дружество) – 01.01.2014 г.

- ТОО Софарма Казахстан - предмет на дейност: търговия с лекарствени средства. Дата на учредяване – 30.09.2014 г.

- Вета Фарма АД - предмет на дейност: производство на лекарствени, нелекарствени и други продукти. Дата на придобиване – 11.11.2016 г.

- Рап Фарма Интернешънъл ООД – предмет на дейност: търговия с фармацевтични продукти. Дата на придобиване – 14.04.2017 г.

- Аромания ООД – предмет на дейност: търговия със стоки, покупко – продажба и управление на недвижими имоти. Дата на придобиване – 31.07.2017 г.

Акциите на Софарма Трейдинг АД се търгуват на фондовата борса като средномесечната цена на реализирани сделки за м. декември 2018 г. е 6,92 лв. на акция (м. декември 2017 г.: 7,52 лв.).

Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи за 2018 г. е 2,42 лв. (2017 г.: 2,23 лв.).

Акциите на Момина крепост АД се търгуват на фондовата борса в ограничени обеми и през м.декември 2018 г няма сделки (м. декември 2017 г.: 3,00 лв.).

Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи за 2018 г. 2,86 лв. (2017 г.: 2,85 лв.).

Акциите на Софарма Билдингс АДСИЦ са търгувани на фондовата борса в ограничени обеми и през м. декември 2018 г. няма сделки (м. декември 2017 г.: няма сделки). Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи за 2018 г. е 1,87 лв. (2017 г.: 1,97 лв.).

Движението на инвестициите в дъщерни дружества е представено по-долу:

<i>Цена на придобиване</i>	<i>Инвестиции в дъщерни дружества</i>	
	<i>31.12.2018 BGN '000</i>	<i>31.12.2017 BGN '000</i>
Салдо на 1 януари	124,965	120,074
Придобити допълнителни участия	244	8,946
Придобити чрез увеличение на капитала	48	-
Придобити нови участия	-	1,043
Отписани инвестиции поради ликвидация	-	(5)
Продадени участия без загуба на контрол	-	-
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	-	(5,092)
Продадени участия със загуба на контрол	-	(1)
Салдо на 31 декември	125,257	124,965
 <i>Начислена обезценка</i>		
Салдо на 1 януари	35,236	31,323
Начислена обезценка	76	3,913
Салдо на 31 декември	35,312	35,236
Балансова стойност на 31 декември	89,945	89,729
Балансова стойност на 1 януари	89,729	88,751

Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави анализ и оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества.

Като основни индикатори за обезценка се приемат: значително редуциране на обема (над 25%) и/или преустановяване дейността на дружеството, в което е инвестирано; загуби на пазари, клиенти или технологични проблеми, отчитане на загуби за по-продължителен период от време (над три години), отчитане на отрицателни нетни активи или активи под регистрирания основен акционерен капитал, тенденции на влошаване на основни финансови показатели, както и намаляване на пазарната капитализация. Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители. Като база за прогнозите на паричните потоци преди данъци са използвани финансовите бюджети, разработени от съответните дружества, покриващи три до пет годишен период, както и други средносрочни и дългосрочни планове и намерения за развитието им, вкл. прогнози за основни икономически показатели на национално ниво и на ниво ЕС/Балканите. Ключовите предположения, използвани при изчисленията на възстановимата стойност към 31.12.2018 г. са:

- норма на растеж – от 1,6 % до 13 %;
- ръст в следпрогнозния период при изчисление на терминална стойност - 2 % до 5%;
- лихвен процент /цена на дълга/ - от 2,1 % до 22,4 %;
- дисконтова норма (на база WACC) – от 7,1 % до 25,2 %.

Ключовите предположения, използвани при изчисленията са определени конкретно за всяко дружество, третирано като отделна единица, генерираща парични потоци, и съобразно неговата специфика на дейността, бизнес средата и рисковете.

Тестовите и преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от дъщерните дружества, включително търговски и промишлен опит, осигуряване на позиции на български и чуждестранни пазари, очакванията за бъдещи продажби и пр. Изчисленията са направени със съдействието на независим лицензиран оценител.

В резултат на направените изчисления през 2018 г. е установена необходимост от признаване на обезценка на определени инвестиции в дъщерни предприятия в размер на 76 х.лв. (2017 г.: 3,913 х.лв.) (Приложение № 10).

19. ИНВЕСТИЦИИ В АСОЦИИРАНИ ДРУЖЕСТВА

Инвестициите в асоциирани дружества както следва:

	31.12.2018	Участие	31.12.2017	Участие
	BGN '000	%	BGN '000	%
Доверие Обединен Холдинг АД	7,962	33.24	7,740	32.57

Към 31.12.2018 г. балансовата стойност на инвестициите в асоциирани дружества е в размер на 7,962 х.лв. и включва участие в размер на 33,24 % от капитала в Доверие Обединен Холдинг АД (31.12.2017 г: 7,740 х.лв и участие в размер на 32,57 %).

Доверие Обединен Холдинг АД е с предмет на дейност придобиване, управление, оценка и продажба на дялове и/или акционерни участия в български и чуждестранни дружества – юридически лица.

Акциите на Доверие Обединен Холдинг АД се търгуват на фондовата борса като средномесечната цена на реализирани сделки за м. декември 2018 г. е 1,56 лв. на акция (м. декември 2017 г.: 2.09 лв).

Счетоводната стойност на една акция на база счетоводни нетни активи 2018 г. е 1.75 лв. (2017 г.: 1,87 лв.).

Движението на инвестициите в асоциирани дружества е представено по – долу:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	7,740	5,219
Придобиване на акции	227	4,053
Продаване на акции	(5)	(1,532)
Салдо на 31 декември	7,962	7,740

Обезценка на инвестиции в асоциирани дружества

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в асоциирани дружества.

Преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от асоциираните дружества, включително търговски и промишлен опит, осигуряване на позиции на български и чуждестранни пазари, очакванията за бъдещи продажби и пр.

Изчисленията са направени от ръководството със съдействието на независими лицензирани оценители. Ключовите предположения, използвани при изчисленията на възстановимата стойност към 31.12.2018 г. са:

- норма на растеж – 1,2 %;
- ръст в следпрогнозния период при изчисление на терминална стойност - 1 % ;
- лихвен процент /цена на дълга/ - 2,9 % ;
- дисконтова норма (на база WACC) – 6,8 %.

През 2018 г. не е установена необходимост от признаване на обезценка на инвестициите в асоциираните дружества.

20. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ КАПИТАЛОВИ ИНВЕСТИЦИИ

Другите дългосрочни капиталови инвестиции включват участия (акции) в следните дружества:

	31.12.2018	Участие	31.12.2017	Участие
	BGN '000	%	BGN '000	%
Лавена АД	3,616	10.89	3,519	11.30
Софарма имоти АДСИЦ	2,078	1.55	663	0.50
Олайнфарм АД - Латвия	1,484	0.77	1,826	0.77
Тодоров АД	182	10.94	155	10.56
Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ	83	0.53	770	3.01
БТФ Експат България	59	0.17	78	0.19
Имвенчър 1 КДА	50	1.36	-	-
Елана Агрокредит АД	31	0.07	13	0.05
Екобулпак АД	7	0.74	7	1.48
Арома АД	4	0.02	-	-
Уникредит Булбанк АД	3	0.001	3	0.001
Експо груп АД	1	0.05	1	0.05
Градус АД	1	0.0004	-	-
Сирма Груп Холдинг АД	-	-	2	0.003
Химимпорт АД	-	-	26	0.01
Хидроизомат АД	-	-	489	13.81
Общо	7,599		7,552	

Всички горепосочени дружества с изключение на Олайнфарм АД, Латвия и Ачийв лайф сайансис Инк - САЩ са със седалище и дейност в България.

Справедливата цена на акция към 31 декември е както следва:

Капиталови инвестиции	31.12.2018			31.12.2017		
	Брой акции	Справедлива цена на акция	Справедлива стойност по отчета за финансовото състояние	Брой акции	Справедлива цена на акция	Справедлива стойност по отчета за финансовото състояние
		BGN	BGN'000		BGN	BGN'000
Лавена АД	905,639	3.99	3,616	36,170	97.29	3,519
Софарма имоти АДСИЦ	324,772	6.40	2,078	101,237	6.55	663
Олайнфарм АД - Латвия	108,500	13.68	1,484	108,500	16.83	1,826
Тодоров АД	372,081	0.49	182	359,001	0.43	155
Ачийв лайф сайансис Инк – САЩ	35,930	2.31	83	359,305	2.14	770
БТФ Експат България	56,604	1.04	59	64,316	1.21	78
Елана Агрокредит АД	26,800	1.16	31	10,000	1.30	13
Арома АД	2,371	1.69	4	-	-	-
Градус АД	900	1.11	1	-	-	-
Химимпорт АД	-	-	-	15,093	1.72	26
Хидроизомат АД	-	-	-	412,936	1.18	489
Сирма Груп Холдинг АД	-	-	-	2,000	1.00	2
Общо			7,538			7,541

Таблицата по-долу представя другите капиталови инвестиции на дружеството, които се оценяват на повтаряема база по справедлива стойност в отчета за финансовото състояние:

Капиталови инвестиции	Справедлива стойност	Ниво 1		Ниво 2	
	31.12.2018	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Лавена АД	3,616	-	3,616		
Софарма имоти АДСИЦ	2,078	2,078	-		
Олайнфарм АД - Латвия	1,484	1,484	-		
Тодоров АД	182	-	182		
Ачийв лайф сайансис Инк – САЩ	83	83	-		
БТФ Експат България	59	59	-		
Елана Агрокредит АД	31	31	-		
Арома АД	4	4	-		
Градус АД	1	1	-		
Общо	7,538	3,740	3,798		

<i>Капиталови инвестиции</i>	<i>Справедлива</i>	<i>Ниво 1</i>	<i>Ниво 2</i>
	<i>стойност</i>		
	<i>31.12.2017</i>		
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Лавена АД	3,519	-	3,519
Олайнфарм АД - Латвия	1,826	1,826	-
Ачийв лайф сайансис Инк – САЩ	770	770	-
Софарма имоти АДСИЦ	663	663	-
Хидроизомат АД	489	489	-
Тодоров АД	155	-	155
БТФ Експат България	78	78	-
Химимпорт АД	26	26	-
Елана Агрокредит АД	13	13	-
Сирма Груп Холдинг АД	2	2	-
Общо	7,541	3,867	3,674

Таблицата по – долу показва равенство между началните и крайните салда на справедливите стойности на ниво 1 и ниво 2:

<i>Капиталови инвестиции</i>	<i>(Ниво 1)</i>	<i>(Ниво 2)</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Салдо към 1 януари 2017 година	2,111	2,883	4,994
Покупки	669	73	742
Емисии на акции	424	478	902
Продажби	(396)	(16)	(412)
Трансфер от Ниво 1 към Ниво 2	(37)	37	-
Реализирана печалба/(загуба), включена в текущата печалба и загуба за годината в статията Финансови приходи - <i>Нетна печалба от операции с ценни книжа</i>	11	10	21
Нереализирана загуба, включена в текущата печалба и загуба за годината (<i>Приложение № 14</i>)	(4)	-	(4)
Нереализирана печалба/(загуба), нетно, включена в друг всеобхватен доход (<i>Приложение № 14</i>)	1,089	209	1,298
Салдо на 31 декември 2017 година	3,867	3,674	7,541

<i>Капиталови инвестиции</i>	<i>(Ниво 1)</i>	<i>(Ниво 2)</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Салдо на 31 декември 2017 година	3,867	3,674	7,541
Покупки	621	30	651
Емисии на акции	1,043	-	1,043
Продажби	(632)	(273)	(905)
Нереализирана печалба/(загуба), нетно, включена в друг всеобхватен доход (Приложение № 14)	(1,159)	367	(792)
Салдо на 31 декември 2018 година	3,740	3,798	7,538

Техники и подходи за оценяване

При оценките по справедлива стойност на ниво 2 е прилаган подходът на пазарните сравнения. Оценъчната техника се базира на метода на пазарните множители. При изготвянето на оценките по справедлива стойност дружеството е използвало услугите на сертифицирани оценители.

За инвестиции, които не се търгуват на капиталовите пазари дружеството е използвало вътрешни оценки, които са изготвени от специалисти в дружеството. При анализ на дружествата обект на тези вътрешни оценки становището на специалистите е, че справедливите стойности на тези капиталови инвестиции не се отклоняват съществено от балансовите им стойности.

21. ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Дългосрочните вземания от свързани предприятия включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Предоставени дългосрочни заеми	22,977	21,340
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(116)	-
	22,861	21,340
Вземане по дългосрочно предоставен депозит по наем	194	243
Общо	23,055	21,583

Предоставените дългосрочни заеми са на следните свързани предприятия:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Асоциирани дружества	17,574	16,538
Други свързани лица	5,287	3,818
Дъщерни дружества	-	984
Общо	22,861	21,340

Условията по предоставените дългосрочни заеми на свързани предприятия са както следва:

Вид валута	Договорена сума '000	Падеж	Лихвен %	31.12.2018		31.12.2017	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
					<i>в т.ч.</i> <i>лихва</i>		<i>в т.ч.</i> <i>лихва</i>
<i>на асоциирани дружества</i>							
<i>евро</i>	31,091	31.12.2021	3.50%	17,574	36	16,538	17
<i>на други свързани лица</i>							
<i>лева</i>	29,900	31.12.2021	3.00%	3,904	89	3,818	3
<i>евро</i>	700	31.12.2021	3.00%	1,383	14	-	-
<i>на дъщерни дружества</i>							
<i>евро</i>	500	01.03.2019	6.60%	-	-	984	21
				<u>22,861</u>	<u>139</u>	<u>21,340</u>	<u>41</u>

Движението на коректива (провизията) за обезценка на вземания от свързани предприятия по предоставени дългосрочни заеми е както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	-	-
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	119	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г, изчислено по МСФО 9	119	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	9	-
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	(12)	-
Салдо към 31 декември	116	-

Предоставените дългосрочни заеми на свързани предприятия са с цел подпомагане при финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на ценни книжа (акции) и записи на заповед.

Вземането по дългосрочно предоставени депозити е от дружество, свързано чрез основен акционер по сключени договори за наем на административни офиси в размер на 194 х.лв. с краен срок 01.08.2022 (31.12.2017 г: 243 х.лв).

22. ДРУГИ ДЪЛГОСРОЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Другите дългосрочни вземания на дружеството включват:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Вземания по сделки с ценни книжа	3,094	2,940
Предоставени дългосрочни заеми	2,412	945
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(71)	-
	<u>2,341</u>	<u>945</u>
Вземания от продажби на дълготрайни активи	325	325
Общо	<u>5,760</u>	<u>4,210</u>

Вземанията по сделки с ценни книжа представляват вземания по продадена инвестиция в дъщерно дружество, с отложено плащане до приключване на нормативно определени действия по регистрации на разрешения на медицински продукти в размер на 3,094 х.лв. и с очакван падеж 31.12.2022 г. (31.12.2017 г.: 2,940 х.лв.).

Условията по предоставените дългосрочни заеми на трети лица са както следва:

Вид валута	Договорена сума	Падеж	Лихвен %	31.12.2018		31.12.2017	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
	'000						
					в т.ч. лихва		в т.ч. лихва
Евро	695	12.10.2022	3.05%	1,360	-	945	6
Евро	1,000	29.06.2023	3.05%	961	-	-	-
Лева	24	14.03.2023	5.00%	20	-	-	-
				<u>2,341</u>	-	<u>945</u>	<u>6</u>

Движението на коректива (провизията) за обезценка на вземания от трети лица по предоставени дългосрочни заеми е както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	-	-
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	6	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г, изчислено по МСФО 9	6	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	65	-
Салдо към 31 декември	<u>71</u>	<u>-</u>

Вземанията по продажби с отсрочено плащане на дълготрайни активи в размер на 325 х.лв. са с падеж 10.04.2021 г. (31.12.2017 г.: 325 х.лв.).

23. МАТЕРИАЛНИ ЗАПАСИ

Материалните запаси на дружеството включват:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Материали	30,458	29,238
Готова продукция	21,055	22,924
Полуфабрикат	9,090	10,680
Незавършено производство	7,830	6,073
Стоки	66	103
Общо	68,499	69,018

Материалите по видове са както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Основни материали	28,158	26,201
Материали в процес на доставка	1,362	2,114
Технически материали	437	490
Резервни части	238	180
Спомагателни материали	198	159
Други	65	94
Общо	30,458	29,238

Основните материали по видове са както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Субстанции	15,256	12,925
Химикали	4,092	3,765
Ампули	2,245	2,156
ПВС и алуминиево фолио	1,919	1,346
Опаковъчни материали	1,511	1,976
Билки	1,469	2,632
Санитарно-хигиенни и превързочни материали	1,353	929
Флакони	262	235
Туби	51	237
Общо	28,158	26,201

Наличната продукция към 31 декември включва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Таблетни форми	13,255	13,907
Ампулни форми	3,050	4,304
Унгвенти	1,573	989
Превързочни продукти	1,137	779
Сиропи	638	996
Пластири	348	297
Лиофилни продукти	283	533
Санитарно-хигиенни продукти	203	142
Инхалатори	193	394
Супозитории	150	195
Лечебна козметика	95	45
Капки	62	191
Концентрати за хемодиализа	60	130
Сашета	8	22
Общо	21,055	22,924

Стоките по видове са както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Хранителни продукти	65	51
Медицински изделия	1	10
Хранителни добавки	-	42
Общо	66	103

Към 31.12.2018 г. върху налични материални запаси на дружеството с балансова стойност в размер на 29,555 х.лв. има учредени залози като обезпечение по получени банкови заеми (31.12.2017 г.: 30,442 х.лв.) (Приложение № 33 и Приложение № 39).

24. ВЗЕМАНИЯ ОТ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Вземанията от свързани предприятия включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Вземания от дъщерни предприятия	85,604	75,540
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(2,697)</i>	<i>(1,648)</i>
	<u>82,907</u>	<u>73,892</u>
Вземания от дружества свързани чрез ключов управленски персонал	5,376	2,956
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(5)</i>	<i>-</i>
	<u>5,371</u>	<u>2,956</u>
Вземания от други свързани лица	3,264	370
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(33)</i>	<i>-</i>
	<u>3,231</u>	<u>370</u>
Общо	<u>91,509</u>	<u>77,218</u>

Вземанията от свързани предприятия по видове са както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
<i>Вземания по договори с клиенти</i>	<i>73,603</i>	<i>65,624</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(1,797)</i>	<i>(848)</i>
Вземания по договори с клиенти, нетно	<u>71,806</u>	<u>64,776</u>
<i>Предоставени търговски заеми</i>	<i>20,641</i>	<i>13,242</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(938)</i>	<i>(800)</i>
Предоставени търговски заеми, нетно	<u>19,703</u>	<u>12,442</u>
Общо	<u>91,509</u>	<u>77,218</u>

Вземанията по договори с клиенти – свързани предприятия са безлихвени и от тях 59,416 х.лв. са левови (31.12.2017 г.: 40,640 х.лв.) и в евро – 12,390 х.лв. (31.12.2017 г.: 24,136 х.лв.).

Най-съществени по размер са вземанията от дъщерно дружество с предмет на дейност търговия на лекарствени средства с размер към 31.12.2018 г. – 59,253 х.лв. или 82,52 % от всички вземания по договори с клиенти - свързани лица (31.12.2017 г.: 40,524 х.лв. – 62,56 %).

Обичайно дружеството договаря с дъщерните си дружества срок на плащане на вземанията по продажби на продукцията в диапазон от 45 дни до 270 дни, а за вземания по продажби на материали (вкл. субстанции) до 90 дни.

Ръководството преценява на индивидуална база събираемостта като анализира конкретните вземания и обстоятелствата по забавата за начисляване на обезценка.

Движението на коректива (провизията) за обезценка на търговски вземания от свързани предприятия е както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	848	1,134
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	305	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	1,153	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	1,797	847
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	(1,153)	(1,136)
Трансфер от коректива на търговските вземания	-	3
Салдо към 31 декември	1,797	848

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания от свързани лица е както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
до 30 дни	17,739	10,868
от 31 до 90 дни	19,843	26,539
от 91 до 180 дни	23,493	17,059
от 181 до 365 дни	1,324	1,789
<i>Брутна стойност на непадежиралите (редовни) вземания от свързани предприятия</i>	<i>62,399</i>	<i>56,255</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(586)</i>	<i>-</i>
Непадежирали (редовни) вземания от свързани предприятия, нетно	61,813	56,255

Провизията за обезценка за кредитни загуби на непаядежиралите (редовни) търговски вземания от свързани лица е както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
до 30 дни	166	-
от 31 до 90 дни	192	-
от 91 до 180 дни	216	-
от 181 до 365 дни	12	-
Общо	586	-

Възрастовата структура на дата на фактура на просрочените търговски вземания от свързани лица е както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
от 31 до 90 дни	854	2,096
от 91 до 180 дни	430	3,629
от 180 дни до 365 дни	8,799	3,644
над 365 дни	1,121	-
<i>Брутна стойност на просрочените вземания от свързани предприятия</i>	<i>11,204</i>	<i>9,369</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(1,211)</i>	<i>(848)</i>
Просрочени вземания от свързани предприятия, нетно	9,993	8,521

Провизията за обезценка за кредитни загуби на просрочените търговски вземания от свързани лица е както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
до 30 дни	113	-
от 31 до 90 дни	123	-
от 91 до 180 дни	60	-
от 181 до 365 дни	393	-
над 365 дни	522	-
Общо	1,211	-

До 31 декември 2017 г. дружеството е прилагало подхода на реално понесените загуби при несъбираемост на база индивидуална оценка. За 2018 г. дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания от свързани предприятия, като признава очаквани загуби за целия срок на инструмента за всички търговски вземания от свързани предприятия (*Приложение № 2.15*)

На тази база, корективът за кредитни загуби към 31 декември 2018 г. и 1 януари 2018 г. е определен както следва:

<i>31 декември 2018 година</i>		<i>Редовни</i>	<i>Просрочени до 90 дни</i>	<i>Просрочени над 90 дни</i>	<i>Просрочени над 180 дни</i>	<i>Просрочени над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби		1%	3%	16%	44%	97%	
Търговски вземания от свързани лица (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i>	62,399	9,394	376	895	539	73,603
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i>	(586)	(236)	(60)	(393)	(522)	(1,797)
<i>1 януари 2018 година</i>		<i>Редовни</i>	<i>Просрочени до 90 дни</i>	<i>Просрочени над 90 дни</i>	<i>Просрочени над 180 дни</i>	<i>Просрочени над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби		1%	2%	10%	23%	-	
Търговски вземания от свързани лица (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i>	56,239	6,415	890	2,080	-	65,624
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i>	(441)	(151)	(92)	(469)	-	(1,153)

Към 31.12.2018 г. са учредени особени залози като обезпечение по получени банкови заеми върху вземания от свързани лица в размер на 64,947 х.лв. (31.12.2017 г.: 44,726 х.лв.) (*Приложение № 33*).

Предоставените заеми на свързани предприятия по видове свързани дружества са както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Дъщерни дружества	12,045	9,919
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(908)	(800)
	<u>11,137</u>	<u>9,119</u>
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	5,376	2,956
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(5)	-
	<u>5,371</u>	<u>2,956</u>
Други свързани лица	3,220	367
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(25)	-
	<u>3,195</u>	<u>367</u>
Общо	<u>19,703</u>	<u>12,442</u>

Условията, при които са предоставени заемите на свързани предприятия са както следва:

Вид валута	Договорена сума '000	Падеж	Лихвен %	31.12.2018		31.12.2017	
				BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
				в т.ч. лихва		в т.ч. лихва	
на дъщерни дружества							
евро	2,770	31.12.2019	4.70%	4,812	-	4,702	-
лева	12,229	31.12.2019	4.10%	3,599	-	3,369	9
евро	500	01.03.2019	6.60%	985	7	-	-
лева	1,550	31.12.2019	3.50%	935	-	300	-
евро	390	10.05.2019	3.95%	806	43	748	15
на дружества свързани чрез ключов управленски персонал							
евро	2,735	31.12.2019	2.81%	5,371	27	-	-
лева	67,450	31.12.2018	2.81%	-	-	2,956	4
на други свързани лица							
лева	3,130	31.12.2019	3.10%	3,140	34	305	5
лева	190	31.12.2019	3.50%	55	-	62	-
				<u>19,703</u>	<u>111</u>	<u>12,442</u>	<u>33</u>

Предоставените краткосрочни заеми на свързани предприятия са с цел подпомагане финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на дружествени дялове и ценни книжа (акции).

Движението на коректива (провизията) за обезценка на предоставените заеми на свързани предприятия е както следва:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	800	2,378
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	87	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	887	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	51	340
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	-	(1,909)
Отписани като несъбираеми	-	(9)
Салдо към 31 декември	938	800

25. ТЪРГОВСКИ ВЗЕМАНИЯ

Търговските вземания включват:

	<i>31.12.2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>31.12.2017</i> <i>BGN '000</i>
<i>Вземания по договори с клиенти</i>	20,685	22,831
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<u>(1,817)</u>	<u>(756)</u>
Вземания по договори с клиенти, нетно	18,868	22,075
Предоставени аванси	<u>563</u>	<u>1,183</u>
Общо	<u>19,431</u>	<u>23,258</u>

Вземанията от клиенти са безлихвени и от тях – 950 х.лв. са левови (31.12.2017 г.: 2,972 х.лв.), в евро – 16,162 х.лв. (31.12.2017 г.: 18,014 х.лв.), и в щатски долари – 1,756 х.лв. (31.12.2017 г.: 1,089 х.лв.).

Един основен контрагент на дружеството формира около 72,56 % от вземанията от клиенти (31.12.2017 г. – един основен контрагент формира 72,49 %).

Обичайно дружеството договаря с клиентите срок на плащане на вземанията по продажби от 30 до 180 дни, освен в случаите когато се разработват нови пазари и продукти и се привличат нови търговски контрагенти.

Движението на коректива (провизията) за обезценка на търговски вземания от трети лица е както следва:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	756	286
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	575	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	1,331	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	1,817	573
Намаление на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	(1,318)	(35)
Трансфер на коректива към съдебни и присъдени вземания	(13)	(65)
Трансфер на коректива към свързани предприятия	-	(3)
Салдо към 31 декември	1,817	756

Възрастовата структура на непадежиралите (редовни) търговски вземания е както следва:

	<i>31.12.2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>31.12.2017</i> <i>BGN '000</i>
до 30 дни	6,456	5,767
от 31 до 90 дни	5,797	6,774
от 91 до 180 дни	686	936
<i>Брутна стойност на непадежиралите (редовни) търговски вземания</i>	<i>12,939</i>	<i>13,477</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(196)</i>	<i>-</i>
Непадежирали (редовни) търговски вземания, нетно	12,743	13,477

Провизията за обезценка за кредитни загуби на непадежиралите (редовни) търговски вземания е както следва:

	<i>31.12.2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>31.12.2017</i> <i>BGN '000</i>
до 30 дни	98	-
от 31 до 90 дни	90	-
от 91 до 180 дни	8	-
Общо	196	-

Възрастовата структура на дата на фактура на просрочените търговски вземания е както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
от 31 до 90 дни	4,995	7,758
от 91 до 180 дни	519	102
от 181 дни до 365 дни	1,062	663
над 365 дни	1,170	831
<i>Брутна стойност на просрочените търговски вземания</i>	<i>7,746</i>	<i>9,354</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби</i>	<i>(1,621)</i>	<i>(756)</i>
Просрочени търговски вземания, нетно	6,125	8,598

Провизията за обезценка за кредитни загуби на просрочени търговски вземания е както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
до 30 дни	144	-
от 31 до 90 дни	39	-
от 91 до 180 дни	280	-
от 181 до 365 дни	114	-
над 365 дни	1,044	-
Общо	1,621	-

До 31 декември 2017 г. дружеството е прилагало подхода на реално понесените загуби при несъбираемост на база индивидуална (портфейлна оценка). За 2018 г. дружеството прилага опростения подход на МСФО 9 за измерване на очаквани кредитни загуби по търговските вземания, като признава очаквани загуби за целия срок на инструмента за всички търговски вземания (*Приложение № 2.15*). На тази база, корективът за загуби към 31 декември 2018 г. и 1 януари 2018 г. е определен както следва:

31 декември 2018 година	<i>Редовни</i>	<i>Просрочени до 90 дни</i>	<i>Просрочени над 90 дни</i>	<i>Просрочени над 180 дни</i>	<i>Просрочени над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби	1%	3%	31%	50%	98%	
Търговски вземания (брутна балансова стойност)	BGN '000 12,939	5,548	902	229	1,067	20,685
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	BGN '000 (196)	(183)	(280)	(114)	(1,044)	(1,817)

<i>1 януари 2018 година</i>	<i>Редовни</i>	<i>Просрочени до 90 дни</i>	<i>Просрочени над 90 дни</i>	<i>Просрочени над 180 дни</i>	<i>Просрочени над 365 дни</i>	<i>Общо</i>
Очакван среден % на кредитни загуби	1%	3%	25%	46%	94%	
Търговски вземания (брутна балансова стойност)	<i>BGN '000</i> 13,585	7,628	447	588	583	22,831
Очаквана кредитна загуба (Коректив за обезценка)	<i>BGN '000</i> (185)	(214)	(112)	(273)	(547)	(1,331)

Към 31.12.2018 г. са учредени особени залози като обезпечение по получени банкови заеми върху търговски вземания в размер на 19,088 х.лв. (31.12.2017 г.: 21,393 х.лв.) (*Приложение № 33 и Приложение № 39*).

Предоставените аванси на доставчици към 31 декември са за покупка на:

	<i>31.12.2018 BGN '000</i>	<i>31.12.2017 BGN '000</i>
Материални запаси	375	896
Услуги	188	287
Общо	563	1,183

Предоставените аванси са текущи. От тях в лева са 476 х.лв. (31.12.2017 г.: 506 х.лв.), в евро - 33 х.лв. (31.12.2017 г.: 135 х.лв.), в щатски долари – 48 х.лв (31.12.2017 г.: 541 х.лв.) и в други валути – 6 х.лв (31.12.2017 г.: 1 х.лв.).

26(A). ПРЕДОСТАВЕНИ ЗАЕМИ НА ТРЕТИ ЛИЦА

Предоставените заеми на трети лица са с цел подпомагане за финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели. Те са обезпечени със залози на ценни книжа (акции) и вземания.

	<i>31.12.2018 BGN '000</i>	<i>31.12.2017 BGN '000</i>
Предоставени търговски заеми	3,815	3,639
Провизия за обезценка за кредитни загуби	(545)	(438)
Общо	3,270	3,201

Условията, при които са предоставени заеми на трети лица са както следва:

Вид валута	Договорена сума	Падеж	Лихвен %	31.12.2018		31.12.2017	
				'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
					<i>в т.ч. лихва</i>		<i>в т.ч. лихва</i>
лева	4,184	31.12.2019	4.30%	2,764	-	2,846	-
лева	732	31.12.2019	4.50%	408	7	251	1
лева	949	31.12.2019	4.70%	98	-	104	1
				3,270	7	3,201	2

Движението на коректива (провизията) за обезценка на предоставени заеми на трети лица е както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	438	273
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	66	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	504	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	41	165
Салдо към 31 декември	545	438

26(В). ДРУГИ ВЗЕМАНИЯ И ПРЕДПЛАТЕНИ РАЗХОДИ*Другите вземания и предплатени разходи включват:*

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Данъци за възстановяване	4,423	3,463
Предплатени разходи	831	849
Вземания по рекламации	333	175
Вземания по предоставени депозити като гаранции	138	172
Предоставени средства на инвестиционен посредник	11	125
<i>Съдебни и присъдени вземания</i>	<i>137</i>	<i>2,222</i>
<i>Провизия за обезценка за кредитни загуби на съдебни и присъдени вземания</i>	<i>(137)</i>	<i>(2,222)</i>
	-	-
Други	201	117
Общо	5,937	4,901

Данъците за възстановяване включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Акциз	4,423	3,136
Данък върху добавена стойност	-	327
Общо	4,423	3,463

Предплатените разходи включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Абонаменти	407	319
Застраховки	292	297
Лицензионни и патентни такси	91	53
Наеми	9	38
Ваучери	4	53
Други	28	89
Общо	831	849

Предоставени депозити като гаранции включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Гаранции по договори за доставка на горива	86	106
Гаранции по договори за строителство	22	44
Гаранции по договори за доставка на медикаменти	13	2
Гаранции по договори за наем	4	2
Гаранции по договори за доставка на електроенергия	3	-
Други	10	18
Общо	138	172

Движението на корективите (провизията) за обезценка на съдебни и присъдени вземания е както следва:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	2,222	2,167
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	2,222	-
Увеличение на коректива за кредитни загуби, признато в печалба или загуба през годината	3	7
Намаление на коректива за кредитни загуби в резултат на отписване	(2,101)	(17)
Трансфер на коректива от търговски вземания	13	65
Салдо към 31 декември	137	2,222

27. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

Паричните средства включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Парични средства в разплащателни сметки	9,096	5,797
Обезценка на парични средства в разплащателни сметки	(166)	(166)
Парични средства в разплащателни сметки, нетно от обезценка	8,930	5,631
Парични средства в каса	29	122
Блокирани парични средства по издадени банкови гаранции	12	11
Общо	8,971	5,764

Паричните средства по разплащателните сметки са: в лева – 5,964 х.лв. (31.12.2017 г.: 3,679 х.лв.), в евро – 2,365 х.лв. (31.12.2017 г.: 640 х. лв.), в щатски долари – 512 х.лв. (31.12.2017 г.: 1,245 х.лв.) и в други валути – 89 х.лв. (31.12.2017 г.: 67 х.лв.).

Паричните средства в каса са в лева.

Блокираните паричните средства по издадени банкови гаранции са: в лева – 12 х.лв. (31.12.2017 г.: няма) и в евро – няма (31.12.2017 г.: 11 х. лв.).

В резултат на направените анализи и приложената методика за изчисление на очаквани кредитни загуби на парични средства и еквиваленти, ръководството е определило, че не е необходима обезценка на паричните средства и еквиваленти. Поради това дружеството не е признало провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби както към 01.01.2018 г., така и към 31.12.2018 г.

28. СОБСТВЕН КАПИТАЛ

Основен акционерен капитал

Към 31.12.2018 г. регистрираният акционерен капитал на Софарма АД възлиза на 134,798 х.лв., разпределени в 134,797,899 акции с номинална стойност един лев за акция.

<i>Издадени и напълно платени обикновени акции</i>	<i>Акции</i>	<i>Основен капитал, нетно от обратно изкупени акции</i>
	<i>брой</i>	<i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари 2017 година	128,984,319	115,662
Ефекти от вливане на дъщерни дружества	332,468	929
Продадени обратно изкупени акции	419,931	1,399
Обратно изкупени собствени акции	(3,971,799)	(16,974)
Разход по обратно изкупени собствени акции	-	(52)
Салдо на 31 декември 2017 година	125,764,919	100,964
Салдо на 1 януари 2018 година	125,764,919	100,964
Плащания на база акции	288,500	1,082
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	70,606	265
Продадени обратно изкупени акции	3,000	11
Обратно изкупени собствени акции	(210,462)	(857)
Разход по обратно изкупени собствени акции	-	(4)
Салдо на 31 декември 2018 година	125,916,563	101,461

На 01.01.2017 г. по силата на сключен договор е извършено преобразуване чрез вливане на Медика АД в Софарма АД. Ефектът от вливането за сметка на обратно изкупените 181,302 броя акции е в размер на 602 х.лв.

На 01.01.2018 г. по силата на сключен договор е извършено преобразуване чрез вливане на дъщерното дружество Унифарм АД в Софарма АД. Ефектът от вливането за сметка на обратно изкупените 70,606 броя акции е в размер на 265 х.лв.

Таблицата по-долу представя внесеня акционерен капитал на дружеството към 31 декември:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Основен капитал /регистриран/, номинал	134,798	134,798
Премиен резерв	8,785	8,785
Общо внесен капитал	143,583	143,583

Акциите на дружеството са обикновени, безналични с право на получаване на дивидент и ликвидационен дял и са регистрирани за търговия на Българска фондова борса – София АД и Варшавската фондова борса.

Обратно изкупените собствени акции са 8,881,336 броя на стойност 33,337 х.лв. (31.12.2017 г.: 9,032,980 броя в размер на 33,834 х.лв.). През текущата година са закупени 210,462 броя акции (2017 г.: закупени 3,971,799 броя акции) и са продадени 3,000 броя акции (2017 г.: продадени 419,931 броя акции). Ефектът от вливане на дъщерно дружество в Софарма АД е 70,606 броя акции в размер на 265 х.лв (2017 г.: 332,468 броя акции в размер на 929 х.лв.)

На 15.06.2018 г. е взето решение от Общото събрание на акционерите 288,500 броя обратно изкупени акции да бъдат предоставени на служителите като допълнително възнаграждение (бонус), еднократно, по случай 85 годишнината на „Софарма“ АД на всички лица със стаж над една година в Дружеството, намиращи се в трудово правоотношение с Дружеството или работещи по договор за управление („правоимащи лица“). Акциите са разпределени на 1,808 броя правоимащи лица по стъпаловидна скала, според прослужените в Дружеството години (*Приложение № 7*).

Към 31.12.2018 г. и 31.12.2017 г. дружеството няма **акции държани от негови дъщерни дружества**.

Резервите на дружеството обобщено са представени в таблицата по-долу:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Законови резерви	55,967	51,666
Преоценъчен резерв на имоти, машини и оборудване	22,433	23,839
Резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	2,933	4,089
Допълнителни резерви	275,977	251,089
Общо	357,310	330,683

Законовите резерви в размер на 55,967 х.лв. (31.12.2017 г: 51,666 х.лв.) представлява фонд „Резервен”, който се формира по изискване на Търговския закон и устава на дружеството, и включва два компонента: а) суми от разпределение на печалбата за фонд “Резервен” в размер на 47,182 х.лв. (31.12.2017 г.: 42,881 х.лв.) и б) премиен резерв, възникнал като положителна разлика между емисионната и номиналната стойност на емитираните акции при вливането на дъщерни дружества в Софарма АД – в размер на 8,785 х.лв. (31.12.2017 г.: 8,785 х.лв.)

Движението на законовите резерви е както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	51,666	47,841
Разпределение на печалбата	4,301	3,825
Салдо на 31 декември	55,967	51,666

Преоценъчният резерв за имоти, машини и оборудване в размер на 22,433 х.лв. (31.12.2017 г.: 23,839 х.лв.) е формиран от положителната разлика между балансовата стойност на имотите, машините, оборудването и техните справедливи стойности към датите на съответните преоценки. Ефектът на отсрочените данъци върху преоценъчния резерв е отразен директно в този резерв.

Движението на преоценъчния резерв на имоти, машини и оборудване е както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	23,839	24,171
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	1,744	-
Трансфер към неразпределена печалба	(3,457)	(294)
Преоценка на имоти, машини и оборудване	341	(42)
Отсрочен данък свързан с преоценки	(34)	4
Салдо на 31 декември	22,433	23,839

Резервът по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в размер на 2,933 х.лв. (31.12.2017 г.: 4,089 х.лв.) е формиран от ефектите от оценка по справедлива стойност на другите дългосрочни капиталови инвестиции. При отписване на тези инвестиции, формираният резерв не се рециклира през отчета за всеобхватния доход (през печалбата или загубата за периода). Преди прилагането на МСФО 9 наименованието на този резерв е било *Резерв по финансови активи на разположение и за продажба* и при отписването на инвестициите е подлежал на отчитане (рециклиране) през отчета за всеобхватния доход (през печалбата или загубата за периода).

Движението на резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	4,089	2,805
Нетна промяна в справедливата стойност на други дългосрочни капиталови инвестиции	(792)	1,296
Ефекти от вливане на дъщерно дружество	20	-
Трансфер към неразпределена печалба	(384)	-
Кумулативни (печалби)/загуби, рекласифицирани към текуща печалба или загуба при продажба/реализация на финансови активи на разположение и за продажба	-	(12)
Салдо на 31 декември	2,933	4,089

Допълнителните резерви в размер на 275,977 х.лв. (31.12.2017 г.: 251,089 х.лв.) са формирани от разпределение на печалбите по решение на акционерите и могат да бъдат използвани за изплащане на дивидент, за увеличение на основния капитал, както и за покриване на загуби.

Движението на допълнителните резерви е както следва:

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Салдо на 1 януари	251,089	229,586
Разпределена печалба през годината	24,888	21,503
Салдо на 31 декември	275,977	251,089

Основна нетна печалба на акция

	31.12.2018	31.12.2017
Средно претеглен брой акции	125,798,842	128,888,776
Нетна печалба за годината (BGN '000)	33,298	44,228
Основна нетна печалба на акция (BGN)	0.26	0.34

Към 31 декември 2018 г. *неразпределената печалба* е в размер на 30,448 х.лв. (31.12.2017 г.: 45,831 х.лв.).

Движението на *неразпределената печалба* е както следва:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари (преизчислено)	45,831	45,358
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	(1,309)	-
Салдо на 1 януари (преизчислено)	44,522	45,358
Нетна печалба за годината	33,298	44,228
Трансфер от преоценъчен резерв на имоти, машини и оборудване	3,457	294
Трансфер от резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	384	-
Плащания на база акции	142	-
Разпределение на печалбата за резерви	(29,189)	(25,328)
Разпределение на печалбата от 2017 г. за дивиденди	(13,822)	(12,921)
Разпределение на шест месечни дивиденди от печалбата за 2018 г.	(6,284)	-
Ефекти от вливане на дъщерни дружества	(2,029)	(5,715)
Актьорски загуби от последващи оценки	(30)	(497)
Ефекти от обратно изкупени акции	(1)	479
Ефекти от вливане на дъщерно дружество от актьорски загуби от последващи оценки	-	(67)
Салдо на 31 декември	30,448	45,831

29. ДЪЛГОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ

Дългосрочните банкови заеми включват:

Вид валута	Договорена сума на заема	Падеж	31.12.2018			31.12.2017		
			Дългосрочна част	Краткосрочна част	Общо	Дългосрочна част	Краткосрочна част	Общо
	'000		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Инвестиционни заеми								
евро	32,000	15.04.2021	9,539	7,157	16,696	16,691	7,172	23,863
AZN	35	16.03.2021	17	11	28	-	-	-
евро	565	25.10.2018	-	-	-	-	220	220
			9,556	7,168	16,724	16,691	7,392	24,083

Получените инвестиционни заеми в евро са договорени при лихвен процент определен на база три месечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по – малко от 1,7 пункта и фиксиран лихвен процент в размер на 24,10 % (2017 г.: три месечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по – малко от 1,7 пункта и едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по – малко от 1,7 пункта).

В полза на банката-кредитор за обезпечения на посочените заеми са учредени:

- Ипотеки на недвижими имоти с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 39,200 х.лв. (31.12.2017 г.: 42,387 х.лв.) (Приложение № 15);
- Особени залози на машини, съоръжения и оборудване с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 16,076 х.лв. (31.12.2017 г.: 17,390 х.лв.) (Приложение № 15).

Договорите за дългосрочните банкови заеми съдържат клаузи с изисквания за поддържане на определени финансови съотношения. Ръководството на дружеството текущо контролира изпълнението на тези финансови съотношения в комуникация със съответната банка кредитор.

Равнение на движението на пасивите, произтичащи от финансовата дейност

Таблицата по – долу представя промените в пасивите от финансовата дейност, като представя както паричните, така и непаричните промени. Пасивите, произтичащи от финансовата дейност са тези, за които паричните потоци са или бъдещите парични потоци ще бъдат класифицирани в отчета за парични потоци на дружеството като парични потоци от финансова дейност.

	<i>01.01.2018 г.</i> <i>BGN'000</i>	<i>Промени в паричните потоци от финансовата дейност</i> <i>BGN'000</i>	<i>Вливане на дъщерни дружества (Приложение № 40)</i> <i>BGN'000</i>	<i>Нововъзникнали задължения през годината</i> <i>BGN'000</i>	<i>Други непарични промени</i> <i>BGN'000</i>	<i>31.12.2018 г.</i> <i>BGN'000</i>
Банкови заеми (Приложение № 29 и № 33)	77,171	4,843	-	372	(10)	82,376
Задължения по договори за финансов лизинг (Приложение № 38)	71	(71)	-	-	-	-
Дивиденди	196	(20,000)	-	20,106	(31)	271
Общо	77,438	(15,228)	-	20,478	(41)	82,647
Обратно изкупени акции (Приложение № 28)	(33,834)	(850)	265	-	1,082	(33,337)
Нетни парични потоци от финансова дейност	43,604	(16,078)	265	20,478	1,041	49,310

	01.01.2017 г. BGN'000	Промени в паричните потоци от финансова дейност BGN'000	Вливане на дъщерни дружества (Приложение № 40) BGN'000	Нововъзникнал и задължения през годината BGN'000	Други непарични и промени BGN'000	31.12.2017 г. BGN'000
Банкови заеми (Приложение № 29 и № 33)	79,816	(3,195)	-	550	-	77,171
Задължения по договори за финансов лизинг (Приложение № 38)	346	(275)	-	-	-	71
Дивиденди	347	(12,872)	-	12,721	-	196
Общо	80,509	(16,342)	-	13,271	-	77,438
Обратно изкупени акции (Приложение № 28)	(18,809)	(14,500)	602	-	(1,127)	(33,834)
Нетни парични потоци от финансова дейност	61,700	(30,842)	602	13,271	(1,127)	43,604

30. ПАСИВИ ПО ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ

Отсрочените данъци върху печалбата към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

Отсрочени данъчни пасиви/(активи)	временна разлика	данък	временна разлика	данък
	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Имоти, машини и оборудване	70,802	7,080	80,755	8,076
в т.ч. Преоценъчен резерв	20,760	2,076	24,589	2,459
Нематериални активи	2,296	230	2,309	231
Инвестиционни имоти	7,684	768	6,026	603
в т.ч. Преоценъчен резерв	516	52	187	19
Биологични активи	-	-	26	3
Общо пасиви по отсрочени данъци	80,782	8,078	89,116	8,912

Отсрочени данъчни пасиви/(активи)	временна	данък	временна	данък
	разлика		разлика	
	31.12.2018	31.12.2018	31.12.2017	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Задължения към персонала	(7,424)	(742)	(7,708)	(771)
Вземания	(5,990)	(599)	(5,334)	(533)
Материални запаси	(4,241)	(424)	(3,969)	(397)
Начислени задължения	(611)	(61)	(410)	(41)
Парични средства	(166)	(17)	(166)	(17)
Общо активи по отсрочени данъци	(18,432)	(1,843)	(17,587)	(1,759)
Нетни пасиви по отсрочени данъци върху печалбата	62,350	6,235	71,529	7,153

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на дружеството да генерира достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2018 година е както следва:

Отсрочени данъчни (пасиви)/активи	Салдо на 1 януари 2018	Признати в отчета за всеобхватния доход	Признати в собствения капитал	Признати в отчета за собствения капитал и текущата данъчна декларация	Салдо на 31 декември 2018
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Имоти, машини и оборудване	(8,076)	937	(34)	93	(7,080)
Нематериални активи	(231)	1	-	-	(230)
Инвестиционни имоти	(602)	(166)	-	-	(768)
Биологични активи	(3)	3	-	-	-
Задължения към персонала	771	(29)	-	-	742
Вземания	533	(50)	116	-	599
Материални запаси	397	27	-	-	424
Начислени задължения	41	(10)	30	-	61
Парични средства	17	-	-	-	17
Общо	(7,153)	713	112	93	(6,235)

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2017 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>Салдо на 1 януари 2017</i>	<i>Признати в отчета за всеобхватния доход</i>	<i>Признати в собствения капитал</i>	<i>Признати в отчета за собствения капитал и текущата данъчна декларация</i>	<i>Салдо на 31 декември 2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Имоти, машини и оборудване	(8,200)	81	-	43	(8,076)
Нематериални активи	(310)	79	-	-	(231)
Инвестиционни имоти	(515)	(87)	-	-	(602)
Биологични активи	(1)	(2)	-	-	(3)
Задължения към персонала	636	135	-	-	771
Вземания	685	(152)	-	-	533
Материални запаси	423	(26)	-	-	397
Начислени задължения	26	15	-	-	41
Парични средства	17	-	-	-	17
Общо	(7,239)	41	-	43	(7,153)

31. ПРАВИТЕЛСТВЕНИ ФИНАНСИРАНИЯ

Правителствените финансираия са по сключени договори с Изпълнителната агенция за насърчаване на малки и средни предприятия за безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика 2007-2013 г. и оперативна програма „Енергийна ефективност”.

Таблицата по-долу представя дългосрочната и краткосрочна част на получените финансираня по видове:

	31.12.2018			31.12.2017		
	Дългосрочна част	Краткосрочна част	Общо	Дългосрочна част	Краткосрочна част	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Придобиване на машини и оборудване за ново таблетно производство	2,638	179	2,817	2,817	179	2,996
Внедряване на иновативни продукти в ампулното производство	2,100	200	2,300	2,300	200	2,500
Придобиване на дълготрайни активи и реконструкция на сгради	320	8	328	326	41	367
Придобиване на машини и оборудване за технологично обновление и модернизация на таблетно производство	130	120	250	250	120	370
Внедряване в производство на иновативни капки за очи тип "изкуствени сълзи"	108	24	132	126	47	173
Придобиване на общообменни инсталации за вентилация и климатизация	101	9	110	111	9	120
	5,397	540	5,937	5,930	596	6,526

Краткосрочната част от финансиранията ще бъде призната като текущ приход през следващите 12 месеца от датата на индивидуалния отчет за финансовото състояние и е представена като „други текущи задължения” (Приложение № 38).

32. ДЪЛГОСРОЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА

Дългосрочните задължения към персонала включват:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	4,100	3,890
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми	318	249
Общо	4,418	4,139

Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране

Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране включват сегашната стойност на задължението на дружеството за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи (*Приложение № 2.22*).

За определяне на тези задължения дружеството е направило актюерска оценка към 31.12.2018 г, като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Сегашна стойност на задължението на 1 януари	3,890	3,145
Разход за текущ трудов стаж	438	356
Разходи за лихви	63	86
Нетна актюерска загуба, призната през периода	15	32
Плащания през годината	(336)	(293)
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:	30	564
<i>Актюерски (печалби)/загуби от промени в демографските предположения</i>	11	12
<i>Актюерски загуби от промени във финансовите предположения</i>	108	293
<i>Актюерски загуби/(печалби) от корекции, дължащи се на минал опит</i>	(89)	259
Сегашна стойност на задължението към 31 декември	4,100	3,890

Начислените суми в отчета за всеобхватния доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Разход за текущ стаж	438	356
Разход за лихви	63	86
Нетна актюерска загуба, призната през периода	15	32
Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (<i>Приложение № 7</i>)	516	474

Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:

<i>Актюерски /загуби от промени в демографските предположения</i>	11	12
<i>Актюерски загуби от промени във финансовите предположения</i>	108	293
<i>Актюерски (печалби)/загуби от корекции, дължащи се на минал опит</i>	(89)	259

Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение № 14)

	30	564
--	-----------	------------

Общо

546

1,038

При определяне на настоящата стойност към 31.12.2018 г. са направени следните актюерски предположения:

- за определяне на дисконтовия фактор е използвана норма на база годишен лихвен процент в размер на 1,0 % (2017 г.: 1,4 %). Направеното предположение се базира на данните за доходността на дългосрочните ДЦК с 10 годишен матуритет;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на дружеството и е в размер на 5 % годишен ръст спрямо предходния отчетен период (2017 г.: 5 %);
- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението на България за периода 2015 г. - 2017 г. (2017 г.: 2014 г. - 2016 г.);
- темп на текучество – между 0 % и 16 % в зависимост от пет обособени възрастови групи (2017 г.: между 0 % и 16 %).

Този план с дефинирани доходи създава експозиция на дружеството към следните рискове: инвестиционен, лихвен, риск свързан с дълголетие и риск свързан с нарастването на работните заплати. Ръководството на дружеството ги определя по следния начин:

- за инвестиционния – доколкото това е нефондиран план, дружеството следва да наблюдава и текущо балансира предстоящите плащания по него с осигуряването на достатъчен паричен ресурс. Историческият опит, а и структурата на задължението, показват, че необходимият по години ресурс не е съществен спрямо обичайно поддържаните ликвидни средства;
- за лихвения - всяко намаление на доходността на ДЦК с подобна срочност води до увеличение на задължението по плана;
- за риска, свързан с дълголетие - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка и актуална информация за смъртността на участниците в плана. Увеличението на продължителността на живота би повлияла за евентуално увеличение на задължението. През последните години се наблюдава относителна устойчивост на този показател; и
- за риска, свързан с нарастването на работните заплати - сегашната стойност на задължението към персонала при пенсиониране се изчислява прилагайки най-добрата преценка за бъдещото нарастване на работните заплати на участниците в плана. Такова увеличение би довело до увеличение на задължението на плана.

Анализът на чувствителността на основните актюерски предположения се основава на разумно възможните промени в тези предположения към края на отчетния период като се приема, че останалите остават непроменени.

Ефектите от изменението (увеличение или намаление) с 1 % на:

а. ръста на заплатите

б. дисконтовата норма

в. текучество

върху сумата на сегашната стойност на задължението за изплащане на дефинирани доходи при пенсиониране, са оценени както следва:

	2018 година		2017 година	
	Увеличение	Намаление	Увеличение	Намаление
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Изменение на ръста на заплатите	343	(299)	315	(274)
Изменение на дисконтовата норма	(306)	361	(279)	328
Изменение в текуеството	(324)	378	(296)	335

Средно претеглената дюрация на задълженията за изплащане на дефинирани доходи на персонала е 8 години (31.12.2017 г.: за Софарма АД (приемащо дружество) е 8,2 години, а за Унифарм АД (вливащо дружество) е 4,6 години).

Очакваните плащания на обезщетения при пенсиониране по плана с дефинирани доходи за следващите пет години е както следва:

Прогнозни плащания	Пенсиониране по възраст и стаж	Пенсиониране по болест	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Плащания през 2019 г.	794	13	807
Плащания през 2020 г.	369	13	382
Плащания през 2021 г.	384	13	397
Плащания през 2022 г.	282	13	295
Плащания през 2023 г.	420	13	433
	2,249	65	2,314

Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми, са както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми с падеж 2021 г	167	-
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми с падеж 2020 г	151	152
Задължения по дългосрочни доходи за тантиеми с падеж 2019 г	-	97
	<u>318</u>	<u>249</u>

33. КРАТКОСРОЧНИ БАНКОВИ ЗАЕМИ

Краткосрочните банкови заеми включват:

<i>Вид валута</i>	<i>Договорена сума</i>	<i>Падеж</i>	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>'000</i>		<i>BGN'000</i>	<i>BGN'000</i>
Банкови заеми (овърдрафти)				
лева	20,000	21.05.2019	12,947	11,775
лева	10,000	31.01.2019	10,002	10,001
лева	10,000	31.05.2019	9,996	2,860
евро	10,000	31.01.2019	9,817	13,614
лева	9,779	01.06.2019	3,636	-
			<u>46,398</u>	<u>38,250</u>
Удължени кредитни линии				
лева	20,000	30.11.2019	19,254	9,244
евро	5,000	31.08.2019	-	5,594
			<u>19,254</u>	<u>14,838</u>
Общо			<u>65,652</u>	<u>53,088</u>

Получените банкови заеми в евро са договорени при лихвен процент, определен на база едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,3 пункта, но не по-малко от 1,3 пункта, едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,7 пункта, но не по-малко от 1,7 пункта и едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1,5 пункта, а за тези в лева – от 1,3% до 1,45% и осреднен депозитен индекс плюс 1 пункт (2017 г.: едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1.7 пункта, но не по-малко от 1.7 пункта и едномесечен EURIBOR плюс надбавка до 1.5 пункта, а за тези в лева – тримесечен SOFIBOR плюс 1.3 пункта, но не по-малко от 1.45 пункта, едномесечен SOFIBOR плюс 1.3 пункта, но не по-малко от 1.3 пункта, едномесечен SOFIBOR плюс 1.5 пункта, едномесечен SOFIBOR плюс 1.45 пункта и едномесечен SOFIBOR плюс 1.25 пункта). Кредитите са за оборотни средства.

Част от усвоените кредити към 31 декември в размер на 269 х.лв. (31.12.2017 г.: 516 х.лв) са под формата на банкови гаранции, издадени в полза на НЗОК и доставчици за покриване на задължения.

В полза на банките кредитори за обезпечение на посочените по-горе заеми са учредени:

- Ипотеки на недвижими имоти с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 31,716 х.лв. (31.12.2017 г.: 32,347 х.лв.) (*Приложение № 15 и Приложение № 17*);

- Особени залози на:

- машини и оборудване с балансова стойност към 31.12.2018 г. 12,649 х.лв. (31.12.2017 г.: 16,950 х.лв.) (*Приложение № 15 и Приложение № 17*);

- материални запаси с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 29,555 х.лв. (31.12.2017 г.: 30,442 х.лв.) (*Приложение № 23*);

- вземания от свързани предприятия с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 64,947 х.лв. (31.12.2017 г.: 44,726 х.лв.) (*Приложение № 24*);

- търговски вземания с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 19,088 х.лв. (31.12.2017 г.: 21,393 х.лв.) (*Приложение № 25*);

- търговски вземания от трети лица на дъщерно дружество с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 7,823 х.лв. (31.12.2017 г.: 7,823 х.лв.).

Договорите за краткосрочни банкови заеми съдържат клаузи с изисквания за поддържане на определени финансови съотношения. Ръководството на дружеството текущо контролира изпълнението на тези финансови съотношения в комуникация със съответната банка кредитор.

34. ТЪРГОВСКИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Търговските задължения включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към доставчици	8,775	7,650
Получени аванси	147	63
Общо	8,922	7,713

Задълженията към доставчици са както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към доставчици от чужбина	6,988	5,435
Задължения към доставчици от страната	1,787	2,215
Общо	8,775	7,650

Задълженията към доставчици са текущи, безлихвени и са за получени материали и услуги. Задълженията в лева са в размер на 1,787 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,120 х.лв.), в евро са 3,727 х.лв. (31.12.2017 г.: 3,283 х.лв.), в щат.долари – 3,181 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,243 х.лв.), в полски злоти – 1 х.лв (31.12.2017 г.: 1 х.лв) и в други валути – 79 х.лв. (31.12.2017 г.: 3 х.лв.)

Обичайният среден кредитен период, за който не се начислява лихва по търговски задължения е 180 дни. Дружеството няма просрочени търговски задължения.

Дружеството има предоставени депозити и банкови гаранции като обезпечения на задължения към доставчици по търговски сделки в размер на 246 х.лв. (31.12.2017 г.: 688 х.лв.) (*Приложение № 26 б и Приложение №33*).

35. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ СВЪРЗАНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Задълженията към свързани предприятия включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Задължения към дъщерни предприятия	283	125
Задължения към дружества свързани чрез ключов управленски персонал	262	269
Задължения към дружества основни акционери	58	21
Задължения към дружества свързани чрез основен акционер	30	403
Общо	633	818

Задълженията към свързани предприятия по видове са както следва:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Доставка на услуги	402	350
Получени аванси	123	-
Задължения за доставка на дълготрайни активи	45	37
Задължения за увеличение на капитал в дъщерно дружество	36	-
Задължения за доставка на материални запаси	27	431
Общо	633	818

Търговските задължения към свързани предприятия са текущи и безлихвени. Левовите задължения са в размер на 509 х.лв. (31.12.2017 г.: 719 х.лв.), в евро – 97 х. лв (31.12.2017 г.: 78 х.лв.) и в полски злоти – 27 х.лв. (31.12.2017 г.: 21 х.лв.).

Обичайният среден кредитен период, за който не се начислява лихва по търговски задължения към свързани лица е 90 дни. Дружеството няма просрочени търговски задължения към свързани лица.

Дружеството има предоставени депозити като обезпечения на задължения към свързани предприятия по търговски сделки в размер на 194 х.лв. (31.12.2017 г.: 243 х.лв.) (*Приложение № 21*).

36. ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ДАНЪЦИ

Данъчните задължения включват:

	<i>31.12.2018</i>	<i>31.12.2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Данъци върху разходите	546	515
Данъци върху доходите на физическите лица	500	558
Корпоративен данък	415	450
Данък върху добавена стойност	423	2
Общо	1,884	1,525

До датата на издаване на настоящия отчет са извършени ревизии и проверки както следва:
на Софарма АД (приемащо дружество)

- по ДДС – до 31.12.2011 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2011 г.;
- Национален осигурителен институт – до 30.09.2013 г.

на Българска роза – Севтополис АД (вливащо дружество)

- по ДДС – до 31.12.2014 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2013 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.12.2013 г.

на Медика АД (вливащо дружество)

- по ДДС – до 31.01.2013 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2002 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2016 г.

на Унифарм АД (вливащо дружество)

- по ДДС – до 31.12.2011 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2011 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.12.2017 г.

Със заповед № Р-29002918008030-020-001/20.12.2018 г е възложена данъчна ревизия на Унифарм АД (вливащо дружество) както следва:

- по ДДС – от 01.12.2012 г до 31.08.2018 г.;
- пълна данъчна ревизия – от 01.01.2012 г до 31.12.2017 г.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на съответното дружество - данъчно задължено лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

37. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ ПЕРСОНАЛА И ЗА СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ

Задълженията към персонала и социалното осигуряване са както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Задължения към персонала, в т.ч.:	5,905	6,443
Тантиеми	3,030	3,328
текущи задължения	1,452	1,587
начисления за непозвани компенсируеми отпуски	1,423	1,528
Задължения по социалното осигуряване, в т.ч.:	1,214	1,385
текущи задължения	968	1,129
начисления за непозвани компенсируеми отпуски	246	256
Общо	7,119	7,828

38. ДРУГИ ТЕКУЩИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Другите текущи задължения включват:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Правителствени финансираня (<i>Приложение № 31</i>)	540	596
Провизия по предоставени финансови гаранции (<i>Приложение № 2.25</i>)	327	-
Задължения за възстановяване по договори с клиенти (<i>Приложение № 2.6</i>)	324	-
Присъдени суми по съдебни дела	323	303
Задължение за дивиденди	271	196
Удръжки от работните заплати	214	206
Задължения по получени депозити като гаранции	24	24
Задължение по финансов лизинг	-	71
Общо	2,023	1,396

Провизията по предоставени финансови гаранции в размер на 327 х.лв възниква в резултат на поети ангажименти от дружеството да извърши определени плащания за сметка на длъжник, който не е направил плащане в съответствие с дългов инструмент (*Приложение № 2.25*).

Движението на провизията по предоставени финансови гаранции е както следва:

	<i>2018</i> <i>BGN '000</i>	<i>2017</i> <i>BGN '000</i>
Салдо на 1 януари, изчислено по МСС 39	-	-
Суми, признати в началното салдо на неразпределената печалба от преизчислението при модифицираното прилагане на МСФО 9 за първи път	297	-
Начално салдо на коректива за загуби към 1 януари 2018 г., изчислено по МСФО 9	<u>297</u>	<u>-</u>
Провизия по финансови гаранции, призната в печалба или загуба през годината	<u>30</u>	<u>-</u>
Салдо към 31 декември	<u><u>327</u></u>	<u><u>-</u></u>

39. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ

Значителни неотменяеми договори и ангажименти

Дружеството е получило правителствени финансираня по оперативна програма „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика” 2007 – 2013 г. и оперативна програма „Енергийна ефективност” (*Приложение № 31 и Приложение № 38*), свързани с технологично обновление и модернизация на таблетно производство, внедряване на иновативни продукти в ампулно производство и придобиване на общообменни инсталации за вентилация и климатизация при производство на медицински продукти (*Приложение № 15*). Дружеството е поело ангажимент за срок от 5 години след приключването на съответните проекти да не претърпяват значими изменения, засягащи същността и условията за изпълнение или пораждащи неоправдани изгоди за дружеството, както и изменения, произтичащи от промяна в характера на собствеността на придобитите активи, свързани с финансирането. При неизпълнение на тези изисквания предоставените финансираня подлежат на възстановяване. Към датата на изготвяне на отчета всички изисквания по договорите са спазени.

Поръчителства и предоставени гаранции

Дружеството е съдлъжник по получени банкови кредити, издадени банкови гаранции, сключени лизингови договори както и е гарант пред банки и доставчици на следните дружества:

Дружество	Период на падеж	Вид валута	Договорен размер		Размер на гарантирана сума към 31.12.2018 BGN'000
			Оригинална валута	BGN'000	
Софарма Трейдинг АД	2019 г. - 2024 г.	евро	73,394	143,546	123,924
Софарма Трейдинг АД	2019 г. -2024 г	лева	30,732	30,732	27,842
Софарма Имоти АДСИЦ	2024 г.	евро	22,619	44,239	16,864
Витамини ОАО	2019 г.	евро	7,000	13,691	9,212
Биофарм Инженеринг АД	2019 г. -2020 г	лева	8,550	8,550	2,028
Енергоинвестмънт АД	2020 г.	лева	2,000	2,000	1,552
Минералкомерс АД	2019 г. -2021 г.	лева	726	726	493
Момина крепост АД	2019 г.	лева	500	500	440
Фармаплант АД	2023 г.	евро	235	460	323
Вета Фарма АД	2019 г.	лева	1,000	1,000	128
Общо					182,806

Дружеството е предоставило в полза на банки по получени заеми от свързани лица, следните обезпечения:

а) по заеми на дъщерни дружества:

- ипотеки на недвижими имоти с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 10,013 х.лв. (31.12.2017 г.: 10,231 х.лв.) (Приложение № 15);
- особени залози на:
  - машини и оборудване с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 9,735 х.лв. (31.12.2017 г.: 10,370 х.лв.) (Приложение № 15);
  - материални запаси с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 17,000 х.лв. (31.12.2017 г.: 17,000 х.лв.) (Приложение № 23);
  - търговски вземания с балансова стойност към 31.12.2018 г.: 11,735 х.лв. (31.12.2017 г.: 11,735 х.лв.) (Приложение № 25).

40. ПРЕИЗЧИСЛЕНИЯ В РЕЗУЛТАТ НА ВЛИВАНЕ НА ДЪЩЕРНО ДРУЖЕСТВО

Във финансовия си отчет за 2018 г. Софарма АД представя сравнителна информация за 2017 г. на база обединяване на индивидуалните финансови отчети на влятото (Унифарм АД) и приемащото (Софарма АД) дружества (Приложение № 2.3.), както следва:

40.1. Встъпителен отчет за финансовото състояние към датата на вливане – 01.01.2018 г.

Встъпителният отчет за финансовото състояние на Софарма АД в резултат на извършеното вливане на 01.01.2018 г., е изготвен на база балансовите стойности на активите и пасивите на двете дружества от индивидуалните им отчети за финансовото състояние към 31.12.2017 г.

Доколкото датата на счетоводното отразяване на вливането е 01.01.2018 г. данните в отчета за финансово състояние към тази дата съответстват на данните към съпоставимия сравнителен период към 31.12.2017 г.

Активите и пасивите на двете дружества, обединени към счетоводната дата на вливането 01.01.2018 г., като структура и размер, са както следва:

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ

	Софарма АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за финансово състояние
	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000
АКТИВ				
Нетекучи активи				
Имоти, машини и оборудване	223,097	9,658	6,966	239,721
Нематериални активи	6,471	57	5,929	12,457
Инвестиционни имоти	24,799	-	-	24,799
Инвестиции в дъщерни дружества	120,145	-	(30,416)	89,729
Инвестиции в асоциирани дружества	7,740	-	-	7,740
Инвестиции на разположение и за продажба	7,206	802	(456)	7,552
Дългосрочни вземания от свързани предприятия	21,583	-	-	21,583
Активи по отсрочени данъци	-	106	(106)	-
Други дългосрочни вземания	4,210	-	-	4,210
	415,251	10,623	(18,083)	407,791
Текущи активи				
Материални запаси	66,433	2,911	(326)	69,018
Вземания от свързани предприятия	74,920	3,299	(1,001)	77,218
Търговски вземания	22,527	920	(189)	23,258
Предоставени заеми на трети лица	3,201	-	-	3,201
Други вземания и предплатени разходи	4,757	120	24	4,901
Парични средства и парични еквиваленти	3,216	2,557	(9)	5,764
	175,054	9,807	(1,501)	183,360
ОБЩО АКТИВИ	590,305	20,430	(19,584)	591,151

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ (продължение)	Софарма АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за финансово състояние
	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ				
СОБСТВЕН КАПИТАЛ				
Основен акционерен капитал	134,798	6,000	(6,000)	134,798
Обратно изкупени собствени акции	(33,834)	-	-	(33,834)
Резерви	330,683	11,021	(11,021)	330,683
Неразпределена печалба	46,687	1,325	(2,181)	45,831
	478,334	18,346	(19,202)	477,478
ПАСИВИ				
Нетекущи задължения				
Дългосрочни банкови заеми	16,691	-	-	16,691
Пасиви по отсрочени данъци	6,553	-	600	7,153
Правителствени финансираня	5,478	452	-	5,930
Провизии за задължения	-	513	(513)	-
Дългосрочни задължения към персонала	3,624	2	513	4,139
	32,346	967	600	33,913
Текущи задължения				
Краткосрочни банкови заеми	53,088	-	-	53,088
Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми	7,392	-	-	7,392
Краткосрочна част на задължение по финансов лизинг	-	71	(71)	-
Търговски задължения	7,569	134	10	7,713
Задължения към свързани предприятия	1,752	51	(985)	818
Задължения за данъци	1,429	96	-	1,525
Задължения към персонала и за социално осигуряване	7,172	656	-	7,828
Разсрочен доход от финансиране	-	88	(88)	-
Други текущи задължения	1,223	21	152	1,396
	79,625	1,117	(982)	79,760
ОБЩО ПАСИВИ	111,971	2,084	(382)	113,673
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ	590,305	20,430	(19,584)	591,151

Направените корекции в отчетите за финансовото състояние на двете дружества за тяхното обединяване основно са в резултат на: а) унифициране на счетоводната политика и б) извършени елиминации на инвестицията в дъщерно дружество и на вътрешно групови разчети между двете дружества, вкл. свързаните с тях ефекти върху отсрочените данъци. Нетният ефект върху натрупаните печалби към 01.01.2018 г. е загуба в размер на 856 х.лв.

40.2. Сравнителна информация

Във финансовия отчет за 2018 г. на Софарма АД (приемащото дружество) е извършено преизчисление и на сравнителните данни за 2017 г. и най-ранния съпоставим период – 01.01.2017 г. единствено и само за целите на съпоставимост. Тези преизчисления са направени за обединяване на данните в: а) *отчета за финансовото състояние към 31.12.2017 г.*; б) *отчета за всеобхватния доход за годината, завършваща на 31 декември 2017 г.*; в) *отчета за паричните потоци за годината, завършваща на 31 декември 2017 г. и г) отчета за финансовото състояние към 01.01.2017 г.* на двете дружества, така сякаш вливащото и приемащото дружества са били винаги обединени.

Ефектите от вливането в съответните отчети са представени както следва:

а) отчет за финансовото състояние към 31.12.2017 г.:

Данните от встъпителния отчет за финансовото състояние на 01.01.2018 г. са представени като сравнителни данни към 31.12.2017 г. в настоящия отчет (*Приложение № 40.1*).

б) отчет за всеобхватния доход за годината, завършваща на 31 декември 2017 г.:

ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД	Софарма АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за всеобхватния доход
	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000
Приходи	205,259	19,007	(5,187)	219,079
Други приходи/(загуби) от дейността, нетно	4,500	627	(2,047)	3,080
Промени в запасите от готова продукция и незавършено производство	6,451	204	(216)	6,439
Разходи за суровини и материали	(68,983)	(8,107)	184	(76,906)
Разходи за външни услуги	(38,769)	(2,064)	6,912	(33,921)
Разходи за персонала	(43,804)	(5,608)	179	(49,233)
Разходи за амортизация	(16,238)	(2,145)	(64)	(18,447)
Други разходи за дейността	(6,569)	(416)	(240)	(7,225)
Печалба от оперативна дейност	41,847	1,498	(479)	42,866
Обезценка на нетекущи активи	(5,280)	-	1,324	(3,956)
Финансови приходи	11,927	331	(574)	11,684
Финансови разходи	(2,096)	(12)	6	(2,102)
Финансови приходи/(разходи), нетно	9,831	319	(568)	9,582
Печалба преди данък върху печалбата	46,398	1,817	277	48,492
Разход за данък върху печалбата	(4,159)	(176)	71	(4,264)
Нетна печалба за годината	42,239	1,641	348	44,228
Други компоненти на всеобхватния доход:				
<i>Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>				
Печалба по преоценки на имоти, машини и оборудване	(42)	-	-	(42)
Последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани приходи	(497)	(67)	-	(564)
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход, които няма да бъдат рекласифицирани	4	-	-	4
	(535)	(67)	-	(602)

ОТЧЕТ ЗА ВСЕОБХВАТНИЯ ДОХОД (продължение)	Софарма АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за всеобхватния доход
	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000
<i>Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>				
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба	1,284	27	(13)	1,298
	1,284	27	(13)	1,298
Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци	749	(40)	(13)	696
ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА	42,988	1,601	335	44,924

Ефектът в общия всеобхватен доход за 2017 г. в резултат на вливането на дъщерното дружество е в размер на 1,936 х.лв. и е формиран както следва:

- общият всеобхватен доход за годината на Унифарм АД е печалба в размер на 1,601 х.лв.;
- ефектите от елиминациите на вътрешно групови сделки между двете дружества и свързаните с тях отсрочени данъци са печалба в размер на 335 х.лв.

в) отчет за паричните потоци за годината, завършваща на 31 декември 2017 г.:

ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ

	Софарма АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за паричните потоци
	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000
Парични потоци от оперативна дейност				
Постъпления от клиенти	216,495	16,458	(1,300)	231,653
Плащания на доставчици	(120,731)	(7,132)	1,291	(126,572)
Плащания на персонала и за социалното осигуряване	(40,678)	(5,055)	-	(45,733)
Платени данъци (без данъци върху печалбата)	(6,444)	(2,098)	(43)	(8,585)
Възстановени данъци (без данъци върху печалбата)	1,957	-	43	2,000
(Платени)/възстановени данъци върху печалбата, нетно	(3,201)	(131)	-	(3,332)
Платени лихви и банкови такси по заеми за оборотни средства	(999)	-	-	(999)
Курсови разлики, нетно	(284)	(25)	-	(309)
Други постъпления/(плащания), нетно	(1,200)	20	(6)	(1,186)
Нетни парични потоци от оперативна дейност	44,915	2,037	(15)	46,937
Парични потоци от инвестиционна дейност				
Покупки на имоти, машини и оборудване	(12,649)	(1,174)	-	(13,823)
Постъпления от продажби на имоти, машини и оборудване	111	306	-	417
Покупки на нематериални активи	(29)	-	-	(29)
Покупки на акции в асоциирани дружества	(4,052)	-	-	(4,052)
Постъпления от продажба на акции в асоциирани дружества	3,080	-	-	3,080
Покупки на инвестиции на разположение и за продажба	(1,377)	(3)	(265)	(1,645)
Постъпления от продажба на инвестиции на разположение и за продажба	731	-	-	731
Покупки на акции/дялове в дъщерни дружества	(10,013)	-	(377)	(10,390)
Постъпления от продажба на акции/дялове в дъщерни дружества	1	-	-	1
Постъпления от ликвидационни дялове на дъщерни дружества	12	-	-	12
Предоставени заеми на свързани предприятия	(108,465)	-	-	(108,465)
Възстановени заеми, предоставени на свързани предприятия	104,655	-	-	104,655
Предоставени заеми на други предприятия	(2,568)	-	-	(2,568)
Постъпления от дивиденди от инвестиции в дъщерни дружества	7,397	-	(229)	7,168
Постъпления от дивиденди от инвестиции на разположение и за продажба	142	22	(18)	146
Получени лихви по предоставени заеми	3,340	-	-	3,340
Други постъпления/(плащания), нетно	(65)	-	-	(65)
Нетни парични потоци от/(използвани в) инвестиционна дейност	(19,749)	(849)	(889)	(21,487)

ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ

(продължение)

	Софарма АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за паричните потоци 2017 BGN'000
	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000	2017 BGN'000
Изплащане на дългосрочни банкови заеми	(7,463)	-	-	(7,463)
Постъпления от краткосрочни банкови заеми (овърдрафт), нетно	4,823	-	-	4,823
Платени лихви и такси по заеми с инвестиционно предназначение	(555)	-	-	(555)
Обратно изкупени собствени акции	(17,026)	-	-	(17,026)
Постъпления от продадени обратно изкупени акции	1,878	-	648	2,526
Изплатени дивиденди	(12,878)	(241)	247	(12,872)
Плащания по финансов лизинг	(4)	(271)	-	(275)
Нетни парични потоци използвани във финансовата дейност	(31,225)	(512)	895	(30,842)
Нетно увеличение (намаление) на паричните средства и паричните еквиваленти	(6,059)	676	(9)	(5,392)
Парични средства и парични еквиваленти на 1 януари	9,275	1,881	-	11,156
Парични средства и парични еквиваленти на 31 декември	3,216	2,557	(9)	5,764

Направените корекции в отчета за паричните потоци основно са в резултат на извършени елиминации на паричните потоци свързани с вътрешно групови сделки между двете дружества.

г) отчет за финансовото състояние към 01.01.2017 г.:

В таблицата по-долу са представени и ефектите от вливането на Медика АД към 01.01.2017 г. (Приложение № 2.3.). Активите и пасивите на трите дружества, обединени към 01.01.2017 г., като структура и размер, са както следва:

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	Софарма АД	Медика АД	Унифарм АД	Корекции при вливане	Обединен отчет за финансово състояние
	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000
АКТИВ					
Нетекущи активи					
Имоти, машини и оборудване	209,326	16,168	10,599	6,512	242,605
Нематериални активи	2,177	328	79	10,241	12,825
Инвестиционни имоти	22,840	-	-	-	22,840
Инвестиции в дъщерни дружества	147,583	5	-	(58,837)	88,751
Инвестиции в асоциирани дружества	5,219	-	-	-	5,219
Инвестиции на разположение и за продажба	5,229	888	582	(1,406)	5,293
Дългосрочни вземания от свързани предприятия	11,011	-	-	36	11,047
Активи по отсрочени данъци	-	-	110	(110)	-
Други дългосрочни вземания	3,714	-	-	-	3,714
	407,099	17,389	11,370	(43,564)	392,294
Текущи активи					
Материални запаси	56,807	4,904	2,707	(104)	64,314
Вземания от свързани предприятия	71,076	2,686	2,272	(255)	75,779
Търговски вземания	22,479	2,722	1,421	210	26,832
Предоставени заеми на трети лица	2,445	-	-	-	2,445
Други вземания и предплатени разходи	4,859	371	222	129	5,581
Финансови активи по справедлива стойност през печалба	-	316	-	(316)	-
Парични средства и парични еквиваленти	4,343	4,932	1,881	(10)	11,146
	162,009	15,931	8,503	(346)	186,097
ОБЩО АКТИВИ	569,108	33,320	19,873	(43,910)	578,391
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ					
СОБСТВЕН КАПИТАЛ					
Основен акционерен капитал	134,798	10,069	6,000	(16,069)	134,798
Обратно изкупени собствени акции	(18,809)	-	-	(327)	(19,136)
Резерви	304,403	12,473	11,065	(23,538)	304,403
Неразпределена печалба	42,483	7,553	33	(4,711)	45,358
	462,875	30,095	17,098	(44,645)	465,423
ПАСИВИ					
Нетекущи задължения					
Дългосрочни банкови заеми	23,844	220	-	-	24,064
Пасиви по отсрочени данъци	5,703	594	-	942	7,239
Правителствени финансираня	5,866	120	530	-	6,516
Провизии за задължения	-	-	414	(414)	-
Дългосрочни задължения към персонала	2,649	243	5	452	3,349
	38,062	1,177	949	980	41,168

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ (продължение)	Софарма	Медика	Унифарм	Корекции	Обединен
	АД	АД	АД	при вливане	отчет за финансово състояние
	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000	1 януари 2017 BGN'000
Текущи задължения					
Краткосрочни банкови заеми	48,291	-	-	-	48,291
Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми	7,185	276	-	-	7,461
Краткосрочна част на задължение по финансов лизинг	-	-	71	(71)	-
Търговски задължения	4,712	1,041	504	18	6,275
Задължения към свързани предприятия	497	14	4	(216)	299
Задължения за данъци	609	225	237	(1)	1,070
Краткосрочна част на задължения към персонала при пенсиониране	-	30	-	(30)	-
Задължения към персонала и за социално осигуряване	5,363	416	606	(8)	6,377
Разсрочен доход от финансиране	-	-	349	(349)	-
Други текущи задължения	1,514	46	55	412	2,027
	68,171	2,048	1,826	(245)	71,800
ОБЩО ПАСИВИ	106,233	3,225	2,775	735	112,968
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ	569,108	33,320	19,873	(43,910)	578,391

Направените корекции в отчетите за финансовото състояние на трите дружества за тяхното обединяване основно са в резултат на: а) унифициране на счетоводната политика и б) извършени елиминации на инвестициите в дъщерните дружества и на вътрешно групови разчети между трите дружества, вкл. свързаните с тях ефекти върху отсрочените данъци. Нетният ефект върху натрупаните печалби към 01.01.2017 г. е в общ размер на 2,875 х.лв и е както следва:

- а) от Медика АД - печалба в размер на 540 х.лв;
- б) от Унифарм АД - печалба в размер на 2,335 х.лв;

Ефектът върху обратно изкупените акции на 01.01.2017 г е в посока увеличение в размер на 327 х.лв

41. УПРАВЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РИСК

В хода на обичайната си стопанска дейност дружеството може да бъде изложено на различни финансови рискове, най-важните от които са: пазарен риск (включващ валутен риск, риск от промяна на справедливата стойност и ценови риск), кредитен риск, ликвиден риск и риск на лихвено - обвързани парични потоци. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите при прогнозиране на финансовите пазари и достигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на дружеството.

Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на продуктите и услугите на дружеството и на привлечения от него заеман капитал, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от него инвестиции и формите за поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск.

Управлението на риска се осъществява текущо от ръководството на дружеството съгласно политиката определена от Съвета на директорите. Последният е приел основни принципи за общото управление на финансовия риск, на базата на които са разработени конкретни процедури за управление на отделните специфични рискове, като валутен, ценови, лихвен, кредитен и ликвиден, и за риска при използването на недеривативни инструменти.

Структурата на финансовите активи и пасиви към 31.12.2018 г е както следва:

Финансови активи	31.12.2018 BGN '000
Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в т.ч.:	7,599
<i>Капиталови инвестиции (Приложение № 20)</i>	<i>7,599</i>
Финансови активи по амортизирана стойност в т.ч.:	151,571
<i>Вземания и предоставени заеми (Приложения № 21, № 22, № 24, № 25, № 26)</i>	<i>142,600</i>
<i>Парични средства и парични еквиваленти (Приложение № 27)</i>	<i>8,971</i>
Общо финансови активи	159,170
Финансови пасиви	31.12.2018 BGN '000
Финансови пасиви по амортизирана стойност в т.ч.:	
<i>Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми (Приложения № 29 и № 33)</i>	<i>82,376</i>
<i>Други заеми и задължения (Приложения № 34, № 35 и № 38)</i>	<i>9,903</i>
Общо финансови пасиви	92,279

Към 31.12.2018 г. признатите пасиви по финансови гаранции са в размер на 327 х.лв. (1.01.2018 г.: 297 х.лв.) (Приложение № 38).

Структурата на финансовите активи и пасиви към 31.12.2017 г е както следва:

Категории финансови инструменти:

Финансови активи	31.12.2017
	BGN '000
Финансови активи на разположение и за продажба	7,552
<i>Инвестиции на разположение и за продажба (в акции) (Приложение № 20)</i>	7,552
Кредити и вземания	128,459
<i>Дългосрочни вземания от свързани предприятия (Приложение № 21)</i>	21,583
<i>Други дългосрочни вземания (Приложение № 22)</i>	4,210
<i>Краткосрочни вземания от свързани предприятия (Приложение № 24)</i>	77,218
<i>Търговски вземания (Приложение № 25)</i>	22,075
<i>Други вземания (Приложение № 26)</i>	3,373
Парични средства и парични еквиваленти (Приложение № 27)	5,764
Общо финансови активи	141,775
Финансови пасиви	31.12.2017
	BGN '000
Банкови заеми	77,171
<i>Дългосрочни банкови заеми (Приложение № 29)</i>	16,691
<i>Краткосрочни банкови заеми (Приложение № 33)</i>	53,088
<i>Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми (Приложение № 29)</i>	7,392
Други задължения	9,062
<i>Търговски задължения към свързани лица (Приложение № 35)</i>	818
<i>Търговски задължения (Приложение № 36)</i>	7,650
<i>Задължения по финансов лизинг (Приложение № 38)</i>	71
<i>Други задължения (Приложение № 38)</i>	523
Общо финансови пасиви по амортизирана стойност	86,233

Загубите от обезценки, нетно от възстановените, свързани с финансови активи и финансови гаранции, признати в отчета за всеобхватния доход са както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Вземания от клиенти	1,143	249
Предоставени заеми по амортизирана стойност	154	(1,404)
Предоставени финансови гаранции	30	-
Общо	1,327	(1,155)

Кредитен риск

Кредитен е рискът, при който клиентите на дружеството няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло и в обичайно предвидените срокове дължимите от тях суми.

Кредитният риск на дружеството възниква както от основната му дейност, чрез търговските вземания, така и от неговата финансова дейност, включваща предоставяне на заеми на свързани и трети лица, поети ангажименти по заеми и гаранции, и депозити в банки. В дружеството са разработени политики, процедури и правила за контрол и мониторинг на поведението на кредитния риск.

Политика за управление и оценка на кредитния риск, прилагана от 1 януари 2018 година***Търговски вземания***

В своята търговска практика дружеството е прилагало различни схеми на дистрибуция, докато постигне сегашния ефективен подход, съобразен с пазарната обстановка на работа, с разнообразните начини на плащане, както и с включването на търговски рабати. Дружеството работи с контрагенти с история на взаимоотношенията на основните си пазари, като си партнира с над 70 български и чуждестранни лицензирани търговци на лекарства.

Работата с НЗОК и с дистрибутори, които работят с държавните болнични заведения също изискват политика на отложени плащания. В този смисъл независимо, че е налице концентрация на кредитен риск, той се контролира посредством подбор, текущо наблюдение върху ликвидността и финансовия стабилитет на търговските партньори, както и пряка комуникация с тях и търсене на бързи мерки при първи индикатори за проблеми.

Кредитната политика на дружеството предвижда всеки нов клиент да се проучва за кредитоспособност преди да се предложат стандартните условия на доставка и плащане.

Очакваните кредитни загуби се изчисляват на датата на всеки отчетен период. За първи път са калкулирани към 01.01.2018 г., и респ. към 31.12.2018 г.

Дружеството използва матрици за провизиране на очакваните кредитни загуби на търговските вземания и активите по договори с клиенти. Последните са групирани в групи (портфейли) от различни сегменти клиенти, които имат сходни характеристики, вкл. за кредитен риск.

Прилаганите в матриците проценти на провизиране се базират на дните просрочие за всеки отделен портфейл.

Първоначално процентите на всяка матрица се определят на база исторически данни, наблюдавани от дружеството, за период от три години. В основата на метода е анализа на историята и оценката на поведението на всяка фактура в дадена група, издадени за последните поне три години в аспект на дни просрочие, преминаване по периоди между различните диапазони на просрочие, плащанията и несъбрани суми и т.н. На тази база се определя процентът на загубата като несъбираемостта на дадена група фактури към просрочените фактури по дни. Дружеството няма практика да изисква обезпечение по вземанията от своите клиенти, както и не ги застрахова.

На второ място, дружеството прецизира матриците за провизиране на обезценка на всеки портфейл като коригира определените проценти на база исторически данни за поведението на плащанията по издадените фактури и историческите загуби от несъбираемост чрез включване на прогнозна информация за определени макрофактори. Историческите проценти се коригират, за да отразят ефекта от бъдещо поведение на макроикономически фактори, за които е установена статистическа зависимост и за които се смята, че оказват влияние на способността на клиентите да обслужват и уреждат задълженията си.

Предвид краткосрочния хоризонт на вземанията и прогнозите на международни институции (ЕК, МВФ, Световна банка) за следващата 2019 година за развитието на българската и световната икономика, анализът на ръководството показва, че ефектите от промените в макроикономическата среда върху матрицата за провизиране са несъществени по размер към 31.12.2018 г.

Съдебни и присъдени вземания

При преценката на събираемостта на съдебните и присъдените вземания ръководството прави индивидуален анализ на цялата експозиция от всеки контрагент (тип контрагент) с оглед установяване на реалната възможност за събирането им. При установяване на висока несигурност относно събираемостта на дадено вземане (група вземания) се прави преценка каква част от него (тях) е обезпечена (залог, ипотека, поръчителства, банкова гаранция) и по този начин е гарантирана събираемостта им (чрез бъдещо възможно реализиране на обезпечението или плащане от поръчител). Вземанията или частта от тях, за които ръководството преценява, че съществува много висока несигурност за събирането им и не са обезпечени, се обезценяват на 100 %.

Предоставени заеми и финансови гаранции

Оценката на всяка кредитна експозиция за целите на управлението на риска е процес, който изисква използването на модели, които да отразяват влиянието върху експозицията на промените в пазарните условия, очакваните парични потоци и времето до падеж. Оценката на кредитния риск на предоставените заеми води до по-нататъшни преценки за вероятността от възникване на неизпълнение, на свързаните с тези преценки коефициенти на загуба и на корелациите между контрагентите. Дружеството измерва кредитния риск като използва вероятността за неизпълнение (PD), експозицията при неизпълнение (EAD) и загубата при неизпълнение (LGD).

За определяне на кредитния риск на предоставени заеми и финансови гаранции, както и на определени индивидуални вземания, ръководството на дружеството е разработило методика, която включва два основни компонента: определяне на кредитен рейтинг на длъжника, и статистически модели за изчисляване на маргинални PD по години за всеки рейтинг. Относно рейтинга то използва вътрешни оценки за кредитния рейтинг на отделните контрагенти на база глобални методологии на водещи световни рейтингови агенции. Рейтингът отразява финансови съотношения за задлъжнялост, ликвидност, рентабилност и др., количествени (например нива на продажби) и качествени (например финансова политика, диверсификация и т.н.) критерии според съответната методология и индустрия.

Чрез статистически модели, базирани на исторически глобални данни за вероятности за неизпълнение (PD) и преходи между различни рейтинги, както и на прогнози за ключови макроикономически показатели (растеж на БВП, инфлация и т.н.) се определят нужните маргинални PD по години за всеки рейтинг.

На база установения конкретен рейтинг и анализа на характеристики на длъжника и заема/гаранцията, вкл измененията, които са настъпили в тях спрямо предходния период се определя етапът на инструмента (Етап 1, Етап 2 или Етап 3). Дружеството счита, че даден финансов инструмент е претърпял *значително увеличение на кредитния риск*, когато са изпълнени един или повече от следните количествени или качествени критерии:

Количествени критерии:

- Увеличение на вероятността от неизпълнение (PD) за целия живот на финансовия актив към отчетната дата спрямо вероятността от неизпълнение за целия живот към датата, на която активът е признат за първи път;
- Заемополучателят е в просрочие над 30 дни, но по-малко от 90 дни;
- Действителни или очаквани значителни неблагоприятни промени в оперативните резултати на заемополучателя, над допустимия диапазон на изменение, измерени през основни финансови и оперативни показатели на длъжника;
- Значителна промяна в стойността на обезпечението, което обстоятелство се очаква да увеличи загубата и риска от неизпълнение.

Качествени критерии:

- Значителни неблагоприятни промени в бизнес, финансови и / или икономически условия, при които кредитополучателят оперира;
- Действителни или очаквани значителни неблагоприятни промени в оперативните резултати на кредитополучателя;
- Значителна промяна в стойността на обезпечението, която се очаква да увеличи риска от неизпълнение;
- Ранни признаци на проблеми с паричния поток / ликвидност, като забавяне в обслужването на търговските кредитори / кредити.

Критериите, използвани за определяне на значително нарастване на кредитния риск, се наблюдават и преразглеждат периодично за целесъобразност от финансовия директор на дружеството.

Дружеството определя финансов инструмент *в неизпълнение и с настъпила кредитна загуба*, когато отговаря на един или повече от следните критерии :

Количествени критерии

- Заемополучателят е с просрочие над 90 дни по своите договорни плащания;

- Настъпили или предстоящи съществени неблагоприятни промени и събития в бизнеса, финасовите условия и стопанската среда на заемополучателят, измерени през сериозен спад на основни финансови и оперативни показатели на длъжника;
- Заемополучателят отчита поредица загуби и отрицателни нетни активи;
- Настъпили или предстоящи съществени неблагоприятни промени в стойността на ключово обезпечение по заема, вкл. загуби на обезпечения.

Качествени критерии

Заемополучателят е в невъзможност да плаща поради значителни финансови затруднения. Това са случаи, когато:

- Заемополучателят е в нарушение на финансовия договор, напр. лихвени плащания, обезпечения;
- Негативни промени в бизнеса на заемополучателя;
- Направени отстъпки във връзка с финансови затруднения на заемополучателя;
- Вероятно е заемополучателя да бъде обявен в несъстоятелност.

Дефиницията за неизпълнение е приложена последователно за моделиране на вероятността от неизпълнение (PD), експозицията при неизпълнение (EAD) и загубата при неизпълнение (LGD) през изчисленията на очакваните загуби на дружеството.

Очакваните кредитни загуби са изчислени чрез дисконтиране на получената стойност от производението на: вероятността от неизпълнение (PD), експозицията при неизпълнение (EAD) и загубата при неизпълнение (LGD), определени както следва:

- PD представя вероятността заемополучателят да не изпълни финансовото си задължение или през следващите 12 месеца, или през целия живот на финансовия актив (PD за целия живот), определени на база на публични данни за PD на общоприети източници и статистически модели за ефектите от прогнозни макроикономически фактори. Също така ръководството на дружеството е извършило исторически анализ и е идентифицирало основните икономически променливи, влияещи върху кредитния риск и очакваните кредитни загуби за всеки вид заемт (портфейл);
- EAD е сумата, която е дължима на дружеството от заемополучателя в момента на неизпълнението, през следващите 12 месеца или през остатъчния период на заема, определена съгласно конкретните характеристики на инструмента (дължима сума, погасителни планове, лихви, срок и др.);
- LGD представлява очакването на дружеството за размера на загуба при експозиция в неизпълнение. LGD варира според вида на контрагента, вида и старшинството на претенцията и наличието на обезпечение или друга кредитна подкрепа. LGD се измерва като процент загуба за откритата експозиция към момента на неизпълнение;
- Дисконтовият процент, използван при изчисляването на очакваната кредитна загуба (ECL), е първоначалният ефективен лихвен процент по заема или в случай на финансови гаранции и други инструменти без приложим лихвен процент – безрискова норма за съответния период, валута и т.н..

Дружеството прилага редица политики и практики за намаляване на кредитния риск от предоставени заеми. Най-често срещаното е приемането на обезпечение. Дружеството възлага изготвяне на оценка от външни експерти – независими оценители на полученото обезпечение като част от процеса по предоставянето на заеми. Тази оценка се преразглежда периодично, но поне веднъж годишно.

Таблицата по – долу представя качеството на финансовите активи, активите по договори и договорите за финансови гаранции на дружеството, а също така и максималната експозиция, изложена на кредитен риск според приетата оценка за кредитен рейтинг:

31.12.2018 г	Приложения	Вътрешна категоризация за кредитен риск	Очаквани кредитни загуби (МСФО 9)	Брутна балансова стойност BGN '000	Загуба от обезценка (коректив) BGN '000	Балансова стойност BGN '000
Предоставени дългосрочни заеми на свързани предприятия	21	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	22,977	(116)	22,861
Предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	13,936	(36)	13,900
Предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	Трудносьбираеми Етап 3	За целия живот (кредитно обезпечени)	6,705	(902)	5,803
Предоставени дългосрочни заеми на трети лица	22	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	2,412	(71)	2,341
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (а)	Предоговаряни Етап 2	За целия живот (кредитно обезпечени)	408	(1)	407
Предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (а)	Трудносьбираеми Етап 3	За целия живот (кредитно обезпечени)	3,407	(544)	2,863
Търговски вземания от свързани предприятия	21,24	неприложимо	За 12 - месечен период	73,797	(1,797)	72,000
Търговски вземания от трети лица	22,25	неприложимо	За 12 - месечен период	24,104	(1,817)	22,287
Финансови активи				147,746	(5,284)	142,462

31.12.2017 г	Приложения	Вътрешна категоризация за кредитен риск	Класификация по МСС 39	Брутна балансова стойност BGN '000	Загуба от обезценка (коректив) BGN '000	Балансова стойност BGN '000
Предоставени заеми на свързани предприятия	21,24	-	Кредити и вземания	34,582	(800)	33,782
Предоставени заеми на трети лица	22,26 (а)	-	Кредити и вземания	4,584	(438)	4,146
Търговски вземания от свързани предприятия	21,24	-	Кредити и вземания	65,867	(848)	65,019
Търговски вземания от трети лица	22,25	-	Кредити и вземания	26,096	(756)	25,340
				131,129	(2,842)	128,287

Таблицата по – долу предоставя информация за експозицията на дружеството към кредитен риск и обезценките по кредитните загуби за предоставените заеми и търговските вземания към 31.12.2018 г.:

Категория	Съответствие с външен кредитен рейтинг	Осреднен процент на очаквана загуба от обезценка	Брутна балансова стойност BGN '000	Загуба от обезценка (коректив) BGN '000
Редовни търговски вземания (Етап 1)		3.69%	97,901	(3,614)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B2	0.88%	20,071	(177)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba2	0.19%	5,297	(10)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B1	0.11%	4,614	(5)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	Ba3	0.10%	6,183	(6)
Предоговаряни заеми (Етап 2)	B3	0.73%	3,574	(26)
Трудносьбираеми заеми (Етап 3)	Saa1	14.31%	10,106	(1,446)
Несъбираеми търговски вземания (съдебни и присъдени вземания)		100.00%	137	(137)
			147,883	(5,421)

Дружеството има концентрация на вземания от свързани лица (търговски вземания и заеми), както следва:

	31.12.2018	31.12.2017
	BGN '000	BGN '000
Клиент 1	52%	41%
Клиент 2	23%	21%
Клиент 3	9%	12%

Дружеството текущо управлява концентрацията на вземанията от свързани лица чрез прилагане на кредитни лимити и допълнителни обезпечения под формата на залог на ценни книжа и други активи и прилагане на записи на заповед.

Дружеството има концентрация на търговски вземания от един клиент извън свързаните лица в размер на 72,56 % от всички търговски вземания (31.12.2017 г.: 73,11 %).

Парични средства

Паричните средства на дружеството и разплащателните операции са съсредоточени основно в различни първокласни банки. За изчислението на очакваните кредитни загуби по *паричните средства и еквиваленти* се прилага рейтингов модел, като се използват рейтингите на банките, определени от международно признати рейтингови фирми като Moody's, Fitch, S&P, BCRA и Bloomberg и референтните публични данни за PD (вероятности за неизпълнение), отговарящи на рейтинга на съответната банка. Ръководството следи текущо промяната на рейтинга на съответната банка, за да оценява наличието на завишен кредитен риск, текущото управление на входящите и изходящи парични потоци и разпределението на наличностите по банкови сметки и банки.

Счетоводна политика приложима до 31 декември 2017 година

Дружеството е прилагало подобна политика на управление и оценка на кредитния риск, с изключение на измерването на загубите от обезценка за кредитни загуби (*Приложение № 2.31*).

Валутен риск

Дружеството извършва своята дейност при активен обмен с чуждестранни доставчици и клиенти. Поради това то е изложено на валутен риск, основно спрямо щатския долар. Дружеството доставя част от основните си суровини и материали в щатски долари. Валутният риск е свързан с негативното движение на валутния курс на щатския долар спрямо българския лев при бъдещите стопански операции, по признатите валутни активи и пасиви, и относно нетните инвестиции в чуждестранни дружества.

Останалата част от операциите на дружеството обичайно са деноминирани в български лева и/или в евро. Дружеството реализира част от своята готова продукция в Русия в евро и по този начин елиминира валутния риск, свързан с обезценката на руската рубла. В евро са деноминирани и разчетите с дъщерните дружества в Украйна. Въпреки това във връзка с нестабилността в държавата и обезценката на украинската гривна, с цел минимизиране на валутния риск, дружеството провежда чрез дъщерните си дружества валутна политика, включваща незабавно превалутиране в евро на постъпленията в местна валута, както и залагане на по-високи търговски надценки с цел компенсиране на евентуална бъдеща обезценка на гривната.

За контролиране на валутния риск в дружеството има въведена система на планиране на доставките от внос, за продажбите в чуждестранна валута, както и процедури за ежедневно наблюдение на движенията във валутния курс на щатския долар и контрол върху предстоящи плащания.

Активите и пасивите, деноминирани в български левове и чуждестранна валута са представени, както следва:

Валутен риск

<i>31 декември 2018 г.</i>	в USD	в EUR	в BGN	в друга валута	Общо
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Капиталови инвестиции (Приложение № 20)	83	1,484	6,032	-	7,599
Вземания и предоставени заеми (Приложения № 21, № 22, № 24, № 25, № 26)	4,850	65,913	71,834	3	142,600
Парични средства и парични еквиваленти (Приложение № 27)	512	2,365	6,005	89	8,971
Общо финансови активи	5,445	69,762	83,871	92	159,170
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми (Приложения № 29 и № 33)	-	26,513	55,835	28	82,376
Други заеми и задължения (Приложения № 34, № 35 и № 38)	3,485	3,847	2,464	107	9,903
Общо финансови пасиви	3,485	30,360	58,299	135	92,279
<i>31 декември 2017 г.</i>	в USD	в EUR	в BGN	в друга валута	Общо
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Финансови активи на разположение и за продажба	770	1,826	4,956	-	7,552
Вземания и предоставени заеми	4,029	70,128	54,301	1	128,459
Парични средства и парични еквиваленти	1,245	651	3,800	68	5,764
Общо финансови активи	6,044	72,605	63,057	69	141,775
Банкови заеми	-	43,291	33,880	-	77,171
Други задължения	2,534	3,455	3,048	25	9,062
Общо финансови пасиви	2,534	46,746	36,928	25	86,233

Анализ на валутната чувствителност

Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

	USD	
	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Финансов резултат +	176	219
Натрупани печалби +	176	219
Финансов резултат -	(176)	(219)
Натрупани печалби -	(176)	(219)

При увеличение с 10 % на курса на щатския долар спрямо българския лев крайният ефект върху печалбата на дружеството (след облагане) за 2018 г. би бил увеличение с 176 х.лв. (0,53 %) (2017 г.: в посока увеличение в размер на 219 х.лв. (0,50 %). Същият стойностен ефект би имало и върху собствения капитал – компонент „неразпределени печалби”.

При намаление с 10 % на курса на щатския долар спрямо българския лев крайният ефект върху печалбата на дружеството (след облагане) би бил равен и реципрочен на посочения по – горе резултат при увеличението.

Влиянието на останалите валути (извън щ.долар) при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху печалбата на дружеството (след облагане). Крайният ефект върху нея за 2018 г. е в посока намаление в размер на 117 х.лв. (- 0,35 %) (за 2017 г.: в посока увеличение в размер на 3 х.лв. (0,01%). Ефектът върху собствения капитал е на същата стойност и в посока увеличение /намаление и рефлектира в компонент „натрупани печалби”.

Ръководството е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на валутните активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на дружеството през годината.

Ценови риск

Дружеството е изложено от една страна, на ценови риск от два фактора:

а) евентуално нарастване на доставните цени на суровините и материалите, доколкото над 80 % от използваните суровини са от внос и заемат средно 50 % от разходите за производство; и

б) нарастващата конкуренция на българския фармацевтичен пазар, намираща отражение и в цените на лекарствата.

За минимизиране на това влияние дружеството прилага фирмена стратегия, целяща оптимизиране на производствените разходи, валидиране на алтернативни доставчици предлагащи изгодни търговски условия, разширяване на номенклатурата чрез разработване на нови за пазара генерични продукти и не на последно място гъвкава маркетингова и ценова политика. Ценовата политика е функция от три основни фактора - структура на разходите, цени на конкуренти и покупателна възможност на потребителите.

От друга страна, дружеството е изложено на ценови риск по отношение на притежаваните от него други дългосрочни капиталови инвестиции. За целта ръководството следи и анализира всички промени на пазара на ценни книжа, както и използва консултантските услуги на един от най-авторитетните в страната инвестиционни посредници. Към настоящия етап ръководството е взело решение за силно редуциране на операциите на фондовите пазари, задържане на закупените акции в по-дългосрочен хоризонт при текущо наблюдение на докладваните от съответния емитент финансови и бизнес показатели.

Ликвиден риск

Ликвидният риск се изразява в негативната ситуация дружеството да не бъде в състояние да посрещне безусловно всички свои задължения съгласно техния падеж.

Дружеството генерира и поддържа достатъчен обем на ликвидни средства. Вътрешен източник на ликвидни средства за дружеството е основната му стопанска дейност, генерираща достатъчни оперативни потоци. Външни източници на финансиране са банките и други постоянни партньори. С цел изолиране евентуалния ликвиден риск, дружеството работи със система от алтернативни механизми за действие и прогнози, крайният ефект от което е поддържането на добра ликвидност, респективно способност за финансиране на стопанската си дейност. Това се допълва от текущо наблюдение на падежите на активите и пасивите и контрол върху изходящите парични потоци.

Матуритетен анализ

По-долу са представени финансовите недеривативни пасиви на дружеството, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на отчета за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви.

<i>31 декември 2018 г.</i>	<i>до 1 м</i>	<i>от 1 до 3 м</i>	<i>от 3 до 6 м</i>	<i>от 6 до 12 м</i>	<i>от 1 -до 2 г</i>	<i>от 2 -до 5 г</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми (Приложения № 29 и № 33)	10,554	1,374	28,595	33,159	7,309	2,408	83,399
Други заеми и задължения (Приложения № 34, № 35 и № 38)	6,677	2,536	48	642	-	-	9,903
Общо пасиви	17,231	3,910	28,643	33,801	7,309	2,408	93,302
<i>31 декември 2017 г.</i>	<i>до 1 м</i>	<i>от 1 до 3 м</i>	<i>от 3 до 6 м</i>	<i>от 6 до 12 м</i>	<i>от 1 -до 2 г</i>	<i>от 2 -до 5 г</i>	<i>Общо</i>
	<i>BGN'000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Банкови заеми	751	11,368	16,627	32,549	7,415	9,698	78,408
Други заеми и задължения	3,692	4,496	363	511	-	-	9,062
Общо пасиви	4,443	15,864	16,990	33,060	7,415	9,698	87,470

Риск на лихвоносни парични потоци

В структурата на активите на дружеството лихвоносните активи са представени от паричните средства, банкови депозити и предоставени заеми, които са с фиксиран лихвен процент. От друга страна, привлечените средства на дружеството под формата на дългосрочни и краткосрочни заеми са обичайно с променлив лихвен процент. Това обстоятелство частично поставя паричните потоци на дружеството в зависимост от лихвен риск. Покриването на този риск се постига по два начина:

а) оптимизиране на източниците на кредитни ресурси за постигане на относително по-ниска цена на привлечените средства; и

б) комбинирана структура на самите лихвени проценти по кредитите, която съдържа два компонента – постоянен и променлив, съотношението между които, а и абсолютната им стойност, могат да се постигнат и поддържат в благоприятен размер за дружеството. Постоянната компонента е с относително ниска абсолютна стойност и достатъчно голям относителен дял в общия лихвен процент. Това обстоятелство премахва вероятността от значителна промяна в лихвените равнища при евентуална актуализация на променливата компонента. Така се минимизира и вероятността от промяна в неблагоприятна посока на паричните потоци.

Ръководството на дружеството текущо наблюдава и анализира неговата експозиция спрямо промените в лихвените равнища. Симулират се различни сценарии на рефинансиране, подновяване на съществуващи позиции и алтернативно финансиране. На база на тези сценарии се измерва ефектът върху финансовия резултат и собствения капитал при промяна с определени пунктове или проценти. За всяка симулация, едно и също предположение за промяна на лихвения процент се прилага за всички основни валути. Изчисленията се правят за значителните лихвоносни позиции.

31 декември 2018 г.

	безлихвени	с плаващ лихвен %	с фиксиран лихвен %	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Капиталови инвестиции (Приложение № 20)	7,599	-	-	7,599
Вземания и предоставени заеми (Приложения № 21, № 22, № 24, № 25, № 26)	94,662	-	47,938	142,600
Парични средства и парични еквиваленти (Приложение № 27)	29	8,942	-	8,971
Общо финансови активи	102,290	8,942	47,938	159,170
Дългосрочни и краткосрочни банкови заеми (Приложения № 29 и № 33)	-	82,348	28	82,376
Други заеми и задължения (Приложения № 34, № 35 и № 38)	9,903	-	-	9,903
Общо финансови пасиви	9,903	82,348	28	92,279

31 декември 2017 г.

	безлихвени	с плаващ лихвен %	с фиксиран лихвен %	Общо
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Финансови активи на разположение и за продажба	7,552	-	-	7,552
Заеми и вземания	89,674	-	38,785	128,459
Парични средства и парични еквиваленти	122	5,642	-	5,764
Общо финансови активи	97,348	5,642	38,785	141,775
Банкови заеми	-	77,171	-	77,171
Други заеми и задължения	8,991	71	-	9,062
Общо финансови пасиви	8,991	77,242	-	86,233

Таблицата по-долу показва чувствителността на дружеството при възможни промени с 0,50 пункта в лихвения процент на база структурата на активите и пасивите към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

2018 година

	Увеличение/ намаление на лихвения процент	Ефект върху финансовия резултат след облагане печалба/(загуба)	Ефект върху Собствения Капитал увеличение/(намаление)
EUR	Увеличение	(119)	(119)
BGN	Увеличение	(251)	(251)
EUR	Намаление	119	119
BGN	Намаление	251	251

2017 година

	Увеличение/ намаление на лихвения процент	Ефект върху финансовия резултат след облагане печалба/(загуба)	Ефект върху Собствения Капитал увеличение/(намаление)
EUR	Увеличение	(195)	(195)
BGN	Увеличение	(152)	(152)
EUR	Намаление	195	195
BGN	Намаление	152	152

Управление на капиталовия риск

С управлението на капитала дружеството цели да създаде и поддържа възможности то да продължи да функционира като действащо предприятие и да осигурява съответната възвращаемост на инвестираните средства на акционерите, стопански ползи на другите заинтересовани лица и участници в неговия бизнес, както и да поддържа оптимална капиталова структура, за да се редуцират разходите за капитала.

Дружеството текущо наблюдава осигуреността и структурата на капитала на база съотношението на задължията. Това съотношение се изчислява между нетния дългов капитал към общата сума на ангажирания капитал. Нетният дългов капитал се определя като разлика между всички привлечени заемни средства така, както са посочени в отчета за финансовото състояние и паричните средства и парични еквиваленти. Общата сума на ангажирания капитал е равна на собствения капитал и нетния дългов капитал.

През 2018 г. стратегията на ръководството на дружеството е да се поддържа съотношение в рамките на 10 % - 15 % (2017 г.: 10 % – 15 %).

В таблицата по-долу са представени съотношенията на задължията на база структура на капитала:

	<i>2018</i>	<i>2017</i>
	<i>BGN '000</i>	<i>BGN '000</i>
Общо дългов капитал, в т.ч:	82,376	77,242
<i>заеми от банки</i>	<i>82,376</i>	<i>77,171</i>
<i>задължения по финансов лизинг</i>	<i>-</i>	<i>71</i>
Намален с: паричните средства и паричните еквиваленти	(8,971)	(5,764)
Нетен дългов капитал	73,405	71,478
Общо собствен капитал	489,219	477,478
Общо капитал	562,624	548,956
Съотношение на задължията	0.13	0.13

Включените задължения в таблицата по-горе са оповестени в *Приложения № 27, № 29, № 33 и № 38.*

Оценяване по справедлива стойност

Концепцията за справедливата стойност предполага реализиране на финансови инструменти чрез продажба, на база позицията, предположенията и преценките на независими пазарни участници на основен или най-изгоден за даден актив или пасив пазар. За своите финансови активи и пасиви дружеството приема като основен пазар финансовите пазари в България – БФБ, големите търговски банки – дилъри и за определени специфични инструменти – директни сделки между страните. В повечето случаи, обаче, особено по отношение на търговските вземания и задължения, кредитите и депозитите, дружеството очаква да реализира тези финансови активи и чрез тяхното цялостно обратно изплащане или респ. погасяване във времето. Затова те се представят по тяхната амортизируема стойност.

Също така голямата част от финансовите активи и пасиви са краткосрочни по своята същност (търговски вземания и задължения, краткосрочни заеми), или са отразени в отчета за финансово състояние по определена пазарна (по определен оценъчен метод) стойност (инвестиции в ценни книжа, кредити с променлив лихвен процент) и поради това тяхната справедлива стойност е приблизително равна на балансовата им стойност. Изключение от това правило са част от инвестициите в други дружества като малцинствено участие, за които няма пазар и обективни условия за определяне по достоверен начин на тяхната справедлива стойност, поради което е прието те да се представят по цена на придобиване (себестойност). При заемите по фиксиран лихвен процент прилаганата методика за неговото определяне използва като отправна точка за изчисленията текущите наблюдения на дружеството по отношение на пазарните лихвени равнища.

Доколкото все още не съществува достатъчно активен пазар на различните финансови инструменти в България, със стабилност, достатъчни обеми и ликвидност за покупки и продажби на някои финансови активи и пасиви, за тях няма на разположение достатъчно и надеждни котировки на пазарни цени, поради което се използват други алтернативни оценъчни методи и техники.

Ръководството на дружеството счита, че при съществуващите обстоятелства представените в отчета за финансово състояние оценки на финансовите активи и пасиви са възможно най-надеждни, адекватни и достоверни за целите на финансовата отчетност.

42. СЕГМЕНТНО ОТЧИТАНЕ

Сегментното отчитане в дружеството е организирано на база производство на основни групи продукти:

- таблетни форми
- ампулни форми
- медицински продукти
- други форми
- други приходи

Медицинските продукти включват: пластири, санитарно – хигиенни продукти и превързочни продукти.

Другите форми включват: лиофилни продукти, унгвенти, сиропни форми, капки, супозитории, лечебна козметика, шампоани, лосиони и други.

Другите приходи включват приходи от инвестиционни имоти предоставени дълготрайни материални активи на оперативен лизинг.

Сегментните приходи, разходи и резултати включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000
Приходи на сегмента	139,187	147,481	32,995	30,344	26,872	28,949	11,730	10,711	1,634	1,594	212,418	219,079
Себестойност на сегмента	(70,955)	(69,800)	(18,518)	(16,717)	(21,949)	(22,016)	(8,237)	(6,279)	(82)	(511)	(119,741)	(115,323)
Резултат на сегмента	68,232	77,681	14,477	13,627	4,923	6,933	3,493	4,432	1,552	1,083	92,677	103,756
Неразпределени оперативни приходи от дейността											4,910	3,080
Неразпределени оперативни разходи от дейността											(69,789)	(63,970)
Печалба от оперативната дейност											27,798	42,866
Обезценка на нетекущи активи											(76)	(3,956)
Финансови приходи/(разходи), нетно											8,811	9,582
Печалба преди данъци върху печалбата											36,533	48,492
Разход за данъци върху печалбата											(3,235)	(4,264)
Нетна печалба за годината											33,298	44,228

Сегментните активи включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000
Имоти, машини и оборудване	79,124	76,101	21,800	23,194	20,796	23,347	3,362	3,646	-	-	125,082	126,288
Материални запаси	39,341	38,656	11,221	11,578	12,341	13,429	3,143	2,215	-	-	66,046	65,878
Активи на сегмента	118,465	114,757	33,021	34,772	33,137	36,776	6,505	5,861	-	-	191,128	192,166
Неразпределени активи											417,098	398,985
Общо активи											608,226	591,151

Сегментните пасиви включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000
Задължения към персонал	346	412	172	171	304	409	30	27	-	-	852	1,019
Задължения към социално осигуряване	186	219	110	125	143	254	15	16	-	-	454	614
Пасиви на сегмента	532	631	282	296	447	663	45	43	-	-	1,306	1,633
Неразпределени пасиви											117,701	112,040
Общо пасиви											119,007	113,673

Капиталовите разходи, амортизациите и непаричните разходи, различни от амортизации по бизнес сегменти включват:

	Таблетни форми		Ампулни форми		Други форми		Медицински продукти		Други приходи		Общо	
	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000	2018 BGN'000	2017 BGN'000
Капиталови разходи	1,182	612	768	1,744	2,061	4,126	4	113	870	881	4,885	7,476
Амортизация	5,918	6,199	2,376	2,247	1,811	1,859	295	371	82	511	10,482	11,187
Непарични разходи, различни от амортизация	996	1,300	281	304	1,391	1,070	87	24	-	-	2,755	2,698

43. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА

Дружествата, които са свързани със Софарма АД и вида на тяхната свързаност са както следва:

<i>Свързани лица</i>	<i>Вид на свързаност</i>	<i>Период на свързаност</i>
Телекомплект инвест АД	Дружество – основен акционер	2017 г. и 2018 г.
Донев инвестмънтс холдинг АД	Дружество – основен акционер	2017 г. и 2018 г.
Софарма Трейдинг АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Фармалогистика АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Софарма Поланд ООД - в ликвидация	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Електронкомерс ЕООД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Биофарм инженеринг АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Витамина АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Софарма Билдингс АДСИЦ	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Момина крепост АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Бриз ООД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Софарма Варшава ЕООД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Софарма Украйна ЕООД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Софарма Казахстан ЕООД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Фито Палаузово АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Вета Фарма АД	Дъщерно дружество	2017 г. и 2018 г.
Рап Фарма Интернешънъл ООД	Дъщерно дружество	от 14.04.2017 г и 2018 г
Аромания ООД	Дъщерно дружество	от 31.07.2017 г и 2018 г
Софармаси ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Софармаси 2 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Софармаси 3 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Софармаси 4 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Софармаси 5 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Софармаси 6 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Софармаси 7 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 15.03.2017 г. и 2018 г
Софармаси 8 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 15.03.2017 г. и 2018 г
Софармаси 9 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 11.09.2017 г. и 2018 г
Софармаси 10 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 11.09.2017 г. и 2018 г
Софармаси 11 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 07.12.2017 г. и 2018 г
Софармаси 12 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 07.12.2017 г. и 2018 г
Софармаси 13 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 07.12.2017 г. и 2018 г
Софармаси 14 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 07.12.2017 г. и 2018 г
Софармаси 15 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 07.12.2017 г. и 2018 г
Софармаси 16 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 15.05.2018 г.
Софармаси 17 ЕООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 15.05.2018 г.
Софарма Трейдинг ООД –Белград	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	2017 г. и 2018 г.
Лековит ООД	Дъщерно дружество чрез Софарма Трейдинг АД	от 09.08.2017 г. и 2018 г
Медика Здраве ЕООД - в ликвидация	Дъщерно дружество	до 22.02.2017 г

<i>Свързани лица</i>	<i>Вид на свързаност</i>	<i>Период на свързаност</i>
Брититрейд СООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г.
Табина ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г.
Интерфарм ЗАО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	до 25.04.2017 г.
Интерфарм ЗАО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 26.04.2017 г. и 2018 г
Бризфарм СООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г.
Виватон плюс ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	до 17.05.2017 г.
Фармацевт плюс ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г.
УАБ ТБС Фарма ЗАО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г.
Вестфарм ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	до 01.08.2017 г.
Алеан ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	до 31.08.2017 г.
БелАгроМед ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	до 01.08.2017 г.
СпецАфармация БООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и до 15.08.2018 г.
СпецАфармация БООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2018 г
Мед-дент ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и до 15.08.2018 г.
Мед-дент ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2018 г
Беллерофон ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г.
Аленфарм плюс ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г
Салюс Лайн ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г
Мобил Лайн ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	до 04.07.2017 г
Меджел ОДО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г
ГаленаФарм ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г
Данафарм ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	до 01.12.2017 г
НПФК Ариенс ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	до 15.08 2017 г
НПФК Ариенс ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2017 г. и 2018 г
Ивем и К ООО	Съвместно дружество чрез Бриз ООД	до 15.08 2017 г
Ивем и К ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2017 г. и 2018 г
Здоровей ООО	Асоциирано дружество чрез Бриз ООД	до 15.08 2017 г
Здоровей ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 16.08.2017 г. и 2018 г
Фарматея ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	2017 г. и 2018 г
Заботливая аптека ООО	Дъщерно дружество чрез Бриз ООД	от 03.04.2018 г
Софарма Имоти АДСИЦ	Дружество свързано чрез основен акционер	2017 г. и 2018 г
Софпринт груп АД	Дружество свързано чрез основен акционер	2017 г. и 2018 г
Елфарма АД	Дружество свързано чрез ключов управленски персонал	2017 г. и 2018 г
Телекомплект АД	Дружество свързано чрез ключов управленски персонал	2017 г. и 2018 г
Доверие Обединен холдинг АД	Асоциирано дружество	2017 г. и 2018 г
Българско вино ООД	Друго свързано лице	2017 г. и 2018 г
ЗОФ Медико 21 ЕАД	Друго свързано лице	2017 г. и 2018 г
СТМ Доверие ООД	Друго свързано лице	2017 г. и 2018 г
Доверие грижа ЕАД (Веко ЕООД)	Друго свързано лице	2017 г. и 2018 г
Доверие Капитал АД	Друго свързано лице	2017 г. и 2018 г

Извършените сделки между Софарма АД и дружествата, свързани с нея към 31 декември са както следва:

<i>Продажби на свързани лица</i>	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Продажби на готова продукция за:		
Дъщерни дружества	128,828	117,622
Дружества свързани чрез основен акционер	-	7
	128,828	117,629
Продажби на стоки и материали за:		
Дружества свързани чрез основен акционер	740	777
Дъщерни дружества	509	539
Други свързани лица	2	-
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	1	-
	1,252	1,316
Продажби на услуги за:		
Дъщерни дружества	2,104	1,398
Дружества свързани чрез основен акционер	51	48
Други свързани лица	20	4
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	16	11
Асоциирани дружества	7	7
	2,198	1,468
Продажби на дълготрайни материални активи за:		
Други свързани лица	24	-
Дъщерни дружества	1	53
	25	53
Лихви по предоставени заеми на:		
Асоциирани дружества	602	411
Дъщерни дружества	513	522
Други свързани лица	199	76
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	107	541
	1,421	1,550
Приходи от дивиденди от:		
Дъщерни дружества	8,693	7,168
Дружества свързани чрез основен акционер	49	-
	8,742	7,168
Общо	142,466	129,184

<i>Доставки от свързани лица</i>	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Доставки на материални запаси от:		
Дружества свързани чрез основен акционер	9,235	9,197
Дъщерни дружества	222	149
Други свързани лица	112	84
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	13	36
	9,582	9,466
Доставки на услуги от:		
Дъщерни дружества	9,758	5,187
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	2,828	3,119
Дружества свързани чрез основен акционер	1,504	1,745
Други свързани лица	910	817
Дружества основни акционери	341	229
	15,341	11,097
Доставки на дълготрайни активи:		
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	72	344
Други свързани лица	1	29
	73	373
Доставки за придобиване на дълготрайни активи от:		
Дружества свързани чрез ключов управленски персонал	2,313	1,222
Други свързани лица	198	-
Дъщерни дружества	12	-
Дружества основни акционери	-	6
	2,523	1,228
Придобити инвестиции от:		
Увеличение на капитала в дружества свързани чрез основен акционер	-	425
	-	425
Други доставки от:		
Дружества основни акционери	6	3
	6	3
Начислени дивиденди на:		
Дружества основни акционери	6,777	6,141
Ключов управленски персонал	221	42
	6,998	6,183
Общо	34,523	28,775

Условията, при които са извършвани сделките не се отклоняват от пазарните за подобен вид сделки.

Разчетите със свързани предприятия са оповестени в *Приложения № 21, № 24 и № 35*.

Съставът на ключовия персонал е оповестен в *Приложение № 1*.

Възнагражденията и другите краткосрочни доходи на ключовия управленски персонал са текущи и са в размер на 1,401 х.лв. (2017 г.: 1,759 х.лв.), в т.ч.:

- текущи възнаграждения – 970 х.лв. (2017 г.: 1,357 х.лв.);
- тантиеми – 429 х.лв. (2017 г.: 402 х.лв.);
- плащания на база акции – 2 х.лв (2017 г.: няма).

44. ЕФЕКТИ ОТ ПЪРВОНАЧАЛНО ПРИЛАГАНЕ НА МСФО 9 И МСФО 15

В настоящото приложение са представени ефектите върху финансовия отчет на дружеството за 2018 г. от прилагането за първи път на МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* към 01.01.2018 г.

МСФО 9 *Финансови инструменти* заменя разпоредбите на МСС 39 *Финансови инструменти: признаване и оценяване* във връзка с признаване, класификация и оценка на финансови активи и финансови пасиви, отписване на финансови инструменти, обезценка на финансови активи и счетоводно отчитане на хеджирането. Въведени са нови класификационни критерии и групи на финансовите активи респ. нови правила за тяхното последващо оценяване и признаването на приходите от лихви. Другатата съществена разлика е възприемането на нов подход за измерване на обезценки – на база очакваните кредитни загуби. При въвеждането на МСФО 9 *Финансови инструменти* дружеството за първи път е приложило изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане, като е наложило изискванията на стандарта към откритите на 01.01.2018 г. договори по финансови инструменти.

Прилагането на МСФО 9 *Финансови инструменти* е довело до определени промени в счетоводните политики и корекция на сумите по съответните статии, отразяващи засегнатите отчетни обекти, признати във финансовия отчет. Новите счетоводни политики са представени в *Приложения № 2.6 и № 2.31*.

МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* заменя МСС 18 *Приходи*, който обхваща договори за стоки и услуги, както и МСС *Договори за строителство*, който обхваща договори строителство, и свързаните с тях ПКР и КРМСФО. Новият стандарт установява модел от пет стъпки при отчитане на приходите от договори с клиенти. Този модел е базиран на принципа, че приходите се признава, когато контролът върху стоката и/или услугата се прехвърли на клиента в размер, който отразява възнаграждението, на което предприятието очаква да има право в замяна на прехвърляне на стоки или услуги на клиента. Приемането на новия МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* увеличава значително използването на преценки при признаване на приходите и дава насоки за отчитането на разходи по договори. Представянето и оповестяванията по МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* са в определена степен различни и повече детайлни спрямо отменените счетоводни стандарти. Дружеството е приложило изискванията на МСФО 15 за всички неизпълнени на 01.01.2018 г договори, като е използвано практическото облекчение за модифицирани договори с клиенти.

Прилагането на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* е довело до промени в счетоводните политики, но не е наложило корекции на сумите по съответните статии, отразяващи засегнатите отчетни обекти, признати във финансовия отчет. Новите счетоводни политики са представени в *Приложение № 2.6*.

Кумулативният ефект от първоначалното прилагане на МСФО 9 и МСФО 15 за всяка отделна статия в отчета за финансовото състояние към 1 януари 2018 г е както следва:

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ	Бележка	31.12.2017 преизчислен отчет с обединени показатели (Приложение № 40)	Ефект от прилагане на МСФО 9	Ефект от прилагане на МСФО 15	01.01.2018 преизчислен
		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
АКТИВИ					
Нетекущи активи					
Имоти, машини и оборудване		239,721	-	-	239,721
Нематериални активи		12,457	-	-	12,457
Инвестиционни имоти		24,799	-	-	24,799
Инвестиции в дъщерни дружества		89,729	-	-	89,729
Инвестиции в асоциирани дружества		7,740	-	-	7,740
Други дългосрочни капиталови инвестиции	а)	7,552	-	-	7,552
Дългосрочни вземания от свързани предприятия	б)	21,583	(119)	-	21,464
Други дългосрочни вземания	в)	4,210	(6)	-	4,204
		407,791	(125)	-	407,666
Текущи активи					
Материални запаси		69,018	-	-	69,018
Вземания от свързани предприятия	г)	77,218	(392)	-	76,826
Търговски вземания	д)	23,258	(575)	137	22,820
Предоставени заеми на трети лица	е)	3,201	(66)	-	3,135
Други вземания и предплатени разходи		4,901	-	-	4,901
Парични средства и парични еквиваленти	ж)	5,764	-	-	5,764
		183,360	(1,033)	137	182,464
ОБЩО АКТИВИ		591,151	(1,158)	137	590,130
СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ					
СОБСТВЕН КАПИТАЛ					
Основен акционерен капитал		134,798	-	-	134,798
Обратно изкупени собствени акции		(33,834)	-	-	(33,834)
Резерви		330,683	-	-	330,683
Неразпределена печалба	б) в) г) д) е) и)	45,831	(1,309)	-	44,522
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ		477,478	(1,309)	-	476,169

ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ (продължение)	Бележка	31.12.2017	Ефект от	Ефект от	01.01.2018
		преизчислен отчет с обединени показатели (Приложение № 40)	прилагане на МСФО 9	прилагане на МСФО 15	преизчислен
		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
ПАСИВИ					
Нетекучи задължения					
Дългосрочни банкови заеми		16,691	-	-	16,691
Пасиви по отсрочени данъци	и)	7,153	(146)	-	7,007
Правителствени финансираня		5,930	-	-	5,930
Дългосрочни задължения към персонала		4,139	-	-	4,139
		33,913	(146)	-	33,767
Текущи задължения					
Краткосрочни банкови заеми		53,088	-	-	53,088
Краткосрочна част на дългосрочни банкови заеми		7,392	-	-	7,392
Търговски задължения		7,713	-	-	7,713
Задължения към свързани предприятия		818	-	-	818
Задължения за данъци		1,525	-	-	1,525
Задължения към персонала и за социално осигуряване		7,828	-	-	7,828
Други текущи задължения	з)	1,396	297	137	1,830
		79,760	297	137	80,194
ОБЩО ПАСИВИ		113,673	151	137	113,961
ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ И ПАСИВИ		591,151	(1,158)	137	590,130

Ефектите върху неразпределената печалба на дружеството на 1 януари 2018 г. от прилагането на МСФО 9 са както следва:

Ефект	Приложение	BGN'000
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по търговски вземания от свързани предприятия	24	(305)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по търговски вземания от трети лица	25	(575)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени дългосрочни заеми на свързани предприятия	21	(119)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени краткосрочни заеми на свързани предприятия	24	(87)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени дългосрочни заеми на трети лица	22	(6)
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по предоставени краткосрочни заеми на трети лица	26 (a)	(66)
Начисляване на провизия по финансови гаранции	38	(297)
Увеличение на отсрочените данъчни активи, свързани с начислени провизии за очаквани кредитни загуби		146
Общ ефект върху неразпределената печалба		(1,309)
Начално салдо на неразпределена печалба на 1 януари 2018 година след преизчисление от прилагането на МСФО 9 за първи път		44,522

На 1 януари 2018 г ръководството на дружеството е направило оценка на бизнес моделите, в които са ангажирани отделните финансови активи, държани от дружеството и е направило нова класификация на финансовите си инструменти вече в съответните категории съгласно МСФО . Ефектите от направените рекласификации на 1 януари 2018 г спрямо категориите за оценяване в МСС 39 са следните:

	Категория на оценяване		Балансова стойност		Разлика	Бележка
	МСС 39	МСФО 9	МСС 39	МСФО 9		
Нетекущи финансови активи			BGN'000	BGN'000	BGN'000	
Други дългосрочни капиталови инвестиции	На разположение и за продажба	По справедлива стойност през друг всеобхватен доход	7,552	7,552	-	а)
Дългосрочни вземания от свързани предприятия	Заеми и вземания	По амортизирана стойност	21,583	21,464	(119)	б)
Други дългосрочни вземания	Заеми и вземания	По амортизирана стойност	4,210	4,204	(6)	в)

	Категория на оценяване	Балансова стойност				Бележка
	МСС 39	МСФО 9	МСС 39	МСФО 9	Разлика	
Текущи финансови активи			BGN'000	BGN'000	BGN'000	
Вземания от свързани предприятия	Заеми и вземания	По амортизирана стойност	77,218	76,826	(392)	г)
Търговски вземания	Заеми и вземания	По амортизирана стойност	23,258	22,683	(575)	д)
Предоставени заеми на трети лица	Заеми и вземания	По амортизирана стойност	3,201	3,135	(66)	е)
Парични средства и парични еквиваленти	Заеми и вземания	По амортизирана стойност	5,764	5,764	-	ж)

Бележки към равнението на неразпределената печалба преди и след направените рекласификации и преизчисления на 1 януари 2018 г във връзка с прилагането за първи път на МСФО 9

а) Дружеството е избрало да представи в другия всеобхватен доход промените в справедливата стойност на капиталови инвестиции, класифицирани по – рано като „на разположение и за продажба“, доколкото тези инвестиции се държат като дългосрочни стратегически инвестиции, които не се очаква да бъдат търгувани или продадени в краткосрочен или средносрочен план (*Приложение № 20*). В резултат на това капиталови инвестиции със справедлива стойност 7,599 х.лв. са класифицирани и оценени от „финансови активи на разположение и за продажба“ по МСС 39 към „финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход“ по МСФО 9, като тази рекласификация не е довела до корекции в собствения капитал на дружеството. Ефектите от тяхната преоценка се представят в „резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход“;

б) Предоставените дългосрочни заеми на свързани предприятия се държат от дружеството с цел подпомагане при финансиране на дейности на тези предприятия по общи стратегически цели и получаване на договорени парични потоци и водят до парични потоци представляващи единствено плащания на главница и лихви. Те са класифицирани и оценени от „заеми и вземания“ по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност“ по МСФО 9. Дружеството е приложило общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по предоставени заеми на свързани предприятия на 1 януари 2018 г (*Приложение № 21*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 119 х.лв в начални салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на предоставените дългосрочни заеми на свързани предприятия със същата сума на 1 януари 2018 г;

в) Предоставените дългосрочни заеми на трети лица се държат от дружеството само с цел получаване на договорени парични потоци и водят до парични потоци представляващи единствено плащания на главница и лихви. Поради това те са класифицирани и оценени от „заеми и вземания“ по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност“ по МСФО 9. Дружеството е приложило общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по предоставени заеми на трети лица на 1 януари 2018 г (*Приложение № 22*).

В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 6 х.лв в начални салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на предоставените дългосрочни заеми на трети лица със същата сума на 1 януари 2018 г;

г) Търговските вземания от свързани предприятия се държат от дружеството с цел получаване на договорените парични потоци. Поради това те са класифицирани и оценени от „заеми и вземания“ по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност“ по МСФО 9. Дружеството е приложило опростения подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по търговски вземания от свързани предприятия на 1 януари 2018 г (*Приложение № 24*). В резултат на това е начислена допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 305 х.лв в начални салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на търговските вземания от свързани предприятия със същата сума на 1 януари 2018 г.

Дружеството е предоставило на свързани предприятия краткосрочни заеми с цел финансовото им подпомагане. Тези краткосрочни заеми предоставени на свързани предприятия са класифицирани и оценени от „заеми и вземания“ по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност“ по МСФО 9. Дружеството е приложило общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по предоставени заеми на свързани предприятия на 1 януари 2018 г (*Приложение № 24*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 87 х.лв в начални салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на предоставените краткосрочни заеми на свързани предприятия със същата сума на 1 януари 2018 г. Общият ефект от търговските вземания и краткосрочните заеми на свързани предприятия е в размер на 392 х.лв в намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на вземанията от свързани предприятия със същата сума на 1 януари 2018 г ;

д) Търговските вземания от трети лица се държат от дружеството с цел получаване на договорените парични потоци. Поради това те са класифицирани и оценени от „заеми и вземания“ по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност“ по МСФО 9. Дружеството е приложило опростения подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по търговски вземания от трети лица на 1 януари 2018 г (*Приложение № 25*). В резултат на това е начислена допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 575 х.лв в начални салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на търговските вземания от трети лица със същата сума на 1 януари 2018 г.

е) Предоставените краткосрочни заеми на трети лица се държат от дружеството само с цел получаване на договорени парични потоци и водят до парични потоци представляващи единствено плащания на главница и лихви. Поради това те са класифицирани и оценени от „заеми и вземания“ по МСС 39 към „финансови активи по амортизирана стойност“ по МСФО 9. Дружеството е приложило общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по предоставени краткосрочни заеми на трети лица на 1 януари 2018 г (*Приложение № 26(a)*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 66 х.лв в начални салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и съответно на балансовата стойност на предоставените краткосрочни заеми на трети лица със същата сума на 1 януари 2018 г;

ж) Паричните средства и паричните еквиваленти също са обект на изисквания за обезценка съгласно МСФО 9 (*Приложение № 27*). Идентифицирана загуба от обезценка за тях е няма и не е отразена в настоящия отчет;

з) Предоставените финансови гаранции са включени като обект за обезценка съгласно МСФО 9. Дружеството е приложило общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по предоставени финансови гаранции на 1 януари 2018 г. (*Приложение № 38*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 297 х.лв в началните салда, което е довело до намаляване на неразпределената печалба и увеличение на очакваните кредитни загуби, признати като пасиви със същата сума на 1 януари 2018 г.

и) Във връзка с направените преизчисления по точки б), в), г), д), е) и з) по – горе са признати допълнително отсрочени данъчни активи в размер на 146 х.лв, които са довели до увеличаване на неразпределената печалба със същата сума на 1 януари 2018 г.

Прилагането за първи път на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* не е довело до стойностен ефект върху неразпределената печалба на дружеството на 1 януари 2018 г.

Задължението за възстановяване включват задължението на дружеството да възстанови част или цялото получено (или подлежащо на получаване) от клиента възнаграждение по договори с условия за право на връщане - за очакваните ретроспективни отстъпки за обем и/или компенсации за качество.

Задълженията за възстановяване по договори с клиенти се представят към „други текущи задължения“ в отчета за финансово състояние, поради което е извършена рекласификация в размер 137 х.лв от търговски вземания от трети лица;

45. ПОТЕНЦИАЛНИ ЕФЕКТИ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО НА НОВИ МСФО

МСФО 16 Лизинг е новият стандарт за третиране на лизинговите договори. Той заменя МСС17 Лизинги и свързаните с него ПКР и КРМСФО.

МСФО 16 установява принципи и правила за признаване, оценка, представяне и оповестяване на лизинга както при лизингодателите, така и при лизингополучателите.

Най – значителни са промените за отчетността на лизингополучателите.

Отчитане при лизингополучателя

МСФО 16 установява лизингополучателите да отчитат всички лизинги по единен модел, който налага балансовото им признаване, по подобие на отчитането на финансовия лизинг по МСС 17.

Съгласно новия стандарт един договор съдържа лизинг, ако той прехвърля правото да се контролира ползването на даден идентифициран актив за определен период от време срещу възнаграждение. На датата на стартирането на лизинга, лизингополучателят признава актив, под формата на „право на ползване“ на отделния базов актив, и финансов пасив, представляващ настоящата стойност на задължението за плащане на лизинговите суми.

Стандартът допуска две облекчаващи изключения: а) лизингови договори с кратък срок (до 12 месеца) и/или б) с ниска стойност.

Ако лизингополучателите изберат да ползват облекченията на стандарта за лизинговите договори с кратък срок и / или на ниска стойност, то лизинговите плащания, свързани с тези договори следва да се отчитат като текущи разходи на линеен принцип през периода на договора или на друга систематична база, аналогично на правилата за отчитане на оперативен лизинг по МСС 17.

Лизингополучателите ще признават отделно разходи за лихви по лизинговото задължение и респ. разходи за амортизация – за актива „право на ползване“. Допълнително, те ще трябва да отчитат преоценка на лизинговото задължение при настъпване на определени събития (например – промени в условията на лизинговия договор, промени в бъдещите лизингови плащания поради промени в определени величини (индекс, процент и др.), които се използват при изчислението на лизинговите плащания). В този случай лизингополучателите признават промените като корекция на пасива по лизинговото задължение и на правото на ползване на актива.

Отчитане при лизингодателя

МСФО 16 не променя съществено счетоводното отчитане на лизинга за лизингодателите. Те ще продължат да класифицират всеки лизингов договор като финансов или оперативен, прилагайки на практика правила аналогични на тези в МСС 17, които са по същество прехвърлени в новия МСФО 16.

Дружеството е прегледало и анализирано всички лизингови споразумения, в светлината на изискванията на новия МСФО 16. Стандартът ще засегне основно оперативните лизинги на дружеството в качеството му на лизингополучател.

Към 31.12.2018 г то има неотменяеми ангажименти по четири броя договори за оперативен лизинг в размер на 5,538 х.лв. Това са само капитализираните наеми.

Към 31.12.2018 г дружеството има сключен един договор, който остава на оперативен лизинг тъй като той е краткосрочен и с ниска стойност (срокът му е до 31.12.2019 г, а годишния размер на наема е 6 х.лв) (*Приложение № 2.21*).

Ефектите от промяната на счетоводната политика поради въвеждането на МСФО 16 са представени по – долу:

а) Дружеството очаква да признае активи „право на ползване“ за 5,538 х.лв. на 01.01.2019 г. и съответно задължение по лизинг в размер на 5,538 х.лв. (след направени корекции за авансово платени или начислени лизингови плащания, свързани със съответните лизингови договори, признати към 31.12.2018 г);

б) Общо нетните активи няма да се променят, а текущите нетни активи ще се намалят с 1,516 х.лв., дължащи се на представянето на част от задълженията по лизинг като текущи задължения;

в) Дружеството очаква нетната печалба за 2019 г. да се увеличи с 6 х.лв., в резултат от прилагането на новия стандарт;

г) Наблюдаваният от него показател ЕБИДТА се очаква да се повиши с 1,574 х.лв., поради отчитането на разходите за лизинг като разходи за амортизация на актива „право на ползване“ и разходи за лихви на задължението по лизинг;

д) Нетните парични потоци от оперативната дейност ще се увеличат, а нетните парични потоци от финансовата дейност ще се намалят с 1,574 х.лв., тъй като плащанията за главници по договорите за лизинг ще се отчитат изцяло към финансовата дейност.

МСФО 16 е задължителен за приложение за финансовата година, започваща на 01.01.2019 г. Дружеството е решило да не го прилага по-рано. То е избало модифицирано ретроспективно приложение на новите правила на стандарта, от 01.01.2019 г. Сравнителните данни за годината (2018 г.), предшестваща първоначалното прилагане няма да бъдат преизчислявани.

Дружеството ще оцени активите „право на ползване“ на всички лизингови договори по сума, равна на задълженията по лизинги, коригирани със сумата на всички авансово платени или начислени лизингови плащания, признати непосредствено преди датата на първоначалното прилагане.

46. СЪБИТИЯ СЛЕД КРАЯ НА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

На 31.01.2019 г дружеството е получило от Изпълнителната агенция по лекарствата актуално разрешение за производство/внос на лекарствени продукти № BG /MIA – 0081, в което е вписано влятото дъщерно дружество Унифарм АД (*Приложение № 2.3*).

Няма други настъпили събития след датата на баланса, които да изискват оповестяване в настоящия индивидуален финансов отчет.